

Montreālas Latviešu Biedrības

ZIŅOTĀJS

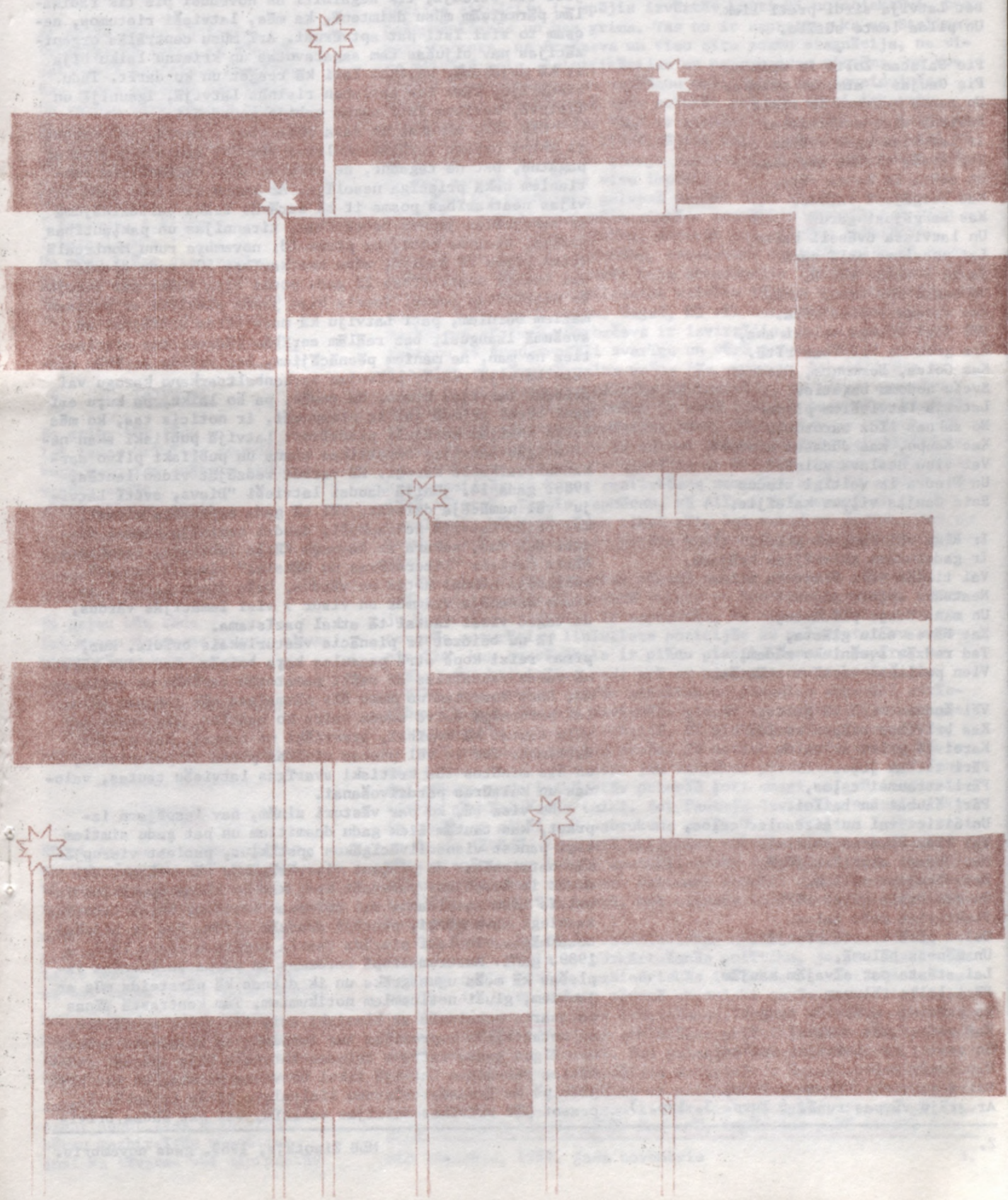

ISSN 0227 - 2423

1989. GADA NOVEMBRIS

MONTREALA, KVEBEKĀ

41. GADA GĀJUMS Nr. 11. (488.)

Gan zvaigznes ir mūžības glāstītas,
Gan ūdeņu dvēseles sirmās,
Lai paaudžu paaudzēm stāstītu
Par tiem, kas kaujā iet pirmie.
Par tiem, kas zobena spalvu tver
Ja svešnieks ciemā nes viltu.
Ja nelūgts tas Latvijas durvis ver,
Ja naidā kaļ brālīgas ciltis.

Pār Latviju asinīs miecēts aust rīts,
Milst Kurzemē nodevīgs mākons.
Tur sirot sāk Bermonta togā tīts
Jau Cēsīs pieveiktais drakons.
Ceļ Latvija pretī vairogu tam,
Un vīri dzelžaini pārtop.
Un tā vairs nav armija, tas ir - krams,
Kas nostājas Rīgas vārtos.
Gan dzelžains ir arī ienaidnieks,
Simts kauju ugunos rūdīts.
Bet Latvija sirdi pretī liek
Un pilda lento sūtību.

Pie Salacas Zolts ir dzimis.
Pie Gaujas - atmodas prieks.
Un manos krastos ir rimis
Neviens vien svešinieks.
Ir Latvijas upes svētas.
Tur sveša ticība skalota.
Un svēta ir katra sēta,
Kas sargājusi valodu.
Kas sargājusi garu
Un latvieša dvēseli balto,
Lai paceltos zaļā zarā
Tauta - važās kaltā.
Un nepaklups tauta takā,
Kas varoņu soļiem mīta.
Vēl ilgi sniegs veldzi aka,
Kas grodota brīvības rītā.
Kas Golcs, Bermonts, Niedra! -
Svešu nodomu baņotie.
Latvija latviešiem pieder
No saknes līdz zarotnei.
Kas Kaupo, kas Jūdasam piedos?
Vai viņu neslava gaisīs?
Un Niedra ir veltīgi ziedus
Reiz Gaujas vilņos kaisījis.

Ir Rīga vēl kangaru pilna.
Ir gadsimtiem gulsnējies krājums.
Vai tiešām reiz Viestura milna
Neatsāks aploto gājumu?
Un manu ūdeņu plūdumus,
Kas Nāves salu glāsta,
Tad redzēs svešnieku zūdam,
Vien paliekam vectēvu stāstos.

Vēl šodien miņā tā gaita,
Kas brīvības slāpes krogo:
Kareivji pilni ar naidu
Pāri tiltam joņo.
Pāri straumei ceļas,
Pāri šaubai un bailei.
Un aiziet vai nu aizsaules ceļos,
Vai līdz uzvaras smailei.
Mani ūdeņi aizplūst jūrā.
Bet vērojums paliek.
Un redzētais gulst pūrā
Piekrastes mežu galos.
Gulst pūrā krasta kraujās.
Un mēness bālumā,
Lai stāsta par sīvajām kaujām
Pāri laika tālūmam.
Es kareivju dvēselēs raugos:
Kur padomu tās smeļas?
Un redzu: gan Latvijas laukos,
Gan senšu veļos.
Dzird zemnieks tīruma valodu,
Ar arāju vārpas runā. (Turp. 3. lpp.)

(1988. gada 18. novembrī Montrealā teiktās valstsvētku runas 1989. gada rakstisks variants.)

Ir tādi brīži vēsturē, kas iezīmē radikālas pārmaiņas sabiedrības pašos pamatos, ir laika grieži, kad liktens rati iegūst pavisam jaunu pagrieziena. Latviešu tautai kā nācijai pirmreizējs šāds brīdis bija pirms septiņdesmit gadiem, kad 1918. gada 18. novembrī tika proklamēta neatkarīgā Latvijas republika. Ir atkal garī vēstures posmi, kad viss, šķiet, stāvam uz vietas; var palet gadu desmiti un pat simti, un tā vien liekas, ka nekas nemainās. Tā tas bija tos gadu simtus, kad latviešu tauta bija apspiesta un beztiesīga zemnieku šķira citu, kungu tautu kalpībā. Tā tas ir bijis šos vairāk kā četrdesmit gadus, ko mūsu puses latvieši pavadījuši trimdā un tauta dzimtenē - izmantotas koloniāltautas lomā. Bet nu nācis ir 1988. gads kā viens no vēstures griežu gadiem, kad liktens rats ir sakustējies un pagriezies latviešu tautai par labu.

Notikumi pēdējā laikā, bet it sevišķi 1988. gadā, ir bijuši tik strauji, tik negaidīti un noveduši pie tik radikālām pārmaiņām mūsu dzimtenē, ka mēs, latvieši rietumos, nesam to visi īsti pat aptvēruši. Arī mūsu centrālās organizācijas nav bijušas tam sagatavotas un krietnu laiku bija it kā apjukumā, nezinot īsti kā reaģēt un ko darīt. Tādu scenāriju, kāds tas patlaban risinās Latvijā, Igaunijā un Lietuvā, neviens īsti nekad nebija paredzējis.

Cik tālu atpakaļ no sava mūža vien atceros, 18. novembra aktos prieku varējām smelties vienīgi raugoties atpakaļ pagātnē, bet ne tagadne, ne nākotne mūsu nacionāliem centieniem nekā priecīga nesolīja. Ar katru aizejošo gadu Latvijas neatkarības posms it kā sarāvās īsāks salīdzinājumā ar sekojošiem jaunas nebrīvības, tirannijas un pakļautības gadiem. Atceros pati, ka pirmo 18. novembra runu Montrealā teicu pirms 20 gadiem, mūsu neatkarības 50. gada dienā. Jau toreiz neatkarības 22 gadu posms bija īsāks par sekojošo nebrīvības posmu. Toreiz biju jauna sieviete ar pavisam maziem bērniem, pati Latviju kā mazs bērns atstājusi un svešumā izaugusi, bez reālām cerībām kādreiz tur atgriezties ne man, ne maniem pēcnācējiem, bez reālām cerībām kādreiz Latvijā redzēt plīvojam sarkanbaltsarkanu karogu vai dzirdēt Latvijas himnu. Un tomēr, pa šo laiku, pa kuŗu arī mani bērni trimdā jau ir pieauguši, ir noticis tas, ko mēs vairs nebijām cerējuši piedzīvot: Latvijā publiski skan neatkarīgās Latvijas republikas himna un publiski plīvo sarkanbaltsarkanie karogi. Kā varbūt redzējāt video lentēs, 1988. gada 14. jūnijā daudzi latvieši "Dievs, svētī Latviju" vēl nemācēja dziedāt. Vēl tā gada septembra mēnesī, kad bijām Latvijā iebraukuši, daudzi nezināja himnai vārdus. Bet tad, sakarā ar Baumaņu Kārļa jubileju, redaktors Māris Čaklais "Literatūras un Mākslas" pirmajā lappusē publicēja himnas notis un vārdus. Dažu dienu laikā (jo himnu dziedāja vienmēr un visur) visi iemācījās vārdus, un tagad visai tautai tā atkal pazīstama.

Tā nu beidzot ir pienācis vēsturiskais brīdis, kur, pirmo reizi kopš otrā pasaules kara beigām, Latvijas nākotnē varam raudzīties ar reāli pamatotām cerībām un optimismu. Kaut daudziem no mums šīs pārmaiņas nāk jau par vēlu, lai personīgā dzīvē daudz vairs ko mainītu, tās nenāk par vēlu tautai kā kopībai, it sevišķi ne tautai, kas palika dzimtenē. Tur ir vēl piecas minūtes pirms divpadsmitiem, un šīs minūtes būs kritiski svarīgas latviešu tautas, valodas un kultūras pārdzīvošanai.

No visa tā, ko par vēsturi zinām, nav iespējams izprast, kas tautām liek gadu desmitiem un pat gadu simtiem ilgi panest visnecilvēcīgākos apstākļus, paciest visrupjākās netaisnības un pieļaut viszvēīgākās pārestības. Vēl mazāk ir iespējams paredzēt kas, kad un kādos apstākļos izraisīs tādu sacelšanos vai reformas kustību, kuŗai izdosies sasniegt savu mērķi, pretēji daudzām citām, kas ir bijušas nesekmīgas. To labi pierāda vesela notikumu rinda 1988. - 1989. gadā: Austrumeiropā reformas un pārmaiņu kustība izplešas kā meža ugunsgrēks un ik dienas kā pārsteidz mūs ar jauniem, gluži neticamiem notikumiem. Tam kontrastā ķīnas pavasaris nobeidzās ar klasiski asiņaino tanku scenāriju, un totalitārās represijas tur turpinās ar atjaunotu spēku.

Ilgus gadus vairums trimdas latviešu bija spējuši iedomāties pārmaiņas Latvijā tikai uz viena pamata, un tas bija glābiņš no ārpuses: rietumu lielvalstu tieša iajaukšanās, prasot pēc brīvības Baltijas valstīm, vai pat šādas brīvī-

DAUGAVAS MONOLOGS...

Un plāvējs saklausu galodu
Un kaļķis - vesera dunu.
Un students dzird jautru dziesmu.
Un strādnieks virpu dzird dziedam.
Un visos vēlme liesmo
Redzēt dzimteni ziedošu.
Kad Lielupes vilpu šaltis
Ar manu bangotni jaucas,
Es sadzirdu vārdus baltus,
Kas līdz straupei traucas: -
Spējš pārrāvums lenkuma lokā.
Un pulki uz priekšu steidz.
Tad - brīvības kareivji Slokai!
Un tauta tos sajūsmā sveic.
Un visa Sloka ir ielās.
Un saulainums sejās zied.
Un acis ar asarām pielās,
Un skolēni himnu dzied.

Ar gribu cietu kā iezis,
Drosmīgs kā Veko, kā Rūsiņš,
Iet kaujā kapteinis Miezīts,
Kas lodes priekšā nav lūzis.
Un varoņu virknei nav gala.
Un varoņi tumsu gaina.
Un Rīga kļūst brīvības sala
Un dzejnieks aparotus daino:
"Daugav' abas malas
Mūžam nesadalās:
I Kurzeme, i Vidzeme,
I Latgale mūsu!"
Un mūsu kļūst visa zeme,
Kas gadsimtiem ilgi pērta.
Un tīrumos zemnieka lemess
Bez klaušu spaida cērtas.

GUNĀRS FREIMANIS.

LATVIJAI.

Es gribu būt tāds
lai tavas brīvības stundā
kuņa karogiem svētumu atdos
varētu sacīt:
allaž biju ar tevi!

Es gribu būt tāds
lai neviens zieds
manas rokas nolikts
nerotātu kangaru kapus

Es gribu būt tāds
lai manas dziesmas paustu slavu
vien brīves kareivjiem

Tāds
lai mani soļi iemītu taku
ceļam uz gaismas brīdi

1989. g. GUNĀRS FREIMANIS.

TAUTAI.

Rīgai maz es dziesmu salicis
mani izplaucēja dzīvei lauki
bērziem uzticīgs es palicis
rudzu kviešu druvas - mani draugi

mani draugi - kalni palejas
plauta plava govju rāmās acis
tajos manas dziesmas salejas
es bez lauku ainām allaž smacis

kad es brīdu taigā grūtumu
kad es sasaluma slāpos rakos
Dievam taujāju: kas sūta mums
bēdu kuņa pagēr zobus sakost?

sakost zobus sapnī gremdēties
sapnī pabūt līges upes krastā
bērzu mazbirzītēs remdēties
just ka tēvzeme vēl elp pastāv

LATVIJAS...

bas izcīnīšana ar ieročiem rokās. Bet šāda domāšana bija reizē
ilūzoriska un bezcerīga. Nekāda rietumu sabiedroto iejaušanās
mūsu labā nekad nav ne manīta, nedz arī bijusi sagaidāma, ņemot
vērā šo valstu reālpolitiku, t. s., "mazākumtautību" jautājumā,
no bēdīgi slavenajām Jaltas un Teherānas konferencēm līdz pat
mūsu dienām. Frāzes un deklarācijas gan esam saņēmuši, un ir
jau jauki, ka panākts kaut tik daudz. Bet konkrēta rīcība no
rietumvalstu puses nekad nav bijusi paredzama un nav paredzama
ne šodien, ne rīt. Turpretim uz atrisinājumu militārā plāksnē
cerēt mūsu gadījumā bija bezcerīgi, jo bruņota konflikta gadī-
jumā Baltijas valstis kā pašas pirmās tiktu noslaucītas no zemes
virsas.

Bet, paldies Dievam, ka liktenim ir arī citi ceļi. Milzīgā,
monolītiskā, šķietami nepārvaramā un spēcīgā padomju valsts ir
sākusi pati sairt, sabrukt un mainīties no iekšas. Valsts galva
tur tagad nav vairs uz kājām uzstutēts pusmironis, kā vairāki
viņa tiešie priekšgājēji, nedz arī viltīgs, vajāšanas un lielu-
ma mānijas apmāts vājprātīgais kā "tautu tēvs" Staļins, bet, kā
šķiet, gluži normāls un pat inteliģents cilvēks, kas savas impē-
rijas situāciju ir spējis izvērtēt kritiski un objektīvi, bez
pašapmānīšanās un bez grima. Tas nu ir sapratis, ka ne Staļina
masu terrors, ne Brežņeva un visu citu posmu stagnācija, ne vi-
sa milzīgā melu, falsifikācijas un propagandas sistēma, ne kol-
osālā izspiegošanas un vajāšanu mašīnērija nav izveidojušas
valsti, kas arī nākotnē spēš noturēt sev tik dārgi izkaļoto
starpautisko pozīciju. Viņš ir atskārtis, ka pēdējais laiks ir
pienācis atteikties no līdzšinējiem varas balstiem, kas visi kā
viens ir izkurtējuši un ķirmju sagrauzti un kas kuņi katru brī-
di var sabrukt kopā ar visu impēriju.

Līdz šim komūnisma galvenā pazīme bija tā, ka tas savu ide-
oloģisko, pseido-rationālo sistēmu nostādīja augstāk par visu -
augstāk par cilvēku dzīvību, augstāk par cilvēku labklājību,
augstāk par morāli, taisnību, tiesiskumu un jebko citu kā savu
pašvērtību. Mērķis vienmēr bija attaisnojais līdzekļus, kaut li-
dzekļi ietu pāri par miljoniem cilvēku liķiem un paaudzi pēc pa-
audzes dzīves grūtumiem. Tagad, kā vēl neredzētu pagriezienu
marksisma vēsturē, Gorbačevs ir izvirzījis, t. s., cilvēcīgo
faktoru kā fundamentāli svarīgu un vērā ņemamu. Tā ir ideja,
kas visu sistēmu pārmaina pašos tās pamatos. Rehabilitēts ir
ticis priekšstats par cilvēku kā individu, ne tikai caurmēra
statistiku, ne tikai anonīmu un savā liktenī nesvarīgu ķieģelī-
ti iedomātā nākotnes komūnisma būvē. Tāpat līdz ar cilvēka kā
individa rehabilitāciju ir nākusi arī realitātes rehabilitāci-
ja. Komūnisms vienmēr ir operējis ar Utopiju, kuņas celšana ne-
kad nebeidzās un kuņas realizēšana nemitīgi aizslīd arvienu tā-
lākā nākotnē. Tas ir, apmēram, kā Alīsei Brīnumzemē ar Siržu
karalieni: kūku mēs ēdam tikai rīt, bet nekad ne šodien. Bet nu
beidzot arī komūnisms ir gatavs konfrontēt tieši šodienas reali-
tāti.

Patlaban visas pasaules mērogā notiek straujas pārmaiņas
spēka un iespaida līdzsvarā valstu un kontinentu starpā. Padom-
ju Savienības vadītāji ir sapratuši, ka nākotnē neviena valsts
nevarēs noturēties lielvalsts pozīcijās ar nekompetatīvu saim-
niecību, kam svarīgākais ir plānu piepildīšana uz papīra, ne
reāla produktivitāte, nedz arī ar zinātnes un tehnoloģijas
spējām, kas arvien vairāk atpaliek no pasaules augstākā attī-
stības līmeņa. Padomju Savienība vispār ir nonākusi ļoti smagas
saimnieciskās krīzes situācijā. Šī globālā krīze, starp citu,
nav arī rietumu pasaulei sveša. Tā notiek pa grūdieniem, kā zemes
trīces, no kuņiem esam jau vairākus piedzīvojuši. Arī Kana-
dai nākamo gadu laikā stāv priekšā ļoti smagi un grūti saimnie-
ciskās pārkārtošanās laiki. Bet Padomju Savienība saimnieciski
ir nonākusi gluži vai sabrukuma malā. Un ja Staļina laikos nebi-
ja daudz jābēdā, kaut arī miljoniem cilvēku nomirtu badā, tad
mūsu dienās, par laimi, apstākļi tomēr ir citādi. Bads un grū-
tības politiskai varai nav uzticami ieroči: dažkārt ar tiem var
apslāpēt pretestību tautā, bet citreiz tie ir revolūcijām labā-
kais kureklis.

Man šķiet, ka, tieši saimnieciskās nepieciešamības dēļ,
Gorbačovs ir nācis ar pārkārtošanās politiku, jo pie pastāvošās
padomju darba ētikas, sabiedriskās iekārtas un vērtībām nav sa-
skatāma izeja no valsts mērogā chroniski zemās produktivitātes
un līdzekļu neracionālās izšķiešanas. Un lai veicinātu pārkārto-
šanos, ir bijis jāatļauj atklātības politika, kuņā ietilpst arī
demokratizācijas procesi. Bet palaižot tikai mazliet vaļā ofi-
ciālās cenzūras un ideoloģijas doktrināros žņaugus, demokrati-
zācijas procesi ir gāzušies uz priekšu kā lavīna, kas pati ar
savu kustību kļūst arvienu lielāka un spēcīgāka. Pirmās pārmai-
ņas, ironiskā kārtā, sākās Maskavā, impērijas pašā sirdī, bet

jaunā audze! mūsu nākamie!
šeit lai dziesmas skan lai karogs plīvo
mana tauta! šeit mēs sākamies
šeit mums spēku smelt un būt un dzīvot

1989. g. GUNARS FREIMANIS.

mans sāpju ceļš būs gandarīts
ja ausis brīvēstības rīts
kad nolauptais atdots tiks
un tauta soļus gaismā liks

ik moceklis to pašu teiks
ja viņa pēcnācēji sveiks
to brīdi būs kad sāpei gals
kad kusīs stindzinošais sals

1989. g. GUNARS FREIMANIS.

MĒS.

No cikla "Dievs, svētī Latviju!"

Vai apzināties mēs šo dienu nopietnību?!
Vai sirdsprāts aizmirsis nav īsto mīlestību?
kam jākvēlo ar degsmi vēsturiskā brīdī,
lai mēs no ceļa nenovirzītos nevienu sprīdi,
lai rakstos mūžībai tu visos darbos spīdi -
lai neaizmirsti zemi, kur tu bērna pienu zīdi:
lai tu un es, un visa tauta zeļ un dzīvo -
un cilvēci no apzinātiem rēģiem brīvo.

Kad vēsture skatīsies gaismotā logā,
kā veidojām tagadni: šodien un rītu,
lai neredz tur kūtrību sadzīves lokā:
tik dedzīga liesma spēj vainagus vīt!

Ar degsmi zels Latvija nākotnes spēkā,
ar drosmīgu sirdi, kas tīra no grēka.
tik tāda spēš radīt, un veidot, un vētīt
to nākotnes celtni, ko Dievs gribēs svētīt.

Bez viltus, kā balodis, gudrs, kā čūska
gars nākotnes brīvi, ar sauli mums nesīs,
un gaisma ausīs - un pazudīs tūska
un jaunā diena, kā brīnums mums ausīs
Kā brīnums!...

Kad Lielais Miera Dievs Universu valda -
lai vedam jaunu Latviju pie Viņa Svētā Galda!
Kā atomus Viņš mīlestību skaldīs:
tur mājās dzīvība - un Labestība valdīs!

Tu galvu jau cēlusi dzīvībai, tauta!
Lai Dievs tevi svētī, un uztur, un glauda!
lai gadsimtiem cauri tavs stiprums un jauda
top - brīvības svētībā - augšanai ļauta.

Man Aizredze rāda šo Patieso vielu,
ka nākotne audzēs mums Tevi tik Lielu,
ka spēsi tu celties, un auties šai dzīvē -
augt dižai, un Cēlai, un Ziedošai Brīvē!...

Dievs, svētī Latviju!

LIDIJA VENTA - DOBROVOĻSKA.

LATVIJAS...

tagad jau arī Latvijā un daudz citās vietās ir
sākuši pūst brīvības vēji. Latvija ir kā zeme,
kas ilgi bijusi sasalusī zem milzīgas autoritā-
risma ledus kārtas, kuņā tagad sāk iesprāgt
plaisas. Kā pavasara ledū, reiz ieplūsušas,
tās plēšas arvien lielākas un platākas un tur-
pina lauzt un drupināt visu iestingušo un iz-
kurtējušo. Nāk palu ūdeņi, kas aizskalos pro-
jām visu to, kas tautu visus šos gadus ir sma-
cējis.

Pirmais un svarīgākais solis šai otrajā
tautas atmodā ir izkļiedēt drausmīgo melu, de-
zinformācijas un propagandas gaisotni, kas kā

melns mākonis ir gulējis pār mūsu tautu gandrīz jau
pus gadu simteni. Nedomājiet nekad, ka atklātība ir
triviāla vai virspusīga lieta. Nenovērtējiet atklā-
tību par zemu. Bez atklātības pie demokrātijas nav
iespējams nonākt. Atklātība ir pirmais solis uz
brīvību. Tautai ir jāzina, ka visu laiku tai ir me-
lots un ka paši melotāji tagad to atzinuši. Laudīm,
kas bijuši represēti, ir jādzird publiski no varas
iestāžu mutes, ka tas ir bijis nepareizi un neliku-
mīgi. Ir vajadzīgs pieminekļis aizvestajiem, Ir va-
jadzīgs sakopt tos tautas gara darbinieku pieminek-
ļus, kas ir agrāk apgānīti, apgāsti vai pamesti.
Latviešu tautai ir nepieciešams atkal celt gaismā
pašai savu pagātņi, aizpildīt "balto plankumus"
savā patvaļīgi pārrakstītajā vēsturē un rehabilitēt
savus noliegtos, noklusētos un nozāķātos kultūras
darbiniekus. Jo tikai pilnīgi savu vēsturi apgūstot,
savu kultūras mantojumu visā tā kopumā pārmantojot,
ir iespējams racionāli, loģiski, pamatoti virzīties
nākotnei pretim.

Tagad, kad pat ilggadīgie partijas oficiāli pub-
licē dažādus smagi inkriminējošus Staļina laika do-
kumentus un upuru un to laika biedru liecības, pat-
apmāti ticīgie komunisti un apzināti ciniskie karjē-
risti ir spiesti atzīt, cik necilvēciski, ar kādu
ļāunu nolūku un brutālu spēku ir tikusi izvesta lat-
viešu tautas, tā sauktā, pāraudzināšana un iekļauša-
na komunistu režīmā. Tās pašas publikācijas, kas
gadu desmitiem ilgi ir kladzinājušas par labumiem,
ko latviešu tauta kopš Padomju okupācijas 1940. ga-
dā no tās esot baudījusi, tās pašas tagad publiski
atzīst, ka režīma galvenais mērķis vienmēr ir bijis
izdzīt latviešiem pēdējās personīgās un nacionālās
pašcieņas, pašapziņas un pretestības gara kripatas.
Mēs, protams, sen jau visu to zinājām, pasaulei
klāstījām un nosodījām. Bet tāpēc, ka mēs to darī-
jām no ārienes, kā pastāvošās iekārtas pretinieki,
tas tur, un vietas, Latvijā vai citur Padomju Sa-
vienībā nekāda iespaida neatstāja. Tagad, sākot ar
augstākiem varas vīriem, sistēma pati to ir "atklā-
jusi", tagad pati valdošā šķīra atzīstas savas au-
toritārās iekārtas kļūmēs, absurdos, netaisnībās un
noziedzībās pret cilvēci. Tagad pasaules priekšā
pati sistēma noliek un nosoda visu gluži tā, kā
trimdinieki to nesekmīgi un ar putām uz lūpām gadu
desmitiem bija mēģinājuši pasaulei iestāstīt. Un
tikai tagad, kad prasības pēc pārmaiņām nāk no iek-
šas, izaugušas pašas no savas vides, tikai tagad
var lēnām sākties latviešu tautas garīgā atveseļo-
šanās no visām nesenās vēstures uzspiestām traumām.

Kaut radikālās pārmaiņas Padomju sabiedrībā ir
pārsteigušas rietumus kā zibens no zilām debesīm,
īstenībā nepārtraukta, bet ļoti lēna, tikpat kā ne-
manāma evolūcija tur ir norisējusi jau kopš Staļina
nāves. Jo blakus Staļina tipa sadistiskiem varmākām
un Brežņeva tipa autoritāriem stagnātiem un tautas
izmantotājiem, katra sabiedrība, arī turienējā, ne-
mitīgi un neizbēgami dzemdē arī domājošus, radošus,
pašreizējus, godīgus un labus cilvēkus. Jautā-
jums ir tikai par to, kuņi būs tie, kas vadīs sa-
biedrību un noteiks virzienu, kam jāseko visiem.
Autoritārā sistēmā radoši un kritiski domājošie,
oriģinālie, neatkarīgie tiek represēti, vajāti, iz-
nīcināti vai nobīdīti malā. Tad valda ideoloģiski
fanātiķi un varas kāri oportunisti, kuņu pirmā un
pēdējā rūpe ir nodrošināt savas varas pozīcijas, sa-
vas valdošās šķīras privilēģijas un apslāpēt un iz-
nīcināt jebkuņu pretestības dzirksteli pastāvošajai
iekārtai. Un tomēr, arī oficiāli neatzīto, aspies-
to un vajāto domas, vārdus un cerības nekad nav ie-
spējams pilnīgi iznīcināt. Tās vienmēr aizsniedz
arī citus, un centieni, ko tie pārstāv, pārdzīvo kā
ziemcīši zem ziemas sniega, gaidot pareizo laiku,
lai dzītu jaunus dzietus. Tāds laiks, kad kūst ti-
rannijas sniegi un sāk dīgt brīvības, taisnības un
cilvēcības asni, tagad ir pienācis Latvijai, pārē-
jām Baltijas valstīm, visai Austrumeiropai un Pa-
domju Savienībai.

Lai vēstures gaitā kas radikāli mainītos, iesā-
kumā vienmēr nepieciešama ir doma: vispirms, kritis-

ka esošās situācijas izpratne, tad mērķis vai ideāls par to, kas tai vietā būtu vēlams. Rietumu pasaules kopējās kultūras mantojumā ietilpst doma par cilvēka fundamentālām tiesībām, kas vēstures gaitā ir ilgi un grūti veidota un daudzu upuru dārgi atpirkta. No tās kā dabīga konsekvence izaug doma par tautu pašnoteikšanās tiesībām. Jo par cik kādas tautas vai etniskas grupas vēlmes, mērķi un centieni ir savdabīgi un atšķirīgi no citām tautām, par tik tās nevar būt apmierināmas jebkuras citas, lielākas vai vareņākas tautas pakļautībā un paspārnē.

Ilgus gadu desmitus tikai tie, ko mēs pazīstam kā disidentus, ir Latvijā uzdrošinājušies kaut slepeni atgādināt domu par Latvijas brīvību. Plašākām tautas masām viņiem nekad nebija iespējams savas idejas izplatīt. Tomēr, brīvības ideja un gatavība pārmaiņām mūsu tautā nekad nebija izzudusi. Tagad, tikko ir radusies iespēja sākt ko konkrētu darīt, visplašākās tautas masas ir gatavas solidarizēties un piedalīties. Ņemot vērā apstākļus, kādos tā dzīvojusi, latviešu tauta ir pārsteidzoši labi sagatavota jaunajam vēstures posmam, kas tagad tai pavēries. Par to mums ir jāpateicas Latvijas radošai inteliģencei, jo tie, kas tautas pašcieņu cauri visām vētrām ir saglabājuši, tie, kas augstākās cilvēcības ideālus ir dzīvus tautā noturējuši, tie ir bijuši mūsu dzejnieki, rakstnieki, mūziķi, mākslinieki, zinātnieki, domātāji. Kamēr trimdas tumsonīgākās aprindās bija pierasts prātvēderīgi spriest, ka "zivs pūstot no galvas" un mūsu inteliģencei nesot pietiekoši "stingra nacionāla stāja", tieši radošā inteliģence ir bijusi tā, kas Latvijā šai vēsturisko pārmaiņu posmā ir soļojusi brīvības un reformas kustību pašā priekšgalā. Tā 1988. gadā tas bija radošo savienību 1. un 2. jūnija plēnums, kur paustās idejas, kur pieņemtās rezolūcijas palīdzēja sagatavot vēlāko Tautas Frontes dibināšanos, tās programmas izstrādāšanu un tās lēmumu pieņemšanu 1988. gada oktobra mēnesī.

Jau 1986. gadā sanāca Rakstnieku savienības kongress, kur pirmo reizi visi referāti kā viens bija neticami kritiski par pastāvošo iekārtu, kas uzstādīja trāpīgas un spīdoši formulētas diagnozes par visu to, kas Latvijā būtu pašos pamatos jāpārmaina visos iespējamajos kultūras, sadzīves un saimniecības jomos. Toreiz šī kongresa protokolus un referātus oficiālā cenzūra negribēja ļaut publicēt. Tos publicēja nākošajā, 1987. gadā, Rakstnieku savienība ar saviem līdzekļiem, uz savienības priekšsēdētāja dzejnieka Jāņa Petera personīgās atbildības.

Jānis Peters, ko daži mūsu "nekulturpiki" un tumsosās rietumu pasaulē, kas nav pat viņa dzejoļus lasījuši, ir visādos vārdos saukājuši, viņu pat par "okupantu" nodēvēdami, Jānis Peters bija tas, kas uzņēmās personīgu atbildību un risku, lai šo vēsturisko dokumentu varētu izplatīt tautā. Tas bija viens no pirmajiem tāda apmēra dokumentiem, kas liecināja, cik nopietna visās iespējamās plāksnēs ir tautas situācija. Tas palīdzēja izplatīt kolektīvo atziņu, ka tagad beidzot lietas ir aizgājušas par tālu, ka vairāk paciest vienkārši nav iespējams, ka atpakaļ nedrīkst spert vairs ne soli. Tas palīdzēja tautā izplatīt pārlicību, ka tagad vai nekad ir jādara viss, lai apstākļus mainītu, ko arī tas maksātu.

Gadu atpakaļ, vēl tikai pirms dažiem mēnešiem, kurš no mums tā ko būtu varējis iedomāties un tam ticēt? Un tomēr ir jātic, jo tas tiešām ir noticis un vēl turpina notikt. Visā Padomju Savienībā vaļā tagad ir atļauta ilgi apspiestiem brīvības centieniem un tradicionālās "šķiru cīņas" vietā tagad tur notiek cīņa starp reformistiem un stagnātiem, kas iet to pašu ceļu, ko apspiesto tautu cīņa par savām pašnoteikšanās tiesībām. Tāmdēļ progresīvākie elementi krievu

tautā atbalsta gan latviešu, gan igauņu, gan lietuviešu, gan citu tautu centienus. Protams, "nomenklatūra" un lielkrievu šovinisti nav nekur pazuduši un daudzi tie, kam patīk savas līdzšinējās privilēģijas, cīnās, lai tās paturētu. Bet pirmo reizi kopš gadu desmitiem tā tagad ir cīņa, kur reformu un pārmaiņu centieni netiek jau pirmajā iedīglī apspiesti.

Ja līdz šim lielkrievu šovinisms ir bijis viens no padomju sistēmas galvenajiem balstiem, tad tagad arī tas ir kļuvis smagi pašos pamatos iedragāts. Jo uzsausī ir atziņa, ka no totālitarisma sekām ir cietušas visas tautas, kas zem tā dzīvojušas, ieskaitot krievu tautu. Arī krievu tauta ir cietusi no partijas apzināti kultivētās tumsonības, ksenofobijas, paranojas, neprāta, dogmātisma, liekulības, tukšas dižošanās un nemitīgiem meliem, zem kuriem arī tai ir bijis jādzīvo. Pārlasiet tikai Solžecicinu, izlasiet Ribakova "Arbata bērnis", lai par to pārlicinātos. Kādu laiku jau var izlāpīties un apmānīt tautu ar glaimojošām vēlmju fantāzijām par tās kā izredzētās, kā kungu tautas misiju, par savu tautu kā pasaules glābēju, taisnības un kultūras nesēju citām, it kā zemākām tautām. Šāda pašslavēšana reibina kā narkotika un atļauj daudz ko citu pieciest. Bet kad tomēr pašam vēl 70 gadus pēc revolūcijas vēders tukšs, bikses cauras, jumts tek un slapjums pil uz galvas, kad 70 gadus ilgi komūnisma solītais Zelta Laikmets kā nenāk, tā nenāk, tad pat visdedzīgākam ticēt gribētājam un visnaivākam propagandas upurim lēnām sāk atdarīties acis.

Kā negaidīti nozīmīgs faktors vispārējā apziņas modināšanā ir bijusi ekoloģiskās krīzes situācija. Tā it sevišķi akūta ir Latvijā, tik akūta, ka ir kļuvusi par vienu no galveniem katalizatoriem, kas latviešu tautu ir saliedējis kā varbūt nekad vēl vēsturē, izplatījis izpratni par risku tautas gēnu fondam un radījis vēl nepiedzīvoti plašas un visus sabiedrības slāņus apvienojušas politiskās gribas manifestācijas. Ne par velti Daugavas jaunā HES apturēšana bija pirmā tautas uzvara Latvijā, un Dainis Ivāns tur parādīja tās vadīšanas spējas, kas tagad to novedušas Tautas Frontes priekšgalā.

Kopš seniem laikiem, latvietis savā Latvijā no grūtākiem pārdzīvojumiem glābiņu un garīgu remdinājumu vienmēr ir meklējis pie dabas: laukos, mežos, upju un ezeru ūdeņos un krastos. Tagad, kur jūra ir mirusi, kur upes ir pilnas ar amonjaku, kur zivis peld ar vēderiem uz augšu un ūdenī iebrienot kājas paliek sarkanas, kur Rīgas ūdens izplata bīstamas slimības un Ventpils gaiss principā būtu neelpojams, kur gan lai cilvēks vairs glābjas, ja pat pie dabas krūts vairs nav glābiņa, bet tikai jauni draudi? Bez tam, šo vides iznīcināšanu pat neatsveļ augsts dzīves standarts, kā tas ir rietumu zemēs. Tā saistas ar trešās pasaules valstīm līdzīgu situāciju, kur centrālie Vissavienības resori Maskavā Latviju izmanto kā dažkārt kolonizētu teritoriju: Latvija ražo produktus, kas aiziet citur, bet pašiem paliek tikai sārgi un atkritumi. Vēl sliktāk: lai izvestu neapvaldīto, Vissavienības politikas motivēto smagās rūpniecības atīstību Latvijā (un, protams, arī tautu sakausēšanas politiku), ievesti tiek ar katru gadu augoši migrantu plūdi. Rezultātā iznīcināta tiek arī latviskās kultūras vide, pie tam - vairāk un ļaunāk nekā tumšākos klaušu gados. Vispirms jau vietējo latviešu vajadzībām tiek atrauti celtniecības, izglītības, veselības un visās sadzīves sfairās nepieciešamie līdzekļi, vienmēr un visur iebraucējiem dodot priekšroku. Bet galvenokārt - latviešu skaits savā senču zemē ar katru gadu proporcionāli kļūst mazāks, un patlaban vairs sasniedz labi ja pusi no visu iedzīvotāju skaita. Un kāda nākotne gan varētu būt sagaidāma tautai, kas kļuvusi par minoritāti pati savā vēsturiskajā teritorijā?

Sajos jaunajos apstākļos mums, rietumniekiem,

paveģas vēl nenosapņotas iespējas palīdzēt, lai ar visiem spēkiem veicinātu visu to, kas Latvijā ved tautu uz labākām dienām, un lai atturētos no visa tā, kas latviešus savā starpā var sašķelt un vājināt. Ir bēdīgi konstatēt, ka jau tik ātri, tik drīz pēc šiem notikumiem, dažas disidentu grupas ir paspējušas jau sastrīdēties, gan savā starpā, gan ar PBLA un citām rietumu organizācijām. Bet es domāju, ka tā ir tikai pārējoša fāze ceļā uz neizbēgamu, bet konstruktīvi saskaņojamu politisku pārliecību un uzskatu plurālismu.

Visā visumā tomēr Latvijā ir redzamas apbrīnojamas sabiedriskā brieduma, garīgas pašizaugsmes un demokrātiska progresa zīmes. Latvijas presē un televīzijā norit augsta līmeņa debates par nopietniem, fundamentāliem jautājumiem - par to, kas ir brīvība, kas ir atklātība, kas ir demokrātija, par to, kas ir tiesiska valsts. Latvijā studenti izrāda atjaunotu interesi par tieslietu studijām, jo vēlas nopietni izprast jēdzienu par tiesisku valsti. Agrāk, protams, tam nebija daudz jēgas. Pamatoti populārā televīzijas programma "Labvakar" rāda žurnālistu morālās atbildības, integritātes un drosmes līmeni, ko sev par paraugu varētu ņemt ne viena vien rietumu raistacija. Vispār - avīzes, žurnāli, televīzijas un radio programmas, liels vairums masu komunikācijas līdzekļu pēkšņi ir kļuvuši saistoši, saturā bagāti un ievērojami cienīgi. Latvijā tagad gan jauni, gan veci izrāda milzīgu zinātkāri un slāpes pēc objektīvas informācijas visdažādākajās nozarēs. Pārmaiņas vispārējā garīgā gaisotnē ir neticami radikālas.

Brīvības pieminekļa priekšā, kur tagad vienmēr ir grupām cilvēki pulcējušies, augu dienu noris dzīvas debates. Un ja nonāk līdz nesaskaņām, ja nonāk līdz asumiem, tad vienmēr gadās kāds, kas atgādina: "Pagaidiet, pagaidiet, mēs taču vēl nemākam debatēt, mums vēl nav pieredzes ar demokrātiju. Bet tas nekas. Tagad mēs varam to mācīties. Mēs mācamies brīvi runāt. Mēs mācamies kopīgi debatēt un pārspriest. Mēs mācamies respektēt arī citu uzskatus, pat neprasot asiņainu izrēķināšanos ar tiem, kas bijuši mūsu apspiedēji." Lēnām un pacietīgi, es pati dienu dienu to redzēju, latvieši izskaidro svešiniekiem savas tautas vēlnes un centienus. Un tikai tad, kad svešinieks ne pavisam negrib klausīties, kādreiz tiek arī uzblauts: "Nu, tad vāciet atpakaļ, no kurienes esi nācis!" Bet visā visumā latviešu tautas pacietība ir apbrīnojama pret visiem, un tautas garīgais briedums ir tāds, ka grūti pat izprast, no kādām dzīlēm, no kādiem avotiem tauta šo spēku ir smēlusies. Kas viņai ir devis šo gudrību, visu laiku dzīvojot plātīgu melu un oficializētas neiecietības gaisotnē? Bet varbūt jau tieši tāpēc tauta ir izslāpusi pēc visa tā, kas tai pietrūcis.

Un tā nu raugoties uz tautu Latvijā, manī, kā nekad vēl manā mūžā, ir dzimušas cerības. Cerības, ka mūsu tautai nebūs vairs gadu no gada jāatceļas tikai ar asarām acīs savu īso, bet atkal zaudēto neatkarību. Nebūs bezcerīgi jānorauģās, kā gadi un paaudzes iet un nāk, bet mūsu tauta turpina veģētēt materiāli smagos apstākļos un tiek garīgi kā mucā turēta un pa spundi barota. Patlaban mums ir atnākuši lielie liktens grieži. Nupat atkal saule iegāja strēlnieku zvaigznājā, kā toreiz, kad latviešu strēlnieki cīnījās par Latvijas neatkarību un Latvija uzlēca kā jauna zvaigzne Eiropas zvaigznājā. Tagad par brīvību necīnās vairs tikai karavīri militārā frontē, bet visa tauta, visās frontēs uzreiz. Nekad vēl Latvijas vēsturē nav redzēta tik milzu apmēra masu kustība, kas spēj savīļņot un savest kopā tik lielu tautas daļu. Un šī tendence tikai turpina pieaugt, jo nekad vēl nav redzēta tik plaša solidaritātes un kopīgas gribas izpausme, kā 1989. gada 23. augusta dzīvā ķēde pāri visām trim Baltijas valstīm.

Tautas noskaņu Latvijā varbūt vislabāk uztvērusi dzejniece Māra Zālīte savā rokoperas "Lāčplēsis" libretā. Vienu īpašu fragmentu katru dienu 1988. gada beigās kāds atnesa un nolika pie Brīvības pieminekļa, kur bieži bija redzami vairāki tā eksemplāri, katrs citādā rokrakstā:

"Latvju zeme vaļā stāv
Tā kā dzīsla pušu rauta.
Iztek asins, iztek spēks.
Latvju zeme vaļā stāv.
Vēji staigā, iekšā, ārā,
Izplēš sēklu, izrauj saknes.
Latvju zeme vaļā stāv
Krusta ceļiem pienaglotā,
Krusta vējiem caurvējota.
Latvju zeme vaļā stāv."

Māras Zālītes libretā Laimdota nav šķīstā Laimdota, kādu mēs to pazīstam Pumpura un Raiņa darbos. Šo Laimdotu izvaro Kangars, tāds pats latviešu zēns kā Lāčplēsis, ar zīmīgiem vārdiem: "Es dalīšos Tevī ar katru, kas nāks." Bet Lāčplēsis atgriežas, atbrīvo Laimdotu un, kad Laimdota raudādama kaunā apslēpj vaiguņus, saka: "Es, piesmietā, netīrā Laimdota," Lāčplēsis to paceļ un apkampj, sacīdams vienkārši: "Ak, nevajag tā." Piesmietā, netīrā Laimdota, tā ir fiziski piesārņotā Latvijas zeme, tā ir garīgi piesārņotā latviešu tauta. Un tieši tagad, vairāk kā nekad, tai ir vajadzīga Lāčplēša mīlestība. Tai ir vajadzīga visu to mīlestība, kas kaut ko, kaut mazāko lietu, var un grib darīt savas tautas labā, nononcinot tautu par to, ko tā pārdzīvojuši, netiesājot tautu par to, kas tai negribot ir darīts. Vairāk par visu tautai ir vajadzīga visu mūsu mīlestība.

Pirmo reizi kopš ilgiem, gariem gadiem, latviešu tauta atguvusi iespējas sākt veidot nākotni pati pēc sava prāta, iespējas prasīt un ņemt, kas tai pieder, ne vairs tikai pazemīgi lūgt. Tai nebūs vairs ar zemisku līšanu, ar bezgodīgu klanīšanās jāpieņem viss, ko citi tai uzspieduši. Un tamdēļ tā ir simboliski tik zīmīga sakritība, ka 1988. gadā, reizē ar daudz ko citu, tautā ar tik dziļu atbalsi un iejušanos tika atzīmēta Pumpura "Lāčplēša", mūsu nacionālā eposa 100 gadu jubileja. Trīmdā, dīvainā kārtā, Pumpura "Lāčplēša" jubileja pagāja tikpat kā nepamanīta. Mēs mīlam gan runāt par cīņu, bet bieži aizmirstam to cīņu, kas notiek ikdienas realitātes frontes līnijās. Mēs cildinām varonību kā kautko neparastu un no ikdienas dzīves atrautu, bet aizmirstam, ka varonība nav vajadzīga tikai kareivim kaujas laukā. Varonība ir katram cilvēkam nepieciešama, lai pāraugtu savu ikdienišķo cilvēcību, savu pelēcību, savu nevarību. Pumpurs savam Lāčplēsim lika mācīties un garīgi attīstīties tā, lai tas varētu palīdzēt izaugt un attīstīties tautai, bet tauta savukārt kļūtu par dižāku un cienīgāku visas cilvēces sastāvdaļu. Garīgā izaugsme un attīstība ir process, kam katram pašam ir jāiziet cauri, kā indivīdam, tā tautai. Nevienam nevar to citam iedot, nevienam nevar to citam uzspiest ar varu. Un brīvība nav nekas cits, kā iespēja katram meklēt pašam sev piemēroto attīstības ceļu. Tā ir tā brīvība, par ko cīnās Lāčplēsis simts gadus atpakaļ Pumpura radītā tēlā. Tā ir tā brīvība, par kuru latviešiem jācīnās šodien.

"Laik' no laika laivinieki
Braukdami pa Daugavu,
Pusnaktī redz divus vīrus
Stāvā krastā cīkstoties.

...

Tas ir Lāčplēš's, kas te cīkstas
Vēl ar svešo naidnieku.

...

Un ar reizi nāks tas brīdis,
Kad viņš savu naidnieku
Vienu pašu lejā grūdīs,
Noslīcinās atvarā, -
Tad zels tautai jauni laiki,
Tad būs viņa svabada!" Dr. V. VĪKE-FREIBERGA.

Liegtais svētums tautai atkal dots -
pieminekļis, brāļu kapu klusums.
Viss ir gaismots, viss ir karogots,
kareivji to redz un pārtrauc dusu.

Balta sagša kapos kopas klāj,
sniegi sargā varomūžu snaudu.
Skriet, ka mostas kritušie un stāj
blakus savai daudzcietai tautai.

Pieminekļi cirstais Mātes tēls
klausās tautai teiktos vārdus viedos.
Rīgu ieskauj rudens vakars vēls,
pieminekļis ieskauts rudens ziedos.

Laudis steidz pie likteņupes būt.
Lāpas iesviež tumsā dzirkstis spožas.
Brīvēstības karavīri jūt -
tautas rītdiena ir rokās drošās.

1988. g. GUNĀRS FREIMANIS.

SĒRU VĪTOLS.

Pasaka jaunatnei.

Zied ābeles. Ivano ievas. Mūža gadus cilvēkiem skaita dzegūze. Ku - kū! Neapnikusi. Te viņas ku - kū skan ganību ozolā, te pakalnes augstākā bērza galotnē. Ku - kū! Birzs, zaļā sagša ietinusies, izskatās kā svētnīca. Kā pašas Laimas mitekļis.

Netālu no birzs, salmu jumta malas dziļi pāri mazajiem logiem pārkārusi, stāv māja. Kā pazemīga lūdzēja. Ap to viss ir zems un pazemīgs: sārtās mežrozītes, pie dārza vārtiņiem - dievkociņš. Gar sētmalu kā balta josta vijas pīpenes. Diena vai nakts, to dzeltenās acis skatās zilajās debesu tālēs. Māja izskatās kā gaŗu mūžu nodzīvojis cilvēks, kas nespēj galvu augstu sliet, kam kājas piekusušas pasaules lielceļus minot.

Dēls, galvu pieliecis, iznāk pa zemajām durvīm sētā. Pār plecu pārsviedis baltu nastiņu. Rokā cepure. Gaišajos, balinātiem līnēm līdzīgos matos iekrīt vējš, jauc un purina. Dēls paskatās pār plecu. Durvīs stāv Māte. Pār acīm pārvilkts lakatiņš. No lakata apakšas laukā izlīdušie sudrabi caurstīgotie mati plivinās vējā un krīt acīs. Plecos uzmosto sagšu satur pirksti, līki, mezglaini un sīkstī kā kadiķa saknes. Pleci viņai dreb, bet zilās, asarām izskalotās acis ir mierīgas. Māja un Māte ir tik līdzīgas. Pilnīgs pretstats abām ir Dēls. Viņa skati pilni nemiera. Galva augstu izslieta. Vārdiem, kurus tas pār lūpām laiž, ir ieplīsuša stikla pieskaņa.

"Jā, Māt," Dēls pagriežas un īsu mirkli skatās Mātei acīs. "Man te par šauru. Šie griesti un durvis man par zemām."

"Uzcirtīsim jaunu māju. Gaišiem logiem. Plašām durvīm. Augstiem griestiem," Māte cenšas pierunāt Dēlu neiet pasaulē.

"Te viss tik šaurs. Zems. Man liekas, pat debess virs mūsu mājas ir zemāka kā citur. Es te nevaru ne īsti izslieties, ne pagriezties. Laimē mani te nemeklēs. Arī viņai patīk plašums. Jāiet pašam pasaulē laimi meklēt."

Dēlu vilina tāles.

"Skaties savā sirdī, tur ir tava laime. Katram cilvēkam viņa laime ir pašā sirdī," nopūšas Māte.

"Šaurumā dzīvojot, arī sirds kļūst šaura."

Dēls skatās uz ceļu, kas gar birzi aizvijas tālē.

"Kaut tavas vēlmes piepildītos! Varbūt tad tu atgriezies pie manis."

Māte Dēlam vēl tikai labu.

"Būsi laimīgs vai nelaimīgs, Mātes sirds to jutīs. Katram tavas laimes mirklim par piemīņu

iesēšu zem tava loga vienu saules puķi. Tā ziedēs ziema vai vasara, jo tava laime to sargās. Kad tevi vilšanās vajās, skumšu ar tevi."

Tā runā Māte, bet Dēls viņā neklausās. Pārmetis balto nastiņu uz otra pleca, viņš aiz sevis aizver zemos vārtiņus. Māte pāietas līdz sētai un uzliek roku uz vārtiņiem un tieši tai vietā, kur pirms mirkļa atradās Dēla pirksti. Tā viņa stāv un skatās vēl tad, kad pat Dēla cekuls vairs nav redzams. Sirdī Māte cer, ka Dēls atgriezies ar nākošā pavasara vējiem.

Viņš gan atgriezās pavasarī, bet pēc daudziem, daudziem gadiem. Tumšā naktī viņš atver zemās sētas vārtiņus un speŗ soli tēva vecajā sētā. Māja ir klusa. Logi akli. Saules puķu neredz nekur. Nekur... Bet pie vārtiņiem, kur kādreiz teica Mātei ardievas, stāv sēru vītols. Pat tumšā naktī tā lapas mirdz kā sudrabs. Vītola zari Dēlam liekas kā Mātes rokas. Tās māj. Aicina. Sauc. Dēls paspeŗ soli uz priekšu un piespiež nogurušo pieri sēru vītola. Un nu viņš skaidri dzird Mātes balsi.

"Dēls! Mans Dēls! Tu tomēr pārnāci!" tā čukst vītola lapas.

"Tava sirds tiešām jūta, ka bērns nav atradis iekārto laimi. Tavas skumjas bija tik lielas, ka tu pārvērties par sēru vītola, bet tavas ilgas tik stipras, ka pārveda mani mājās."

Dēls palika daudzos ceļos iznēsāto nastiņu zem galvas un izstiepa nogurušos locekļus. Viņš grib atpūsties. Acis aizvēris, viņš jūtas labi, tik labi, kā kādreiz bērībā, kad, Mātei uz mūrīša sēdot, iemīga viņas klēpī.

ELLA ANDERSONE.

NOTIKUMI LATVIJĀ:

LNNK STARPTAUTISKĀ KONFERENCE RĪGĀ.

Par Latvijas Nacionālās Neatkarības Kustības rīkoto starptautisko konferenci augustā, Rīgā telefonisku atsaukumi no kustības aktivista un Pilsopu komiteju pagaidu sakaru centra pārstāvja Andŗa Paula - Pavula ieguvusi Maruta Misiņa: -

Andris Pauls Pāvuls piedalījies 2 dienu konferences gaitā Dailes teātrī un bijis klāt oficiālajā preses sanāksmē konferences noslēgumā. Viņa vārdiem: Konference bija vēl nebijis notikums Austrumbloka vēsturē pēc II pasaules kara, jo tas esot pirmais gadījums, kad oficiāli valdību pārstāvji ieradusies Padomju Savienības okupētā teritorijā un tikušies ar neformālām organizācijām, konkrēti ar Latvijas Nacionālās Neatkarības Kustību. Ieradusies Federatīvās Vācijas Bundestāga deputāts Hanss Grafs Hujns un ASV senators Roberts Kasdens. Viņi Latvijā neuzņēma nekādus kontaktus ar pastāvošo LPSR valdību, un šis pats fakts jau ļoti daudz ko nozīmē Latvijas vēsturē.

Konferences gaita bija ļoti nozīmīga kā rietumu pārstāvjiem, tā vietējiem dalībniekiem, atzīst Pāvuls. Noskaidrojām, kāda ir rietumu attieksme pret Baltijas tautām un apspiestām tautām vispār Padomju Savienībā. Uzzinājām reāli ejamos ceļus, kā ātrāk tikt pie brīvības.

Pāvuls izceļ latviešu trimdas pārstāvju piensumu konferencē, konkrēti minot laikraksta LAIKS redaktoru Ilgvaru Spilneru un starptautisko tiesību lietpratēju Egilu Levitu. Pēdējais ļoti kompetenti esot raksturojis Latvijas patreizējo juridisko stāvokli un ejamos ceļus, atjaunojot neatkarīgu valsti.

Preses konferencē LNNK valde informējusi vietējās un rietumu preses pārstāvjus par to, kā šī kustība radusies, un aprakstījusi savus tālākos darbības mērķus un taktiku atjaunojot neatkarību Latvijai.

Sarunas beigās Pāvuls vēl pievērsās pilsopu komitejas jautājumam un kā tas atspoguļojies konferences debatēs. Diskusijas esot bijušas plašas. Arī rietumu speciālisti atzinuši, ka tas esot reāls variants, kā varētu atjaunot Latvijas republikas patieso varu. Par būtisku jautājumu izvirzījās tas, kas varētu šo varu nodot tālāk. Konkrēti tā varētu būt LPSR Augstākā padome jeb,pareizāki sakot, okupācijas adminis-

trācija. Tādēļ konferencē pamatdoma par Latvijai ejamo ceļu atskanēja šāda, ka būtu nepieciešami ievēlēt pēc iespējas progresīvāku LPSR augstāko padomi, okupācijas pašpārvaldi, lai tā reāli varētu nodot savas pilnvaras, kad pienāks tāds laiks, nodot likumīgai Latvijas republikas valdībai, kas tad izveidotos. Šajā sakarībā Neatkarības kustība ir nedalītās domās, ka pilsoņu kongress būtu jāriko pēc LPSR augstākās padomes vēlēšanām. Izejot no šo vēlēšanu rezultātiem, pilsoņu kongress varētu pieņemt attiecīgus lēmumus.

Kas attiecas uz Latvijas republikas pilsoņu reģistrāciju, oficiāli reģistrēti ir jau 426 tūkstoši Latvijas republikas pilsoņi. Rēķinoties ar pēdējās dienās pierakstītajiem, preses konferencē šis skaits jau uzdots kā 500 tūkstoši.

MM

VIENTIESĪBA NAV VIENOTĪBA.

Saņēmu no Montrealas Latviešu Biedrības Ziņotāja redaktora zīmīti ar aicinājumu nosūtīt kādu manuskriptu, lai "izdevumam būtu vēl lielāka dažādība".

Šis "dažādības" dēļ, cienu kā MLB Ziņotāju, tā redaktoru M. Štauveru.

Sodien dzimtenē viens no svarīgākajiem politiskiem faktoriem ir Tautas Fronte (LTF). Latvijā un brīvā pasaulē valdošais uzskats ir, ka LTF ideju izauklējuši un īstenojuši nacionāli noskaņoti latvieši kopā ar "gaišiem spēkiem" no komunistu partijas. Tas izskaidro to, ka Tautas Fronti atbalsta pāri par 200.000 latviešu. Nav drošu ziņu, vai šis skaits lielāks vai mazāks, bet ar Tautas Fronti saistītas mūsu tautas lielas daļas nākotnes cerības.

Analizējot notikumus pagātnē un tagadnē, esmu nācis pie atzinumiem, kuŗi dažā ziņā atšķiras no iepriekš minētiem.

Jau Latvijā 1930-os gados ar lielu interesi sekoju 1936. gadā nodibinātām Tautas Frontes valdībām Francijā un Spānijā. Šos toreiz jaunos notikumus pārrunāju ar mūsu politiķiem un, vēlāk brīvā pasaulē, ar starptautisko tiesību un attiecību zinātniekiem un izpratējiem. Tāpat esmu centies iepazīties ar literatūru, kur apskatīta Tautas Frontes idejas rašanās, realizēšana un pārmaiņas pēc II pasaules kara.

Visa tā rezultātā mani uzskati par LTF dibināšanu ir "dažādi": norādījumi par LTF īstenošanu nākuši no Maskavas. Tuvāk par to savus uzskatus esmu iztīrījis vairākos trimdas latviešu laikrakstos. Dabīgi, ka sagaidīju un esmu saņēmis pārmetumus par šo "ķecerību" no "īstiem" patriotiem un lietas izpratējiem, kuŗi "pieliek savu roku brīvās Latvijas tapšanā".

Esmu uzsvēris vienmēr un gribu to darīt arī šinīs rindās - vienalga, kas LTF īstenojis, tā jāatbalsta, cik tālu tā sekmē mūsu intereses. Nekritisim tomēr eiforijā, vientiesībā atbalstot LTF darbību un lēmumus pat, ja tie nesaskan ar latviešu tautas un neatkarīgās Latvijas valsts ideju un interesēm.

Šinī sakarībā gribas iztīrīt dažus otrā LTF kongresa lēmumus, kā tos atreferējis pazīstamais žurnālists Bils Kellers (Bill Keller, *The New York Times*, Oct. 9, 1989).

Viņa komentāru virsraksts "Latvieši prasa brīvību; galvas sāpes (worry) Gorbačovam", manuprāt, tomēr nesaskan ar iztīrīto saturu. Patiesībai būtu pakalpot, ja virsraksta pēdējais teikums skanētu "Gorbačovs tomēr var būt apmierināts".

Minēsim dažus atreferētos lēmumus. Kongress gan norāda, ka gala mērķis ir Latvijas pilnīga neatkarība, tomēr efektīvi atliek laiku, kad šis mērķis jāsasnieg. Tas panākts uzsverot, ka neatkarības sasniegšanai vajadzīgs "pārejas laiks" (transition period). Šinī laikā tad Latvijai jāpaliek Padomju Savienības federācijā. LTF va-

dītāji (leaders) vērtējuši šo pārejas laiku uz 5 līdz 10 gadiem, ja nerastos neparedzēti politiski notikumi (un tādu var rasties daudz).

Kongress ieteic piešķirt Latvijas pilsoņu tiesības visiem "republikas" iedzīvotājiem. Rezolūciju komitejās noraidīts uzskats, ka Latvijai nav nākotnes paliekot Padomju Savienībā.

Jau pirms kongresa slēgšanas žurnālistiem norādīts, ka partija sagatavojusi novērtējumu par kongresa darbu un lēmumiem. Pēc iepriekš iegūtās (leaked) informācijas, eventuālā kritika esot maiga (mild).

A. Gorbunovs izteicies laikrakstu korespondentiem, ka pieņemtā programma gan esot "radikāla", bet izteikta demokrātiskā garā bez "ekstrēmistu saukļiem". Tas liecina, ka kongresa lēmumi neradīs "galvas sāpes" ne viņam, ne partijai, ne Gorbačovam.

No iepriekš minētā redzams, ka kongress pamatprasību ziņā apmierinājies ar status quo atzīšanu.

Pirmkārt, Latvijai jāpaliek kā LPSR Padomju Savienības sastāvā, un tas netraucē tās nākotnes izredzes. Kāda nozīme ir bijusi dzimtenē un trimdā izceltam LTF lēmumam un prasībai pēc pilnīgas neatkarības, ja "pārejas laiks" un neparedzēti politiskie apstākļi to padara par propagandas saukli.

Varam iedomāties Gorbačova atbildi LNNK, Helsinku '86 un citām neformālām un radikālām grupām:

"Izbeidziet neatbildīgas prasības, klausat, ko saka 'māmuļa' (LTF), jo tā ir autoritatīva runāt latviešu tautas vārdā, ne jūs." No jauna atskanēs aicinājums: "Esiet vienoti, nešķeļaties."

Nav domājams, ka bez pārejas laika varētu iztikt, tomēr ne trimdā, ne Latvijā nedrīkst iestāpināt kādu formāli atzītu laiku, kuŗš var ieilgt 5 līdz 10 gadus un kuŗā valda status quo. Tas dod Maskavai laiku dažādām manipulācijām.

Otrkārt, piešķirot Latvijas pilsoņu tiesības visiem rezidenti, Maskava savus lēmumus Latvijā var iedzīvināt tīri demokrātiskā - vēlēšanu ceļā, jo migranti jau tagad pārsniedz latviešu skaitu. Tas Maskavai piešķirtu kontroli par Latviju arī gadījumā, ja tai (līdz ar Igauniju un Lietuvu) piešķirtu plašu saimniecisko neatkarību un politisku pašpārvaldi vai autonomiju.

Cik svarīgs ir pilsonības likums, norāda "Atmoda" politiskās nozares vadītāja J. Mellēna raksts (ATMODA, 1989. 21. aug.):

"Uz LPSR valstiskuma nopamatošanu ir vērstas LPSR pilsonības likuma projekts, kuŗš tika izstrādāts J. Bojāra vadībā, par progresivitātes aizsegu izmantojot LTF". Ar to J. Bojārs propagandē uzskatījis, ka LPSR ir likumīgās Latvijas republikas mantinieci.

Manuprāt, minētie lēmumi neatspoguļo LTF biedru vairākuma uzskatus, un tie pieņemti, sekojot norādījumam no augšas, manipulējot "gaišos spēkus".

Šo rindu autora slēdzieniem pamatā ir minētā N. Y. Times korespondenta LTF kongresa gaitas atreferējums. Ja īstenība izrādītos citāda, protams, attiecīgi jāmaina kongresa lēmumu novērtējums.

Vēl dažas rindas par Tautas Frontēm (Lietavā - Sajudis) Baltijā. Maskava tās ierosinājusi un atbalstījusi tik Baltijas valstīs, ņemot vērā Baltijas ģeopolītisko stāvokli. Citās "republikās" partija ir apkaņojusi līdzīgu organizāciju dibināšanu. Vēl š. g. 2. septembrī Azarbeidžanas partijas vadītājs atteicies legalizēt turienes TF. Līdzīga pretestība līdz šim vērojama arī citās "republikās".

Maskava, atbalstot Tautas Frontes Baltijas valstīs, var arī maldīties. Iededzinātās nacionālisma liesmas var plēsties plašumā un drošības ventilis var pārvērsties par īstu trauksmes zvanu. Ka Maskava ir jau šinī ziņā kļūdījies, rāda Tautas Frontes valdība Spānijā un tam sekojošais pilsoņu karš. Tāpat notikumi ar Alendes valdību Čīlē.

Vērtējot līdzšinējos notikumus Latvijā, nevadīsimies no vēlmju domāšanas.

Līdz šim varas iestādes atzinušas tās prasības, kas saistās ar "formu", bet "saturs" mainījies maz. Var iet demonstrācijās, nest sarkan-balt-sarkanos

kārogus, dziedāt "Dievs, svētī Latviju", brīvāk runāt un rakstīt. "Saturā" grozījumu maz - tāpat indē Latvijas dabu, ieplūst migrantu, krievu valoda nav zaudējusi savu izcilo stāvokli.

JĀNIS LABSVĪRS.

LTF OTRAIS KONGRESS.

Latvijas Tautas Fronte savā otrajā kongresā, kas notika no 7. - 9. oktobrim, pieņēma programmu, kuŗas galvenais mērķis ir Latvijas neatkarība. Programmā paredzēts pārejas posms, kuŗa laikā republika paliktu padomju federācijā, bet pēc tam Latvija kļūtu par neatkarīgu valsti ar daudzpartiju sistēmu un tirgus saimniecību.

Kongresā, kas notika Polītiskās izglītības namā, Rīgā, bija pulcējušies 1.152 delegāti, kā arī daudz ārzemju viesu. Par priekšsēdētāju izvēlēja līdzšinējo - Daini Ivānu, Žurnālistu un komunistiskās partijas biedru. Tam pretī kandidēja Latvijas Nacionālās Neatkarības Kustības vadības loceklis Imants Kalniņš, komponists. Par priekšsēdētāja vietnieku ievēlēja LTF polītiskās komitejas vadītāju Ivaru Godmani (nav partijas biedrs). Pret viņu kandidēja Latvijas sociāldemokrātu līderis un bijušais LTF Domes valdes priekšsēdētājs Valdis Steins.

Kongress sākās ar dievkalpojumu 7. oktobrī, pl. 7, bet beidzās pēc cauras nakts darba sesijas 9. oktobrī, apmēram, pl. 7.

Par kongresa gaitu 9. oktobra sarunā ar radio "Brīvā Eiropa" līdzstrādnieci Ēriku Vētru informēja LNNK padomes valdes loceklis Eduards Berklavs. Tālāk viņa teiktais: -

Kongress sākās, kā bija paredzēts, 7. oktobrī, ar dievkalpojumu pl. 7, Doma baznīcā. Kongresa darba sesija sākās plkst. 9 un turpinājās gandrīz 2 diennaktis. Svētdien atkal sākām plkst. 9, un šorīt pārnācu tikai pusdeviņos no rīta. Pēdējā darba diena turpinājās visu nakti. Kāpēc? Ne jau viss bija tik ideāli noorganizēts, bet, gribēdami būt ļoti demokrātiski, katram bija ļauts TF Domei uzstādīt tik kandidātus, cik grib. Varēja uzstādīt 2 vai 3 vai 100. Mēs 6 stundas sēdējām tikai gaidot skaitīšanas rezultātus.

Kongresā piedalījās 1.152 balstiesīgi delegāti, ieskaitot vecās Domes sastāvu, kam arī tika dotas balstiesības. Pieņēma jaunus statūtus, jaunu programmu tikai pēc pusnakts pagājušā naktī un kādas 12 rezolūcijas.

Par kongresa pirmo dienu var teikt, ka oficiālie referāti, ko lasīja LTF priekšsēdētājs D. Ivāns un, apm., 10 līdzīgotāji, aptvēra visas galvenās problēmas republikā, stāvokli raksturojot samērā mierīgā veidā. Ziņojumos nebija spirtuma, kas liktu delegātiem sapurināties pašā sākumā. Es domāju, ka tieši tāpēc pirmās dienas pirmā puse neko jaunu neienesā un lielu interesi delegātos nerādīja. Daudzi bija neapmierināti, kaut gan pēc sava satura referāti aptvēra visus vajadzīgos jautājumus.

Gaisotne mainījās, un krasi mainījās, kad pēcpusdienā sākās debātes un trimdā dzīvojošo organizāciju pārstāvju runas. No trimdas bija ieradies kupls skaits cilvēku, un bez tam vēl ieradās 15 cilvēku delegācija no dažādām Padomju Savienības savienotajām republikām, autonomām republikām, nemaz nerunājot par igauņiem un lietuviešiem. Katram no šīs lielās delegācijas bija piešķirtas 3 minūtes pateikt īsu uzrunu, un tas ienesa lielu dzīvību. Tika izteikti vērtējumi, iespāidi.

Es teiktu, ka pati lielākā atšķirība starp I un II Latvijas Tautas Frontes kongresu bija, ka šoreiz piedalījās vairāk nekā 10 latviešu trimdas organizāciju vadītāju un pārstāvju, un vēl citu organizāciju pārstāvji no Krievijas, Armēnijas, Grūzijas, Moldāvijas, Ukrainas, Baltkrievijas un Krimas tatāriem. Tas, manuprāt, bija nozīmīgs fakts.

Runās, kuŗas teica LTF un radikālāko organizāciju pārstāvji, izskanēja trīs kopīgas domas:

Vispirms, konsolidēt spēkus par brīvu, neatkarīgu Latviju. Šo nostādni pateica ikviens. Vai viņš nosauca frāzi - ārpus Padomju Savienības - vai ne, doma bija skaidri saprotama, ka tikai ārpus Padomju Savienības.

Otrkārt, sadarboties ar visu tautu pārstāvjiem, kas atbalsta mūsu cīņas gala mērķi. Jāmeklē plašāka sadarbības bāze.

Treškārt, nekādu sadarbību ar komunistiskās partijas vadību un partiju visumā - bet neatteikties sadarboties ar atsevišķiem komunistiem, pat ar atsevišķiem rajona mēroga partijas vadītājiem. Un tādi patiešām ir, ar kuŗiem var runāt par kaut kādu sadarbību. Varbūt viņi neies ar mums kopā līdz pašam galam. Bet varbūt kāds arī aizies - piemēram, Madonas, Cēsu, Jelgavas, Talsu, Tukuma un citos rajonos. Varētu arī citus rajonus nosaukt, kur partijas līderi uz vietas, kas baidās runāt par neatkarību, bet runā par suverenitāti, praksē sadarbojas pat ar visradikālāko organizāciju pārstāvjiem.

Varētu arī minēt ceturto domu, kuŗu izteica vairāki runātāji. Izskanēja apņemšanās rajonos un pilsētās sadarbību veidot līdz formālu koalīciju padomju radīšanai visu lielāko politisko pasākumu realizēšanai.

Šajā ziņā celmlauzis ir Jelgava. Tur darbojas Imants Geidāns, kuŗš ir LNNK valdes loceklis un TF līderis vienā personā, ļoti darbīgs cilvēks. Viņš panācis to, ka rajonā iznāk savs demokrātisko kustību kopīgais biļetēns. Tur demokrātiskajām kustībām nesaskaņu nav. Katrai ir savi atsevišķie mērķi, bet lielo masu pasākumu organizēšanā tām ir pilnīga vienprātība. Tas ir ļoti svarīgi.

Tās pašas domas, ko izteica vietējie pārstāvji, izteica trimdinieki. PBLA priekšnieka vietas izpildītājs G. Meierovics tika aicināts runāt, un viņu sagaidīja ar vētrainiem aplausiem. Visi delegāti piecēlās. Tas ir pirmais tāds gadījums. Varbūt ne visiem tas patika - pat arī darba vadības prezidijā, kur sēdēja iepriekšējās vadības mērenākā grupa - arī tie bija spiesti piecelties un aplaudēt līdz. Bet lielākais vairums to darīja no pilnas sirds un ar lielāku prieku. Tas bija skaisti, un Meierovicu tas pacēla spārnos. Viņš labi runāja, nevarētu viņa teiktajam piekerties, ja pat gribētu. Tāpat ar aplausiem uzņēma Daugavas Vanagu, BATUN un citus pārstāvjus.

Runāja pārstāvji no citām republikām, un viņi izteica daudz patīkamu domu. Vladimīrs Ivanovs no Maskavas teica: mums ir kopīgs ienaidnieks - komunistiskās partijas radītā varmācīgā sistēma. Savu runu viņš nobeidza ar saucienu: "Lai dzīvo brīvā Latvija!! Lai dzīvo brīvā Krievija! Lai dzīvo brīvībā katra tauta!"

Pārstāvis no Jaroslavas teica: mēs neļausim Latvijai izmantot krievu tautu citu tautu apspiešanai. Grūzijas pārstāvis teica: kaukāzu tautām stāvoklis ir vēl ļaunāks nekā Baltijas tautām, jo Baltijas tautas ir vienotas savā starpā, savā kopējā cīņā, bet Kaukāzu tautas ir sarīdītas viena pret otru. Runa nav par gadījuma strīdiem, bet par komunistiskās partijas vadības Maskavā izstrādātu, rafinētu metodi sarīdīt šīs tautas. Šo pašu domu izteica pārstāvis no Azerbaidžānas - burtiski tā: "Mūsu traģēdijā vainīgi spēki, kas sarīda tautas."

Ukrainas pārstāvis teica: mums visiem ir viens ienaidnieks, tā ir Maskavas totalitārā sistēma, totalitārais režīms. Cits Maskavas pārstāvis teica: Padomju Savienība virzās pretī lielām pārmaiņām, kas pēc sava diapazona aptveŗ visu Padomju Savienību, tas ir lielu notikumu priekšvēstnesis. Man liekas, ka tas ir ļoti svarīgi, lai gan es neesmu tāds ideālists, lai iedomātos, ka aiz visiem šiem pārstāvjiem stāvētu lieli spēki.

Krimas tatāru pārstāvis teica: "Es runāju tās tautas vārdā, kuŗa ir visā visumā padzīta no savas tēvu zemes."

Mandātu komisija ziņoja, ka kongresā piedalījās 21% sieviešu un 78% vīriešu. Liekas, ka 1% trūkst! No dalībniekiem 26% bija partijas biedri, 11.8% LNNK biedri, 2.5% Latvijas sociāldemokrātu

jo šī organizācija atrodas tikai sākuma stādijā. 94.5% dalībnieku bija latvieši, 7.7% bija dažāda līmeņa deputāti, kas ir ievēlēti padomēs. Vidējais vecums - 44 gadi. Zem 20 gadu vecuma bija 7%.

No kongresā pieņemtajām rezolūcijām pati būtiskākā ir par 1940. g. politisko notikumu novērtējumu: "Latvijas Tautas Frontes otrais kongress uzskata, ka PSRS, balstoties uz Latvijas Republikas valdībai iesniegto 1940. g. 16. jūnija ultimātīvo (nesadzirdams), rupji pārkāpjot starptautisko tiesību normas, 17. jūnijā okupēja Latvijas teritoriju. Ārvalsts okupācijas kara spēka klātbūtnē 14. - 15. jūlijā sarīkotās Latvijas tautas Saeimas vēlēšanas, kurās netika pieļauti alternatīvi deputātu kandidātu saraksti, kā arī falsificētie vēlēšanu rezultāti - kuŗus pirms vēlēšanu beigām TASS paziņoja Londonas laikrakstā "Times" - uzskatāmi par nelikumīgiem. Tautas Saeimas 1940. g. 21. jūlija deklarācija par valsts varu, kā arī deklarācija par Latvijas iestāšanos PSRS sastāvā, pieņemtas bez tautas nobalsošanas, pārkāpjot Latvijas Republikas Satversmes 77. pantu. Neraugoties uz šiem acīmredzamiem, pierādītajiem faktiem, Latvijas PSR Augstākās Padomes 1989. g. 28. jūlijā izveidotā komisija līdz šim laikam nav devusi politisko un tiesisko novērtējumu 1940. g. notikumiem Latvijā. Tāpēc Latvijas Tautas Frontes otrais kongress prasa, lai Latvijas PSR Augstākā Padome bez vilcināšanās atzītu par nelikumīgām Latvijas Tautas Saeimas 1940. g. 21. jūlija deklarāciju un Latvijas iekļaušanu PSRS sastāvā."

Pieņēma citas rezolūcijas, piemēram, par sabiedriskā fonda atvēršanu Krievijā dzīvojošo latviešu biedrībai, lai viņiem palīdzētu pārvākties uz šejieni. Tādi tomēr ir, un tur strādā darba grupas, kas viņus meklē, kas viņiem palīdz atrast darbu Latvijas laukos.

Pieņēma rezolūciju par alternatīvo dienestu, lai palīdzētu mūsu puīšiem, kam klājas slikti padomju armijā. Arī par atbalstu Baltkrievijas TF, kur stāvoklis ir vētrains.

Pieņēma rezolūciju par Latvijas pamatiedzīvotāju statusu, par LPSR Augstākās Padomes sesiju, par valsts svētku atzīmēšanu 18. novembrī un tautas svētku atzīmēšanu 24. jūnijā. Rezolūcijā skaidri pateikts, ka šīm dienām jābūt svināmām dienām... Kongress aicināja Latvijas iedzīvotājus ar cieņu izturēties pret latviešu tautas svētkiem, lai tie kalpotu ļaužu garīgumam, nacionālās pilsoņu pašapziņas izaugsnei, sabiedriskās saskāpes un vienotības veicināšanai.

Pieņēma rezolūciju par Padomju Savienības komunistiskās partijas varas monopola likvidēšanu: "Noraidot vienpartijas sistēmu un neierobežotās valsts varas, valsts un sabiedrības pārvaldes koncentrāciju Padomju Savienības komunistiskās partijas rokās, uzskatot par nepieciešamu sabiedrības demokratizācijas priekšnoteikumu komunistiskās partijas un valsts aparāta funkciju norobežošanu, kongress ierosina LPSR Augstākai Padomei izdarīt labojumus LPSR Konstitūcijā, izslēgt no tās 6. panta normu par Padomju Savienības komunistiskās partijas vadošo lomu sabiedrībā."

Tālāk - rezolūcija par staļinisma noziegumiem pret Latvijas tautu: "Ņemot vērā to, ka 1940-tos un 1950-os gados staļiniskā režīma represīvie orgāni Latvijā sistemātiski izdarīja noziegumus pret Latvijas tautu, kas vērtējami kā noziegumi pret cilvēci, un izdarīt nepieciešamās izmaiņas Latvijas PSR kriminālā likumdošanā, izveidot ārkārtēju valsts komiteju staļinisma noziegumu izmeklēšanai, iekļaujot tajā kompetentus juristus, vēsturniekus, medicīniskos, ekonomistus un citu nozaru speciālistus, kā arī sabiedriski-politisko organizāciju pārstāvjus. Piešķirt izveidotajai valsts komitejai pilnvaras piekļūšanai jebkuriem arhīvu fondiem."

Vēl viena rezolūcija - par attieksmi pret kolektīvizāciju: "Atbalstot deklarāciju par staļiniskās kolektīvizācijas politikas atzīšanu par noziegumu pret Igaunijas, Latvijas un Lietuvas tau-

tām, kuŗu 1989. g. 3. oktobrī, Ogrē, izstrādājuši un pieņēmuši Igaunijas, Latvijas un Lietuvas tauts kustību agrāro komiteju pārstāvji."

Pielikumā pati deklarācija: "1940. g. politiskie notikumi kļuva par Igaunijas, Latvijas un Lietuvas lauku dabiskās attīstības iznīcināšanas sākumu. Izmantojot militāro un administratīvo vardarbību, divas masveida izsūtīšanas uz Sibīriju, augsus nodokļus un klaušas, tika likvidēta vēsturiski izveidotā zemes izmantošanas iespēja. Baltijas republikās vardarbīgi tika iznīcinātas simtiem tūkstošu lauksaimniecības, biedrību un kooperatīvu. Staļiniskās kolektīvizācijas politika pēc būtības atjaunoja feodālo attiecību laukos. Zemniekiem tika atņemts ražošanas pamatlīdzeklis: zeme. Atsvešināja tos no ražošanas līdzekļiem un no darba produktā. Iesniegumi par iestāšanos kolchozā no zemniekiem, galvenokārt, tika saņemti draudu un represiju rezultātā, un tāpēc ir jāatzīst par nelikumīgiem. Šādiem līdzekļiem izveidotā lauksaimniecības sistēma nenodrošināja zemes un citu resursu racionālu izmantošanu un saglabāšanu. Baltijas valstīs pēdējos 50 gados auglīgo, lauksaimniecībā izmantojamo zemju platība samazinājusies par vairāk nekā trim miljoniem hektāru. Līdz ar privātīpašuma likvidēšanu sākās vispārējā tautas degradācija, kā arī dziļa ekonomiska krīze. To ievērojot, pasludinām staļinisko lauksaimniecības kolektīvizāciju par noziegumu pret Igaunijas, Latvijas un Lietuvas zemi un tautām, un prasām no Igaunijas, Latvijas un Lietuvas Augstākām Padomēm pieņemt attiecīgas deklarācijas un likumus par kardinālu zemes reformu."

Vēl ir rezolūcija par ielu nosaukumu un pilsētu rajonu nosaukumu maiņu. Šādu prasību speciālā republikā radītā komisija jau vairākkārt iesniegusi Rīgas pilsētas izpildkomitejai, bet bēdīgi slavenais Rubiks neliekas zinīs.

Kas attiecas uz LTF jauno vadību - par priekšsēdētāju ievēlēja Daini Ivānu, kuŗš no 1065 balsīm saņēma 772. Otrs kandidāts bija mūsu kustības valdes loceklis un populārais komponists Imants Kalniņš. Es viņu arī par kandidātu uzstādīju. Bet TF aparāta grupa te bija pastrādājusi - apmēram nostādīja lietu tā: kā Bojārs runā par valsts jautājumiem, tā šie līdzīgi teica, ka TF ies bojā, ja neievēlēs Ivānu - rezultātā I. Kalniņš zaudēja, tomēr saņemot 293 par balsis. Tā vai citādi, ja Ivāns ir gudrs cilvēks, viņam jāizdara attiecīgais secinājums. Es uzskatu, ka te nekas ļauns nevar notikt. Ivānam būs tomēr jāņem vērā faktiskais stāvoklis Tautas Frontē.

Par vietnieku vairs neizvēlēja LTF atbildīgo sekretāri Sandru Kalnieti. Projektā bija paredzēts izvēlēties priekšsēdētāja vietnieku. Bija 2 kandidāti - tagadējais LTF politiskās komitejas vadītājs Ivars Godmanis, universitātes pasniedzējs, un Latvijas sociāldemokrātu līderis Valdis Šteins. Viņš ir radikāli noskaņots. Šoreiz Šteina uzstāšanās bija, manuprāt, pārmērīgi teātralizēta, pret viņu vērsās mērenākā TF daļa. Viņš saņēma tikai 158 balsis. Ar 916 balsīm ievēlēja I. Godmani. Es viņu uzskatu par goda vīru.

TF būs 2 avīzes, kuŗas sauc par biļetēniem, latviešu un krievu valodā, bet ne ar analoģisku saturu. Tas arī pareizi - vienā virzienā mums jāstrādā ar latviešiem, bet citāds interešu loks ir cittautību iedzīvotājiem. Katrai avīzei būs savs redaktors. Par latviešu izdevuma redaktori ievēlēja līdzšinējo redaktora vietas izpildītāju Elitu Veidemani (913 pret 135). Alekseju Grigorijevu, kuŗš prot latviski un ir pozitīvs cilvēks, ievēlēja par krievu valodas izdevuma redaktoru (923 pret 125).

Revīzijas komisijā ievēlēti godīgi cilvēki. Spilgtu personību nav.

Domes locekļu ievēlēšanas jautājums izraisīja konfliktu. Bet rezultāts pavisam nav slikts. Kas mūs slavēs, ja mēs paši sevi neslavēsīm? Bez manis no LNNK kustības valdes ievēlēja arī Juri Dobeli, juristu Andreju Krastiņu, Eināru Repši, Imantu Kalniņu (bija noteikts, ka kandidātus, ku-

ri zaudē priekšsēdētāja un vietnieka vēlēšanās, automātiski ieskaitīs Domē.) Ievēlēja arī Visvaldi Lāci (neievēlēja kongresā, bet rajona nodaļā). Bija pieņemta tāda kārtība - TF tāpat kā neatkarības kustībai - puse no LTF Domes (mūsu gadījumā no LNNK padomes) sastāva ievēlēja rajona organizācijas, katru savu pārstāvi. Nodaļas ir tiesiskas viņus izvēlēti, bet apstiprināšana, kā arī vajadzības gadījumā atcelšana no amata, notiek kongresā, ja loceklis neattaisno viņam uzliktās cerības. Un Domes vai padomes otro pusi ievēlēja neatkarīgi no kandidāta dzīves vietas, ievēlēja pašā kongresā. Tā bija paredzēts TF kongresā, tādā veidā Domes lēmums. LTF aparāta darbinieki bija kārtīgi pastrādājuši lauku nodaļas. Lauku delegāti pieprasīja sev 2/3, resp., ka tās ievēlētu uz vietas - nodaļās. Tam nepiekrita radikālās organizācijas. Tā būtu bijusi netaisnība, jo tādā gadījumā tikai 1/3 Domes locekļu atbildētu visas republikas priekšā. Tad aicināja uz kompromisu - 50 pret 50, kam pretoties lauku delegāti un vecās valdes pārstāvji. Beigās izcēlās tāda konflikta situācija un izskanēja aicinājums radikāļiem atstāt zāli. To, protams, nedrīkstēja pielaist un beigās nepielaida.

Beigās, spiestā kārtā, bija kompromiss - starptību izlīdzināt uz pusēm: 78 delegātus ievēlēs rajonos un 58 - kongresā. Sakarā ar jauno iekārtu, dodot lauciniekiem īpatnību, var gan gadīties, ka viņi fiziski netiks uz visām domes sēdēm, un reizēm nebūs kvoruma.

Sakarā ar Domes jautājumu skandāls iznāca, bet beigās atradām kopēju valodu, un tie, kas bija iegājuši līdz priekšstelpām, atgriezās zālē.

Tīri labi nobeidzās kongress - ar sadarbību, draudzību un dziesmām. Tajā ziņā varam būt tīri apmierināti.

Daži nav apmierināti, saka - man nemaz negribas par kongresu runāt. Es domāju, ka tāda nostādne nav pareizā Kongress savu uzdevumu veica. Ja pirmais kongress bija emocionāls, pacēluma viļņi, tad šoreiz kongress bija konstruktīvs, lietišķs, un tā tam arī vajadzēja būt.

Uz jautājumu, vai Imants Kalniņš bija labāks kandidāts, ko LNNK varēja izvirzīt, E. Berklavs atbildēja: "Labāka kandidāta mums pašreiz nebija... Tagad, kad mēs esam veselu gadu strādājuši kopā LNNK valdē, viņš sevi parādījis kā līdzsvarotu, nosvērtu politiķi, nemīl daudz runāt, bet katrs vārds ir vietā. Viņš ietur mērenu radikālismu, ja tā var teikt. Viņš nebaidās pateikt, kur viņš stāv."

Berklavs turpina: "Es neteiktu, ka Dainis Ivāns ir tik slikts, ka viņš nevarētu būt par prezidentu, bet viņam ir zudusi vēlēšanās sadarbības ar citām demokrātiskām organizācijām. Viņš iedomājies, ka Tautas Fronte ir tik liela un varena, ka nekā vairāk nevajag. Ivāna sadarbība vairāk svārstās uz gaišo komunistu pusi nekā uz demokrātiskām organizācijām. Turpretī, ar Imantu Kalniņu varētu sastrādāt visas demokrātiskās organizācijas."

Kādēļ Ivāns uzvarēja? Berklava atbilde: "Viņš bija braukājis apkārt, runājis ar tautu. Ne mažu lomu, un varbūt pat izšķirošu lomu spēlēja tas, ka rajona konferencēs tika izraudzīti tie cilvēki, kuri ne par ko negribēja sadarbīties ar radikālākām organizācijām - no Tautas Frontes aparāta. Tāda bija vismaz 1/3 daļa."

Domes valdes ievēlēšana bija paredzēta 14. oktobrī. Par to Berklavs: "Mēs mēģināsim panākt to, ka valdes sastāvs ir diezgan liels, 17 vai 21 loceklis, lai mērenajiem būtu līdzsvars - radikālie. Tas ir diezgan reāls mērķis."

Domē ievēlēts arī torontietis Valdis LIEPIŅŠ.

LTF Domes locekļi, kurus ievēlēja LTF II kongresā:

1) automātiski ievēlēti Domes sastāvā, jo kandidēja uz LTF vadošiem amatiem: Imants Kalniņš un Valdis Šteins.

2) Kongresa 56 ievēlētie locekļi: Romāns Apsītis, Viktors Avotiņš, Vilnis Baltiņš (LOK priekšsēdis), Eduards Berklavs, Žanis Bezmers, Ilmārs Bišers, Ojārs Blumbergs, Juris Bojārs, Māris Budovskis, Ints Čalītis, Einārs Cilinskis, Andrejs Čirulis, Dainis Dandzēns, Jānis Dinēvičs, Juris Dobelis, Vladlens Dozorcevs, Jānis Dripe, Jānis Freimanis, Ervīds Briņovskis, Edvīns Inkēns, Aigars Jirgens, Ojārs Kehris Sandra Kalniete, Romāns Pussārs, Juris Putriņš, Egils Radziņš, Romualds Ražuks, Einārs Repše, Jānis Rukšāns, Džemma Skulme, Dainis Stalts, Vladimirs Stešenko, Jānis Škapars, Voldemārs Subrovskis, Andris Teikmanis, Ramona Umblija, Ints Upmacis, Elita Veidemane, Mārtiņš Virsis, Mavriks Vulfsons, Elmārs Zelgalvis, Osvalds Zvejsalnieks, Jānis Kinna, Arnolds Klotiņš, Marina Kostopceka, Ita Kozakēviča, Andrējs Krastiņš, Jānis Krūmiņš, Vilis Krūmiņš, Pēteris Laķis, Valdis Liepiņš (no Kanadas), Jānis Lucāns, Edgars Melķis un Andrejs Pantelējevs.

ATKAL JAUNI DRAUGI LATVIJĀ.

Nevisai sen nosūtīju laikrakstiem Kanadā, ASV, Austrālijā un Vācijā sarakstus par tautiešiem Latvijā, kas meklē saraksti ar ārpus Latvijas dzīvojošiem tautiešiem. No Latvijas saņemtās vēstules liecina, ka sekmes bijušas labas. Sīrsnīgs paldies mūsu laikrakstu redaktoriem par minēto adrešu publicēšanu. Tas tikai lieku reizi pierāda, cik labas sekmes un panākumi ir labai sadarbībai un stāvokļa izpratnei. Mēs taču neviens to nedaram savu interešu labā, bet gan, lai palīdzētu tiem, kas to vēlas.

Tomēr vēstules no Latvijas pienāk mazliet lēnākā gaitā. Lasu tās ar lielu interesi, jo tās taču stāsta par to, kas tagad tur notiek. Andris Bērziņš, Sarkanarmijas ielā 68, dz. 6, savā 25. septembra vēstulē raksta, ka saņemot vēstules no Kanadas, ASV un vienu pat no Dienvidāfrikas. Tieši par pēdējo bijis ļoti pārsteigts, jo nekad neesot iedomājies, ka arī tur dzīvojot latvieši. Jā, kur gan šobrīd nav latviešu. Mums jau tā pasaulīte nemaz tik liela neliekās. Andris vēlreiz lūdz atgādināt tautiešiem, ka vēlās uzņemt kontaktus ar tautiešiem, kuri vēlas regulāri saņemt no Latvijas laikrakstus, žurnālus, grāmatas, dažādas enciklopēdijas, mākslas albūmus, skaņu plates. Viņš vēlas godīgu sadarbību uz apmaiņas principa. Viņam pašam ļoti vajadzīga mūzika (CD, LP) un dažas citas lietas. Ļoti gaida katru vēstuli.

Astrīde Steināte, 9. Šķērslīnijā 1, dz. 1, Čiekurkalnā, Rīga 226026. Vijolniece ar interesi mūzikā, mākslā, teātrī. Vēlas atrast tautiešus ar līdzīgām interesēm.

Ilona Prieks, Revolūcijas ielā 22 - 18, P. O. Box 136, Rīga 226001. 18 gadus veca. Interesējas par visu, kas saistās ar Elvis Presley, sportu un modes lietām.

Dzīvars Veits, A/K 291, Rīga - I 226001. 45 gadus vecs. Rakstnieks. Viņš ļoti vēlētos atrast kādu tautieti, ar ko sarakstīties un varbūt nodibināt mūža draudzību. Tas arī ļoti labprāt uzņemtu sakarus ar latviešu grāmatu izdevniecībām, kas varbūt tam palīdzētu ar grāmatu izdošanu.

Otta Muravjova, Upīša ielā 35B - 6, Jelgavā 229601. 22 gadus veca. Interesējas par jauniešu žurnāliem. Krāj skatu kartiņas un ļoti vēlas sarakstīties ar cilvēkiem no visas pasaules. Var rakstīt latviski, angļiski un vāciski.

Andrējs Muravjovs, Upīša ielā 35B - 6, Jelgavā, 229601. 25 gadus vecs skolotājs. Vēlas sarakstīties ar latviešiem. Var rakstīt arī angļiski.

Uldis Birkmanis, P. O. Box 119, SU-226083, Rīgā - 83. Dažādas intereses, kā žurnāli un modes izdevumi.

Ārsts Aigars Pētersons, J. Asara iela 15, dz. 33, Rīgā 226009. Ļoti vēlas sarakstīties ar latviešu ārstiem brīvā pasaulē. Ir pediatrs, ķirurgs, RMI bērnu ķirurģijas katedras asistents.

No vēstulēm, kurās saņemu no jauniešiem, var saprast, ka tiem visu laiku stāstīts, ka mēs, ārpus Latvijas dzīvojošie latvieši, esam tikai tādi puslatvieši, kas katrs nopemās ar savām personīgām lietām, bet mazāk domā par Latviju, latviešiem un kā

tiem palīdzēt. Tagad, kad sarakste ir mazliet brīvāka, tie nu paši vēlas par visu pārliecināties. Tāpēc mūsu uzdevums ir rakstīt un pastāstīt, kā mums te iet un ko domājam un darām mūsu dzimtenes labā.

Ir jau arī viena otra vēstule no Latvijas, kas nav visai patīkama. Tā kāds pusmūža tautietis š. g. 8. septembrī raksta: "Reizēm šeit, Latvijā, kļūst mazliet bailes, ka nenotiek atkal kas ar krievu tankiem. Varbūt esat lasījuši komunistu partijas centrālās komitejas 26. augusta paziņojumu. Tas ļoti saspīlēja politiskās un nacionālās attiecības. Vispār šeit izcēlās liels skandāls ar mītiņiem un protestiem. Kas gan lai zin, cik ilgi būs tikai vārdi. Ir tiešām grūti saprast, kāpēc pārējā pasaule izturas tik ļoti nogaidoši, pat naidīgi pret Baltijas tautu brīvības centieniem."

Nepatīkami, bet patiesi.

Esot jau daži tautieši, kas sākot meklēt ceļus, kā emigrēt uz brīvo pasauli.

K. STRAZDIŅŠ.

PAR "SPIETU".

Kad biju šovasar Latvijā, satiku kādu, kas sev uzdevusi par "misiju" atdzīvināt vecu, bet ilgus gadus apspiesto, mūzicējošo ģimeņu tradīciju. Kaut gan okupācijas gados šāda manifestācija nav bijusi tehniski liegta, tā ir katrā ziņā tikusi uzskatīta par "vecmodīgu", "lieku" un aizmirstāmu. Ceļodama pa Latviju un pa latviešu ciemātiem Sibīrijā, Baškīrijā un citur, šī jaunā sieviete, vārdā Inga, atklājusi, ka eksistē vairākas latviešu ģimenes, kas kopā mūzicē un/ vai dzied, bet kas šo faktu visumā apslēpušas (pat kaimiņiem un draugiem nezinot par viņu klusi piekopto tradīciju).

Ingu ļoti iespaidoja tas, cik stingri šīs ģimenes turējās kopā. Caur šāda veida dziedāšanu viņi it kā apstiprināja savas kopējās saites.

Kā jau ļabi zinat, Latvijā ģimeņu stāvoklis ir katastrofāls. Vairāk nekā 50 % no visām laulībām beidzas ar šķiršanos un ģimeņu sadalīšanu. Ģimenes, kas taču ir, Ingas vārdos, "tautas organizmā visnozīmīgākais kolektīvs". Stiprās ģimenēs latviešu bērni visveselīgāk var augt un uzplaukt, tajās visstingrāk viņos iesakņosies mūsu tautas tradīcijas un gara mantojums. Varbūt tāpēc Inga ar tik lielu enerģiju un sparū uzņēmusi atdzīvināt šo mūzicējošo ģimeņu kustību, ko Latvija sauca "SPIETS". Šādā mūzikālajā tradīcijā Inga saredz kaut ko stiprinošu, no kā, viņas izpratnē, mēs visi varētu smelties.

Inga, kopā ar dažiem šīs jaunās kustības labvēļiem, Latvijā sāka rīkot šādu ģimeņu saietus (dažus arī rādīja Latvijas TV), kas sekmīgi izdevušies.

Jaunākais projekts būtu viena liela satikšanās 1991. gada 12. maijā (Mātes dienā), Iecavā, ar visas pasaules latviešu mūzicējošām ģimenēm. Viņa kopā ar žurnālistu Arni Šablovski ir uzrakstījusi rakstu un cer, ka Ziemeļamerikā mūzicējošās ģimenes atsauksies sazinoties ar mani.

KĀRLIS FREIBERGS.

INGAS RAKSTS.

Tas ir svarīgi. Tāpēc klusipām lasiet, labi? Es mīlu to, ko tūlīt rakstīšu. Jums rakstu, jo mīlu Jūs.

Dziesma var? Ko var? Vispirms, jau izglābt tautu. To mūsu dziesma jau ir pierādījusi - "tauta dziedāja, tāpēc nenosala".

Augustā, radošās jaunatnes nometnē, ezera pussalā, pie Smiltenes, Latvijā, draudzējoties ar Māru Gulēnu no Toronto, Māri Jansonu no Ņūdžersijas, Eriku Jerumani no Šerbrukas, redzējām, viņā. Ir ļāvis ieraudzīt rūpīgi slēpto bagātību. Nu ka Jums dziedāšana ir asinīs. Es ļoti priecājos, tas var iet tālāk - var nopemt vēl esošo nedrošību, arī tāpēc, ka mums šogad bija liels pārdzīvojums.

Mēs atklājam tautas konkrētās izturības ģimenes mērogā. Caur mājas mūzicēšanu. Ģimenē, saimē vienotu spietu. Dziesma ir tā vienotāja. Latvietim

dziedāt ir īsti latviska būšana, bet visos tajos stagnācijas gados tas bijis ne nu gluži liegts, bet uzskatīts, veicināts kā lieks gan. Un kad es gribēju sākt atrast dziedošas, mūzicējošas ģimenes šeit, Latvijā, nebija ne jausmas, vai ir vērts, vai vispār vēl mājās mūzicē. Ir vērts.

Ir vērts turpināt, iepazīt šādas ģimenes, viņām pašām savstarpēji iepazīties. To parādīja daudzie pārdzīvojumi Latgalē, Kurzemē un citur - sapazīstoties ar ģimenēm, kuŗas ir izdzīvojušas, izturējušas caur klusu mājās dziedāšanu.

Ir divas māsas, kas 53 gadus kopā dzied. Viņām pirmie Dziesmu svētki bijuši 1938. gadā, tagad otrie - "SPIETS". Tieši tā - "Spiets" - mēs saucam mūzicējošo ģimeņu kustību, ko iesāka Latvijas Mūzikas biedrības novados. Tur mēs sapazināties arī ar māmiņu, kas pēc tēta nāves audzina 4 mazus bērnus, kuŗiem māca latviešu dejas, rotaļas, dziesmas. Kopā dzied arī 3 paaudzes, vai - tikai brāļi un māsas. Vai - tikko precējušies pāriši.

Mēs taisījām saietus novados, un pēc tam - Rīgā. To rādīja TV. Viens angļu draugs, redzēdams TV ierakstu ar šīm ģimenēm, tik ļoti ir sajūsmīnāts, ka viņš, anglis, man tagad pats iesācis meklēt dziedošas ģimenes Anglijā. Jūs varat iedomāties, kā ir redzēt ģimeni dziedot. Tādas acis, savstarpējie skatieni!

Mums "SPIETS" himnu uzrakstīja M. Zālīte un Im. Kalniņš. Iepazināties ar 70 ģimenēm, tātad - ar tikpat daudz ģimeņu likteņiem. Tagad man savu ģimeņu vēstules raksta daudz vairāk ģimeņu, kuŗas ir skatījušas šo programmu un grib piepulcēties mums (uzreiz viņas nepiepulcējās, protams, latviešu kautrīguma pēc).

Tagad mēs turpinām kopā būt. Tā īsti satiksīties 1991. gada 12. maijā - Mātes dienā - lielā zaļā plāvē, Iecavā - visas pasaules mūzicējošās latviešu ģimenes, bet līdz tam caur TV ar visām iepazīsīties.

Tikko biju Sibīrijā un Baškīrijā. Uzfilmējām. Kultūras darbinieki Latvijā veido reģionu "Spietus" - saietus.

Aicinām Jūs pulkā. Varu iedomāties, ka, redzot uzfilmētu materiālu (varbūt kāda no Jūsu organizācijām var veidot saietu) par savām dziedošajām ģimenēm, Jums būs emocionāli mirkļi. Varbūt tagad ir īstais brīdis, kad patiešām ir vajadzīgs. Nu, tagad varbūt izdosies. Vienoties un savienoties latviešiem izdosies. Viņpus un šaipus Urāliem, okeāniem un jūrām. Un pag', pag', te nevar tik vien ar prātu, te nevar ar savu gribu vien! Tas ir kāds smalkāks darbs. Varbūt pat pats galvenais, galvenākais darbs. Tas nāk no mūsu senču senčiem, no skaidri skaidrs svēt-svētku-svētnīcas apzināšanas. No dziesmas, kuŗā pietāte pret mums doto laiku, pret mums ierādīto telpu.

Un ģimenes ir tautas ziedi. Pie labas laistīšanas tie uzzied krāšņiem jo krāšņiem ziediem. Nu ir labs laiks, lai ziedētu. Ir iespējams. Vēl gan tik daudz kam jātiek pāri. Vēl daudz kas jāizcina, vēl daudz jāsamierinās, lai noticētu, ka Gaismā ir no jauna atnākusi. Tā gaisma, kuŗa no cilvēka uz cilvēku, no ciema uz ciemu un taču no dziesmas uz dziesmu. Tagad svarīgi ir turpināt, neapstāties.

Es sapazinājos ar Pēteri Zārdu, kuŗš ar mūsu dzied kopā. Viņi abi dzied Ņujorkas latviešu kori, kuŗā, šķiet, ir vairākas dziedošas ģimenes. Šī lieta iepatīkās Vizmai Maksīpai, kuŗa teicā pameklēt šādas ģimenes.

Bet Jūs paši atsaucaities, labi? Uzrakstiet par sevi Kārlim Freibergam - 444 Grenfell Ave., Ville Mont Royal, Qué., Canada H3R 1G5.

Vajadzētu viņam Jūsu vēstules saņemt līdz novembra beigām. Viņš man izstāstītu par Jums. Varbūt pavasarī mēs satiktos Kanadā un Amerikā, bet 1991. gadā tiktos mēs visi šeit.

"Spiets" jau ir parādījis sasaukšanos tepat Latvijā. Ir ļāvis ieraudzīt rūpīgi slēpto bagātību. Nu kas latviešiem visā pasaulē vēl īsti neļauj kļūt par vienotu un īstu ģimeni. Neļauj vēl tapt par vienotu spietu. Dziesma ir tā vienotāja. Latvietim

vēl laiku palika Veļu Mātes aizsardzībā. Latvietis saprata, ka dzīve šai saulē ir īsa un ka laiks to atstāt. "Brīdi, laiku man dzīvot, nedzīvot saules mūžu; ūdeņam, akmeņam, tam dzīvot saules mūžu." Latvietis arī aptvēra, ka laiks aiziet tad, kad dzīves pienākumi izpildīti un nav jāgaužas par miršanu: "Laiks bij man gulēt iet baltu smilšu kalniņā; dēlu dēli arājiņi, meitu meitas malējiņas." Protams, neviens nezinaja to dienu, kad laiks pienāks šķirties, kā to saka daina: "Can zināju tās dieniņas, kad bij ieti darbiņš; to dieniņu nezinaju, kad būs ieti aizsaulē." Šī diena varēja rasties katrā laikā, kā to atkal apliecinā cita daina: "Iet man bija, kad aicina pašā darba laiciņā: atstāt cirpu uz kopības, grābeklīti pļaviņā."

Latvietis bija darba cilvēks, un viņa vēlēšanās arī bija mirt strādājot: "... tēvs nomira rij' kuldams, māte maizi mīcīdama." Miršanu jaunībā uzskatīja par ļaunumu: "Nedod, Dievs, mīļā Māra, meitai mirt vaiņagā. Visu mūžu māte raud, vainadzīņu cilādama." Vecumu uzskatīja par dabīgu laiku, kad bija dzīve nodzīvota, un veci ļaudis paši vēlējās "iet atdusēties", un bieži vien to jau iepriekš pateica: "Ai, Dieviņ, galva sāp, mirtin miršu, nedzīvošu," "Lai es miršu, kad es miršu, bet es ilgi nedzīvošu; es staigāju viegli, viegli, zemīt' mani grūti nesa." Kāds zobgalis gan kādā dainā saka: "Nāve, nāve, pieņem vecus, ko tie veci labu dara? Apēd putru, apēd maizi, apēd tīrus kāpostņus." Vispārējā dzīves jēga teica citu uzskatu: "... ņemu vecu pie rociņas, atsēdinu krēsliņā" vai "... veci vīri padomam, ozoliņi pamatam", "Es vecam nesmejies, priekšā man tās dieniņas."

Ir arī dainas, kas vēsta, ka miršanu vēlējās atlikt un dzīvošanu šai pasaulē paildzināt: "Es ievēlu bērza kluci savā kapa vietīņā; Kad tas klucis satrūdēja, man jāiet tai vietā". Min arī zobena iesprašanu kapa vietā, un tā paildzina dzīvošanu, līdz zobens sarūsēja.

Par dzīvi šai pasaulē latvietis zināja un zināja arī, kā jādzīvo, ko izteica pavisam īsi: jādzīvo tā, lai nesariebtu ne sev, ne līdzcilvēkiem, ne Dievam. Par aizsauli ziņu nav un par dzīvi tur latvietis daudz nespekulēja un nepratoja tur dzīvot slinkumā un bezdarbībā. Viņš teica: "Šai saulē gana labi, viņu sauli nezinaju."

Mirušos aprūpē Veļu Māte. Tā visus sagaida, klāj baltus palagus, un daina saka, ka tā liek arī medus podiņu dziļas dobes dibenā. Pati Veļu Māte ir tērpusies balta, un tās ziedu krāsa arī balta, latviešu iecienīta krāsa: "Balta sēd Veļu Māte baltābola kalniņā, pilna roka baltu ziedu, klēpī balta villainīte." Pēc savāktām ziņām, latviešu sēru krāsa ir tumši zila.

Aizgājējus sagaida arī "... visi zemes kukaiņi, gaida mani nomirstot". Veļu Mātes zīme ir arī pelīte: "Ej, pelīte, caur zemīti, meklē manu mūža māju." No putniem Veļu Mātei min melnus kraukļus un citus putnus. Dzīvi veļos latvietis iztēloja līdzīgu šīs saules dzīvei un tamdēļ mirušam līdz deva darba rīkus, ieročus un arī rotas, kā to apliecina archailoģiskie izrakumi.

Pēdējā naktī, pirms bedībām, latviešiem bija vāķēšana, kad kopā ar mirušo, pēdējo nakti vai vakaru pavadīja dzīvie. Vāķēšanā dziedāja piemērotas dziesmas, atcerējās mirušā darbus un veikumus, par to runāja: "Man brālītis piesacīja šonakt miega negulēt; alu man trinķināt, vaska sveces dedzināt". "Es nenācu šo naksniņu ar miedziņu apgulēt. Nācu ēst, nācu dzert, nācu koši padziedāt, sav' māsiņu pavadīt baltā smilšu kalniņā". Bērēs bija pienākums ierasties visiem radiem,

Nākošā dienā ceļš veda guldīšanai zemes klēpī. Kā daina stāsta, tikai vedībās un bedībās veda vērzēlēs (ar vairākiem zirgiem): "Divkārt manu augumiņu verzelēs vizināja, vienu kārtu tautiņās, otru smilšu kalniņā". Zirgi varēja būt sirmi, bērī vai citā nokrāsā, bet parasti ne

balti: "Jūdziet bērus, jūdziet raudus, vedat mani smiltainē", "Tāli spīd balti zirgi, gauži raud māmulīņa."

Latvietis arī izteicis vēlēšanos, lai izvadīšanā nebūtu raudāšanas, bet dziesmas: "Vediet mani dziedādami, neviediet raudādami; lai iet mana dvēselīte pie Dieviņa dziedādama". Apbedīšanu vēlējās priekšpusdienā, jo: "Rokat mani priekš pusdienas; pēc pusdienas nerokat; pēc pusdienas veļu bērni veļu vārtus aizvēruši."

Par kapu un apbedīšanu - mūža māju daudz skaistu dainu: "Aizsavēra zemes vārti, aizkrīt zemes atslēdzīņa; gulēt manim zem zemītes, kamēr saule debesīs" (Saulē ir dzīvības uzturētāja, zeme - dzīvības glabātāja). "Baltu koka namu daru, zaļu maura juntu jumju; mūžam durvju neatvēršu, saulei acu nerādīšu."

Latvietim nav augšāmcelšanās apsoliņuma no mirušiem, un tas skaidri pasaka: "Kad tie plauktu sētas mieti, kad zaļotu akmentiņi, tad es ietu no kapsētas sav' bērņiņus apraudzīt." - "Ne mūžam neatnākšu jūsu vārtus virināt."

Kad kaps aizvērts, bērnieki atvadās un saka, lai mirušais nenāk pie dzīvajiem. Līdz uz mājām ņem egļu zariņu, bet mājiniekiem vēsta, ka nevar mirt, jo nav vietu kapsētā. Pēc bedībām mājās notiek mielasts: "Paši ēd, paši dzer, man' atstāja smiltainē". Bēru ēdienā bija zirgi un pupas.

Latviešiem sēras nebija pārspīlētas un gaušanās ierobežota. Notika vairākas kulta dejas un rotaļa "pēdu izmīšana", kurā visi dalībnieki sadevās rokās un īsos soļos izstaigāja sētu un ceļus, kur mirušais staigājis, lai izmītu viņa pēdas. "Minami, minami brālīša pēdas, lai māte neredz, lai gauži neraud." Pēc mielasta un pēdu izmīšanas bedību dalībnieki atvadās un dodās savās dzīves gaitās. Aizgājēju piemin un aicinā ciemos Veļu laikā - Dievainēs, un kamēr to atcerās, tā velis dzīvo Veļu Mātes valstībā, līdz ar laiku izzūd no atmiņas un velim izgaistot.

Mirušo apbedīšanas veids laiku gaitā mainījies vairākas reizes, jo katrai tautai, tās senās dzīves ziņas un dievestības izpratnes dēļ tradīcijas un uzskati par dzīvību un nāvi ir dažādi.

Līdz ar kristīgo uzspiesto un ar varu ievesto reliģiju, ja latvieši mirušos apglabāja baznīcas neiesvētītā zemē, tad jau kopš zviedru laikiem tas bija ar likumu aizliegts un sodāms. Kristīgie sākumā mirušos apbedīja baznīcu un klostēru pagrabos, bet mēģa laikā izdeva likumu, ka to nevar darīt un mirušie rokami kapsētās. Iecienīts veids līdz tam bija arī muižu īpašnieku izbūvētas kapellas.

Par latviešu priekškristīgo laiku un apbedīšanu liecina archailoģiskie pētījumi, kas sniedzas savus 6.000 gadus atpakaļ. Šai vecā akmens laikmetā kapu vietās atrasti ieroči un darba rīki, kas apliecinā pārliecību aizkapa dzīvei. Bronzas un vecākā akmens laikmetā raksturīgi uzkalniņu kapi, kur mirušo iežogoja akmeņu "dārziņš" ar uzbērtu smilšu pauguru. Pirmo (parasti kādu vadoņi) guldīja ierobežojuma vidū, pārējos tam apkārt, katru apberot ar savu kalniņu. Kad visa vieta bija aizpildīta, visu pārklāja ar vienu smilšu segumu.

Ap 1.000. gadu sākās uguns bedības, un šo veidu visilgāk piekopa kurši (līdz 2. g. s. pirms mūsu ēras). Bedības sadedzinot aizgūtas, laikam, no skandināviem, un dainās par šādu apbedīšanu ziņu nav. Kad vairs nededzināja, izrakumos atrod daudz rotu līdz ar ieročiem un darba rīkiem.

Agrā dzelzs laikmetā kurši vairs nededzinā, bet apbedīšanas vietās atrod sadedzināto cisu, aizgājēja drēbju un maltītes atliekas: "Veļu Māte kūpināja, bēdu drēbes dedzināja". Apbedīšanu veic kapu bedrēs, bet letgaļi un zengāļi lēzenos uzkalniņos. Parādās arī līdzenie ģindeņu kapi.

Vēlā dzelzs laikmetā kurši atkal lieto uguns apbedīšanu, bet ir arī līdzenie kapi. Letgaļi lieto dziļas dobes, guldot mirušo uz dēļiem vai koku mizām, pārklājot ar bērzu tāsīm. Kapu nolīdzina ar zemi. Vēlāk atkal veidojās uzkalniņi.

Grūti pateikt, kad sākās kapu vietas apzīmēšana ar sevišķām kapu zīmēm (šādu kapu zīmju trūkst Latgalē), kur attēloja Māras krupi, Dieva pajumti un Dieva krustu. Tagad lietotā kristīgo krusta zīme ieviesās ar kristīgo reliģiju, jo kristieši mīlēja krusta zīmi (melna, sarkana), lai gan vēl šodien tie nezina, ko krusta zīme īstenībā pauž. Latviešiem šī zināšana bija skaidra - krusts bija aizsardzības zīme pret ļauno.

AGRUMU PĒTERIS.

MŪŽĪBAS VĀRTOS.

Jau no seniem laikiem, kamēr cilvēks sācis apzināti domāt, aizmūža jeb pēcnāves dzīve, vairāk vai mazāk, nodarbinājusi viņa prātus. Visas reliģijas meklējušas atbildi šim jautājumam. Katra ir piedāvājusi savu atrisinājumu. Zinātne un cilvēka loģiskais prāts pie šiem mūžības vārtiem apstājas. Paliek tikai ticība, ka Dieva izredzētie pravieši stāsta patiesību un ka tas tā, tiešām, arī būs. Cilvēka bailes un neziņa, kas notiks ar mani pēc nāves, tiek izmantota kā ierocis reliģisko vadotāju rokās, lai ar draudiem jeb ilūzoriskiem solījumiem panāktu savu gribu. Sevišķi spilgti tas izpaucas agresīvās reliģijās, kā Islamā un Kristiānismā, kur debesis un elle spēlē diezgan ievērojamu lomu.

Kristīgo debesu un elles jēdzienu nemēģināšu iztirzāt, jo to jau no bērnu kājas mums skaidro gan skolā, gan baznīcā.

Islāma pēcnāves dzīvei ir nedaudz atšķirības no Kristiānisma radītās iztēles. Ja Kristiānismu nodibināja rabīns Šauls (1), tad Islāmu sāka sludināt Mohameds 6. g. s. Mohamedam eņģelis Gabriels atklāj Dieva (Allah) gribu, kas pēc viņa nāves tiek sakopota Korānā. Korāns satur senas leģendas (līdzīgi Bībelei), mistiskus fragmentus un Mohameda mācību, ko viņam bija darījis zināmu eņģelis Gabriels. Eņģeli Muhameda mācībā iepēdēti ļoti redzamu vietu. Pat velns ir bijis eņģelis, kas izstumts no eņģeļu saimes par Allah gribas neievērošanu. Pēcnāves dzīvē eņģeļiem ir liela loma, jo viņi ir tie, kas pieraksta cilvēka visus labos un sliktos darbus, kuŗus tad lielā soda dienā, kā liecību cels priekšā. Pēc šo eņģeļu liecības Allah izlems, vai dvēselei nonākt ellē, vai paradīzē. Elle ir līdzīga kristīgo ellei, kur dvēselei jācieš fiziskas un garīgas mokas. Paradīzē ir skaisti zīmēti. Tur ēnainos dārzos, mīkstos sēdekļos varēs baudīt vīnu (kas zemes dzīvē liegts) un pēd meitenes pēc patikas. Vēl viena priekšrocība tiem, kas krituši svētā karā (kaujot neticīgos), tie bez kādas šķirošanas nonāks paradīzē un papēdēs līdz tik daudz kalpu, cik neticīgo būs krituši no viņa rokas Allah vārdā. Pateicoties šādai agresīvai mācībai, Islāms piedzīvoja strauju izplatību. (2)

Viena no interesantākām reliģijām ir Jūdaisms. Tā ir atklāsmes reliģija, bet nav agresīva, toties ļoti defensīva. Dievs (Jahve) Mozum nodod savus baušļus un slēdz derību. Jūdu tauta kļūst izredzēta citu tautu vidū. Šāda mācība, kas rakstīta Mozus grāmatā, bija nepieciešama, lai uzturētu pašapziņu žīdiem, arī tad, kad tie tika aizdzīti svešu tautu kalpībā. Torah, žīdu svētā grāmata, satur likumus, kas skaidri pasaka, kas jādara un ko nedrīkst darīt, lai nesadusmotu Jahvi. Pēc šiem likumiem viena daļa jūdu vada savu dzīvi pilnīgi pakļaudamies Torah gudrībai. Šie, t. s., farizeji tic mirušo augšāmcēlšanās solījumam, kā arī atmaksai par ļauniem darbiem. Vispār Jūdaisms nenopēd ar aizmūža dzīves filozofiju. Lielākā daļa jūdu, vadošā šķira, netic augšāmcēlšanās solījumam. Tie saucas sadūķeji. Bez Mozus svētās grāmatas Torah, 5. g. s. tika sarakstīts Talmuts. Tā ir rokas grāmata, kā žīdam jādzīvo. Šī grāmata māca, ka ģimene ir svarīgākā lieta žīda dzīvē. Talmutā sīki aprakstīts ģimenes dzīves rituāls. Žīdam ģimene un dzimta ir svēts iestādījums. Pateicoties augstai ģimenes ētikai un izredzētās tautas pārākuma apziņai, žīdi vēl šodien ir vienoti. Tie vēl nav izdeldēti,

kaut līdzīgos apstākļos daudzas tautas ir izgaisušas. Jūdaisms ir domāts žīdu tautas dzīvības saglabāšanai.

Pavisam citāds pēcnāves atrisinājums ir tālo austrumu tautām un viņu vadošām reliģijām. Kad ārieši ieplūda Indijā, viņi papēda līdz savu reliģiju. Hinduisms nav atklāsmes reliģija, bet āriešu tautas veidota. Ļoti sarežģīta izveidojās pārvalde Indijā ar savām kastām. Cik īsti ir kastu un apakškastu, kas to lai zin. Daži vērtē uz vairākiem tūkstošiem. Arī reliģija piemērojas tautas vajadzībām, un saražoja tik daudz dievību, cik tautai tas bija vajadzīgs. To skaits tuvojas tūkstošiem. Tomēr, iedziļinoties šīs reliģijas uzbūvē, var konstatēt, ka visas dievības ir saistītas Brachmam, kas ir visuma gars un absolūtā patiesība. Aizmūža dzīve indiešiem ir tikpat sarežģīta, kā visa šīs reliģijas uzbūve ar daudzām dievībām, kas ir it kā starpnieki starp visuma Brachmu un cilvēku. Hinduisms izveidojis dvēseles ceļošanas ciklu, kas ietver visu dzīvo pasauli. Pēc nāves dvēsele var pārdzimt, ja esi bijis zemnieku Šudras kastā uz augstāku kastu jeb nonākt viszemākā Parija kastā. Ja neesi ievērojis priesteru nosacījumus, vari pat pārdzimt sunī vai citā dzīvniekā. Viss atkarājas no taviem darbiem tavā šīs zemes dzīvē. Dvēsele ir atbrīvota no pārdzimšanas cikla, ja viņa nāk saskarē ar Brachmu. Tad viņa ieiet svētlaimē, kas ir katras dvēseles mērķis, bet, lai to sasniegtu, ir jāiziet garš pārdzimšanas cikls. Brachma ir universāls spēks, no kā viss ir cēlies un kuŗā viss atkal atplūst atpakaļ. Cilvēka lūgšanas Brachmas gribu iespaidot nevar. Priekš tam ir daudzās dievības, kas uzklausa cilvēku vajadzības.

Kādēļ tik sarežģīta sistēma bija vajadzīga?

Parasti āriešu tautu reliģijas ir daudz pārredzamāki un vienkāršāki būvētas, kā grieķu un aistu. Te jāņem vērā, ka ārieši Indijā iegāja tāpat kā vācieši Baltijā - ar savu reliģiju un savu pārvaldi. Lai pārvaldītu skaitliski daudz pārāko pamattautu, vajadzēja izveidot kārtu jeb kastu sistēmu, lai valdošā āriešu šķira neizkustu indiešu mašā. Šī kastu sistēma prasīja atbalstu reliģijā. Šāda pārdzimšanas ideja bija lielisks izgudrojums, kas nodrošināja valsti mieru. Nekad šudras vai parijs nav sacēlušies pret valdošo Ksatrijas kastu, kuŗā pieder valdnieki, jo tad viņu dvēseles var pārdzimt kādā žurkā vai čūskā, un tādu nelaimi neviens negrib piedzīvot. Tad labāk paciesties kā ir, gan pēc nāves būs labāki.

Netaisnība, kas ik uz soļa bija redzama Indijas pārvaldē, bija smags slogs tautai. Vienmēr ir bijuši ideālisti, kas sacēlas pret netaisnību, un tādi bija arī Indijā. Radās jauna atklāsmes reliģija - Budisms. Budismu nodibināja Siddharta Gautama, karavīru kastas piederīgais. Tā ir atklāsmes reliģija, tā tad agresīva. Buda (apskaidrotais) pāvēl saviem mācekļiem iet un sludināt visām tautām savu mācību. Ko tad viņš sludinā? Būtībā tas pats Hinduisms vienkāršākā formā. Nokratijis milzīgo dievību balastu, jo bez indiešiem šādu citas tautas vispār nespētu saprast. Viņš arī reducēja dvēseles pārdzimšanas ciklu. Buda noteica, ka cilvēka dvēsele var pārdzimt tikai cilvēkos. Dvēseles augstākais piepildījums ir Nirvana. Ja dvēsele ir nonākusi pie Nirvānas vārtiem, tā ir saņēgusi savu svētlaimi. Atkarībā no tā, kā tu esi dzīvojis, tu pamazām attālinies vai tuvojies Nirvānai. (3)

Šīs divi reliģijas atšķiras no pārējām austrumu, un vispār reliģijām, ar savu pārdzimšanas mācību. Bez daudzām mazākām, kā polinēziešu, austrāliešu un Āzijas tautu dzīvajām reliģijām būtu interesanti pieskarties divi lielām - ķīniešu Konfūcismam un japāņu Šintoismam. Šīm reliģijām seko vairāki simti miljonu ticīgo. Konfūcismu daži zinātnieki neuzskata par reliģiju, jo Konfūcijs nav runājis ne ar Dievu, ne Velnu, ne eņģeļiem, kas ir nepieciešama sastāvdaļa atklāsmes reliģijās.

Konfūcijs sludināja savu dzīves mācību. Misti-
cisms sastopams visās tautās, bet it sevišķi tas
bija spēkā Ķīnā, kur izglītība bija uz zemas pa-
kāpes. Konfūcijs nāk no aristokrātiskas ģimenes
ar labu tā laika izglītību un augstu morāli. Tao-
isma misticisms, kas bija toreiz Ķīnā izplatīts,
nebija pieņemams augstākai inteliģencei. Konfūcijs
sāka mācīt tikumību, kā arī līdzcilvēka respektē-
šanu, pieklājību, bet par visām lietām - ģimenes
morāli. Viņa mācība balstījās uz morāles vērtī-
bām. Ķīnietis pēc nāves kļuvis labs gars, kas pa-
līdz saviem pēcnācējiem. Var gadīties, ka gars
pēc nāves nonāk demonu varā. Viss atkarājas ne
tikai no tā, kā esi vadījis savu dzīvi, bet arī
notā, kā esi kopis savu senču piemiņu. Tādēļ sen-
ču piemiņa un godināšana ir ļoti svarīga dzīves
sastāvdaļa.

Ja ģimenē vairs nav pēcnācēju (zēnu), tad tā
ir lielākā nelaime, ko ķīnietis var savā zemes
dzīvē piedzīvot. Nebūs vairs, kas kopj viņa aiz-
mūža piemiņu. Var gadīties, ka tad dvēsele pie-
vienosies demoniem. Tā kā Konfūcija sekotāji bija
valsts augstākā inteliģence, šī mācība jeb reli-
ģija kļuva par valsts vadošo reliģiju. Ķīniešu
izpratnē izglītība un reliģija ir viens un tas
pats. Konfūcijs saraksta savu gudrības grāmatu
Analeks, kas pēc viņa nāves kļuvis mācības grāmata
Ķīnas skolās. Konfūcisms vairāk pievēršas sadzī-
ves jautājumiem, mazāk Dieva atziņas meklēšanai.
Debesis Konfūcija mācībā ir augstākā garīgā īste-
nība, pamats visam sākumam (4).

Sintoisms, kā japāņu nacionālā valsts reliģi-
ja, īpatns ar savu varoņu kultu. Tas balstās uz
senām tradīcijām, tā tad tautas veidots. Mirušo
gari tāpat līdzdarbojas cilvēku dzīvē kā ķīnie-
šiem. Jaunos garus mēģina aizbaidīt ar speciāliem
rituāliem. Japāna ir īpatnēja ar to, ka tur drau-
dzīgi sadzīvo divas atšķirīgas reliģijas - karei-
vīgais šintoisms un dzīves filozofijas apgarotais
budisms. Bieži budistu tempļus apmeklē šintoisma
piekritēji un otrādi. Japāņiem tuvas abas šīs reli-
ģijas.

Šis apcerējums nav domāts kādas reliģijas ide-
oloģijas iztirzāšanai. Ja kādam interesē kāda no
pieminētām reliģijām, mūsu publiskās bibliotēkās
informācijas netrūkst, sevišķi, ja ir interese
par mistiskām lietām. Šis darbs radās, kad mūsu
laikrakstos sākās kārtējie debesu un elles strīdi,
kur ticīgie mēģināja pārliecināt neticīgos par
ticības un lūgšanas nepieciešamību. Mucā zimis,
mucā audzis, pa spundi bažots - ir mūsu tautas
sakāmvarāds. Vai to nevarētu attiecināt uz tiem
ticīgiem, kas tālāk par savas ticības dogmām nav
tikuši? Ar šo darbu es gribēju pacelt mazliet mu-
cai vāku. Paskataties, kā citas tautas domā un
dzīvo, ja nepatīk, lien atpakaļ un jūties laimīgs,
gan pēc nāves tava dvēsele kaukur nonāks. Katrai
norīsei ir cēlonība, katrai reliģijai ir zināms
mērķis. Ja Mozum bija skaidrs, ka Žīdu tautu var
glābt tikai nežēlīgi stingra disciplīna, kaut
arī ilūzioriskā pārākuma apziņā, tad Mozus to
tai deva. Ne tikai cilvēkam, bet arī tautai ir
dvēsele, kas veido viņas seju. Lai savaldītu Žī-
dus, Mozum bija jālieto pātāga. Vēl šodien Žīdi
liecās šīs pātāgas priekšā. Torah - viņu svētā
grāmata - ir smaga likumu grāmata. Citādi ar Žī-
diem nevar, tāda ir Žīdu daba.

Ko gribēja Mohameds? To pašu, ko Ļeņins - im-
pēriju. Ne jau garīgo impēriju, kā to mēģināja
iedzīvināt Buda, bet impēriju, kur valdošā šķira
varēs ēnainos dārzos izbaudīt šīs saules dzīvi.
Kristīgā reliģija, kas neatzīst katras tautas
īpatno dvēseli, bet mēģina nonivelēt visas vienā
līmenī, ir pārcentusies. Ne visi dzīvnieki blāuj
vienā balsī, ne visas puķes smaržo vienādi.

Tāpat kā Ļeņina impērijā tautas sāk prasīt
brīvību, arī kristīgā impērijā tautas sāk apzinā-
ties savu īpatno dvēseli, ko kristiānisms viņām
atpēmis.

Un latviešu tauta, kur viņas dvēsele? Vai
krustnešu zirgu pakavi to galīgi ieminuši neziņas
muklāžā? Vai tukšās baznīcas šodien neliecina par

tautas samīto dvēseli? Bez dvēseles neviena dzīva
radība dzīvot nevar. Vai latviešu tauta varēs iz-
dzīvot ar samītu dvēseli?

Divi vārdi, kas saistīti ar visām reliģijām un
kuŗu nozīmi bieži pārprot ir - ticēt un lūgt. Kas
tad ir ticība? Pēc manām domām - kāda apgalvojuma
atzīšana, kas nav pārbaudāms. Un ticīgais? - Cil-
vēks, kas tic nepārbaudāmām ziņām.

Bet kas būtu cilvēks bez ticības? - Dzīvnieks.
Un lūgšana? Vai tā nav pazemīga pašapmānīšanās?
Bet kas tad cilvēks būtu bez lūgšanas iespējām? -
Automāts - jaunvārdā kompjueters.

VĒRES:

1. E. Brastiņš, Mūsu dievestības 1000 gadīgā apka-
rošana.
2. Edw. J. Jurji, Mohammed is his Prophet.
3. Michael Carrither, The Buddha.
4. Raymond Dawson, Confucius.

Ja kāds grib iepazīties ar dažādo reliģiju kulta
izdarībām, ieteicama NATIONAL GEOGRAPHIC SOCIETY
izdotā grāmata GREAT RELIGIONS OF THE WORLD.

Neesmu uzskaitījis visas tās grāmatas, no kuŗām
saīsinātā veidā izvilku šai darbā minētās atziņas.

ARVĪDS MEMENIS.

IZŠĶIRŠANĀS

Dainis no Muensteras Vācijā man ir atsū-
tījis Latvijas laikrakstus ar notikumu apska-
tiem un ziņām. Saturā arī Izkaisījuma autori.
Lasu un brīnos - ko gan visu cilvēki nedara
un kam gan visam netic.

Modris Plāte raksta: "24. jūnijs ir Japa
Kristītāja dzimšanas diena. Bet šis laiks ir
arī vasaras saulgriežu, Jāņu laiks..." *1)
Virš Plātes raksta liels attēls ar līgotājiem.
Vai tiešām informēts ticīgs cilvēks tic, ka
24. jūnijs ir Jāņa Kristītāja dzimšanas diena?
Un kāds tam būtu sakars ar saulgriežiem un
līgotājiem?

Visvaldis Klīve raksta: "Savā ziņā tas
nozīmē jautāt par Kristus tēlu latvietī. Un
šeit ir divas iespējas: viena lieta ir tā, ka
latvieši rada paši savu Kristus tēlu - latviešu
Jēzu. Tapat, ka, piemēram, mēs dzirdam
par melno Jēzu, mēs dzirdam par dzelteno
Jēzu citā kultūras vidē. Un šeit nu būtu latvis-
kais Jēzus..." *2) Ko varam paredzēt notiku-
mu attīstībā, ja katrai rasei, tautai, sabied-
rībai vai draudzei ir pašai savs izdomāts Jē-
zus? Vai nebūtu jāapstājas un jāpārdomā?
Vai ticīgs cilvēks, ja vēlas būt patiess, var
iedomāties Kristus tādu, kāds tik tam ienāk
prātā?

Svētajos Rakstos teikts. "Tāpēc tās vie-
tas nosaukums ir Sajukums (Babel), jo tur
JHVH (KUNGS) sajauc visas zemes valodas."

*3) Liekas, ka Latvijā un emigrācijā ir ne ti-
kai valodu sajukums, bet arī reliģiskā bābele
Ikvienam ir pašradīts Kristus tēls, pašradīta
Jāņa Kristīgā dzimšanas diena un daudz kas
cits "pašradīts". Ikdienas dzīvē tādus pašra-
ditus tēlus sauc vēl citā vārdā - par fantāzi-
jām.

Apskatīsim situāciju no Radītāja likumi-
bu viedokļa. Ko var šādai ievirzei paredzēt
nākotnē? Kāda var būt nākotne, ja tagadnē cil-
vēks vai draudze dzīvo pus reālā, pus fantāzi-
jas pasaulē.

Šogad, 1. septembrī, paiet 50 gadi no
dienas, kad Lielvācijas armijas, brutāli slep-
kavojojot, okupēja Poliju, tā sākoties II Pasau-
les karam - vienam no lielākajiem holokauss-

Politika mūsu dienās ir neatņemama sastāvdaļa visās dzīves nozarēs. No tās nav iespējams izvairīties un tā skar katru sabiedrības locekli. Tā tieši vai netieši nosaka katra individa dzīvi, rīcības brīvību, vienalga, kādā pasaules daļā cilvēks dzīvo - demokrātiskā, diktatūriskā vai konstitucionālās monarchijas valstī.

Un tas pats sakāms par mūsu dzīvi Kanadā. Esam pakļauti Kanadas valsts politikai. Turklāt mums pašiem ir arī sava politika, kuŗā izceļas mērķi, kā Latvijas atbrīvošana, nacionālās kultūras saglabāšana un palīdzība. Tādēļ katra mūsu organizācija, kuŗai ir nacionālpolitiski mērķi, ir politiska organizācija. Ikvienam sabiedrības loceklim ir jānācās izprast vadošo politiku, partiju pieņemto politiku, dažādos rīcību motīvus un nolūkus.

Latvijas valsts pēdējais valsts prezidents kādā vietā reiz teicis, ka politika esot tautas un valsts kopīgo centienu aktīvais izpaudums. Citiem vārdiem, politiku nedrīkstot taisīt individa, grupas, partijas un šķiras interesēs, politika jātaisot visas tautas un valsts interesēs. Skais-tī un pareizi vārdi. Bet to, ko viens atzīst par valsts un tautas interesēm, cits var novērtēt citādi.

Vēsture ir dialektiska. Vēstures dzinējs ir pretrunas, nevis pretējās plauktiņos noglabātas aktis. 1987. un 1988. gads Baltijas tautu cilvēkam atnesis daudz pārsteiguma. Žurnālisti, televīzijas un radio komentētāji aprakstījuši un izteikušies par notikumiem Baltijas valšņu telpā. Laikrakstu komentātori un korespondenti vēroja tautas demonstrācijas Meža parkā, pie Brīvības pieminekļa, Rīgā.

Viss tas padarījis mūs jūtīgākus pret tautu. Mēs sākam nojaust un izsakām cerību, ka Latvija sāk celties no letarģiska miega. Vērojam politiskos apvārkšņus un jautājam, kādēļ neviens Rietumu zemju politiķis neizsakās par Baltijas tautām.

Kādēļ klusē brīvas pasaules valstvēri?

Krievu disidents Bukovskis, kas piedalījās tribunālā Kopenhāgenā, brauca ar mūsu Brīvības kuģi, teica šādus vārdus:

"National movements in different parts of the Soviet Union pose a considerable threat to the Soviet regime. Yet the Western attitude to this problem is at best hypocritical. Thus, the Soviet occupation of Baltic States is not recognised by most of the Western countries, and the West is reluctant to raise this problem with the Soviets or in any international forum.

Each time there is the slightest unrest on the West Bank of Jordan a full debate is launched by the U. N. Security Council. However, substantial unrest in the occupied Baltic countries last summer was completely ignored by this international body. Of course, the Soviets will veto any resolution concerning the Baltic countries. So what? Let them do it as often as possible: at least the Baltic people will know that the world cares about them! Tie ir vārdi no krievu disidenta, ar kuŗu braucu kopā uz Brīvības kuģa.

Turpinot temu - šeit, varbūt, ir vairāki iemesli. Gribu mest skatu britu ārlietu politikā, kas vēl šodien ir neizprotama. Faktus, kuŗus pieminu, var atrast oficiālajos dokumentos, kas glabājas britu arhīvos. Profesors sērs Llewellyn Woodward, kas ir modernās vēstures mācības spēks Oksfordā, atklājis angļu kara kabineta darījumus II pasaules kara laikā attiecībā uz Baltijas valstīm.

Vispirms, jāmin Atlantijas Čarta, ko 1941. gada 14. augustā parakstīja Čerčils un Rūzvelts. Tai bija jāatspēko vācu Jaunās Eiropas "jaunā iekārta" (Die neue Ordnung). Čartai bija 8 punkti, kuŗus var pielīdzināt 1918. g. V. Vilsona 14 punktiem.

Te jāpiemin Čartas 3. punkts, kas attiecas uz Baltijas valstīm un kas atzīst, ka cilvēkiem ir pilnas tiesības izvēlēties patstāvīgu valsts va-

dības formu; atjaunot, ja tā ar varu būtu noliegta. Padomju Savienība to parakstīja 1941. gada 24. septembrī dokumenta veidā. Turklāt 2. punkts noteica, ka Amerika un Anglija nevēlas nekādas teritorijas izmaiņu, ja tas nesaskan ar cilvēku vēlēšanos.

Šo dokumentu izstrādāja civilizētas tautas. Izstrādāšanas laikā britiem galvas sāpes sagādāja Padomju Savienība, kas skeptiski skatījās uz britu lauvu. Tai pašā laika kara kabinets veda sarunas ar Staļinu, Molotovu un sūtni Maiski. Turklāt angļi nebija skaidrībā, ko par šīm sarunām teiks ASV.

1941. g. 16. decembrī Īdens, Kripss un citi ieradās Maskavā, lai ar Staļinu pārrunātu eventuālās Padomju Savienības rietumu robežas. Kaujas laukos nebija spožu panākumu. Vācu karaspēks atradās dziļi Padomju Savienībā, Rommels draudēja ieņemt Aleksandriju un caur Ēģipti savienoties ar vācu vienībām Kaukazā. Britu kara kabinetam galvas sāpes radīja arī Staļina neuzticība. Īdenam bija līdz 2 dokumenti, kuŗus, viņš cerēja, Padomju Savienība parakstīs. Apciemojuma laikā tika apturēta vācu ofensīva Krievijā.

Staļins sarunas iesācis, minot pašreizējās militārās vajadzības un pieminējis pēc kara Eiropas rekonstruēšanu. Viņš ieteicis Prūsijas pievienošanu Polijai, Tilzīti - Padomju Lietuvai, Reinzemi jāatdalot no Vācijas, bet Austrijai jākļūstot par neatkarīgu valsti. Nesagatavotos angļus viņš pārsteidzis ar to, ka prasījis, lai Somijas un Baltijas provinces tiktu restaurētas 1941. gada mērogā. No Somijas jāatdala Petsamo un Padomju Savienībai jāatļauj flotes bāzes, Sašutušais Īdens pieminējis britu vairsiju - Atlantijas Čartu. Staļins, ieskatījies krievu tulkojumā, atzinis to par algebrisku un piemētinājis, ka viņa ieteikums esot praktiska aritmetika. Ar vienu elpas rāvienu viņš tūdaļ prasīja slepenu nolīgumu. Protams, Īdens to nevarēja darīt bez sazināšanās ar kara kabinetu. Laikā no 17.-18. decembrim parakstīja palīdzības līgumu. Jau šī līguma parakstīšanas brīdī Staļins atgriezās pie Baltijas valstu jautājuma, prasot to likumīgu iekļaušanu Padomju Savienībā tad un pēc kara. Īdens atbildējis, ka Anglija neatzīstot Baltijas valstis par neatkarīgām, jo tām neesot diplomātisku attiecību, bet robežu jautājumā pēc kara Anglija esot saistīta ar ASV. Viņš solījis konsultāciju ar savu valdību, atgriežoties Londonā.

Izceļas asas sarunas Staļina un Īdena starpā. Staļins uzsver, ka Baltijas valstis ir jau de facto Padomju Savienības sastāvdaļa, kamēr Īdens pastāv uz konsultēšanos ar savu valdību. Staļins draud, ka tauta būšot noskaitusies, ja Lielbritānija neapsvēršot viņa prasības, un vaicā, vai viņam jāeļoj pie britu valdības ar cepuri rokās. 1942. gada 28. janvārī Īdens kara kabinetam iesniedz savu ziņojumu, kuŗā norāda, ka Padomju Savienība Baltijas valstis uzskatot par savām.

Starplaikā britu sūtnis ASV iepazīstinājis Rūzveltu ar izstrādāto dokumentu starp angļu un Padomju Savienības valdībām. Briti ir nobažījušies, ka Staļins neslēdz miera līgumu ar Vāciju. Šāds līgums palīdzētu Hitleram atvilkt kara spēku no Krievijas un vērst to pret Lielbritāniju.

Rūzvelts negribēja neko uz papīra likt, izteicās, ka, ja komunisti atkal ieies Baltijā, ne Anglija nedz ASV nespēs Baltijas tautas no tiem atbrīvot. Tādēļ par Padomju Savienības rietumu robežām varētu spriest tikai pēc kara pie konferences galda. ASV ārlietu sekretārs S. Wells rakstīja: "Indefensible from every moral standpoint. In fact the British were extraordinarily stupid. What peace could be envisaged selling out millions of people?"

Tā nu angļi bija nostādīti grūtā stāvoklī, jo izprata ASV nevēlēšanos piedalīties šāda dokumenta parakstīšanā. Anglija sevi uzskatīja par Eiropas valsti ar Eiropas problēmām un izšķīrās uzklaut Staļina prasības. 30. martā Lords Halifaxs vēlreiz tikās ar S. Wellsu, kas paziņoja ka prezidenta Rūzvelta ieskati neesot mainīju-

šies un iesakot kara kabinetam, slēdzot līgumu ar Padomju Savienību, no Atlantijas Čartas un ASV iedzīvotāju viedokļa, ielikt līgumā pantu, kas paredzētu, Padomju Savienībai pārņemot Baltijas valstis, iespēju, ka cilvēki, kas to vēlas varētu emigrēt ar visu savu iedzīvi. Tas arī attiecoties uz Somiju.

Čerčils izstrādās par izstrādātā līguma parakstīšanu. To 8. aprīlī Maiskim paziņoja Īdens. Britu valdība akceptēja Padomju Savienības rietumu robežas, pamatojoties uz 3 punktiem:

1.) Iespēja, ka Staļins varētu izlīgt ar Hitleru. - Tikai pirms gada ne Anglija, ne Francija negribēja par tādām lietām ar Padomju Savienību runāt. 1942. gada aprīļa mēnesī tā nevarēja no acu skata izlaist 1939. gada notikumu, ar ko Staļins un Hitleri vienojās Baltijas valstu jautājumā.

2.) Anglija gribēja pierādīt uzticību Padomju Savienībai un rast ciešāku kara sadarbību un tā dabūt Padomju Savienību karā pret Japānu. - Staļins turpretī nevarēja piedot sev, ka viņš nespēja britus tik viegli pārliecināt.

3.) Šis iemesls gan vairāk izklausās kā izskaidrojums. Ja Padomju Savienība iespēs vācu armijas atkāpties no Baltijas telpas, būs neiespējami komunistus no turienes izraidīt. Tas izraisītu tikai garākā ceļa gājumā atzīt situācijas faktus. Atļaujot šādā sakarībā krieviem absorbēt Baltijas valstis un pieņemt šādu mērķu, mazinātos iespējas komunistu tālākām prasībām nākotnē, sevišķi Polijas jautājumā.

Tā nu 1942. gadā Latvija nogāja no politiskās skatuves un nevarēja paredzēt tās nākotni.

Patiesība joprojām ir un paliek tā, ka briti un komunisti runāja par mūsu zemi un valsti, vezdami intensīvas sarunas 1942. gadā, no aprīļa līdz 26. maijam. Molotovs ieradās Londonā 20. maijā, lai parakstītu angļu izstrādāto dokumentu. Krievi neuzklausīja Īdena ieliktais idejas. Tādēļ tas atkal un atkal bija jāpārstrādā. Maiskis atkārtoti uzsvēra, ka Latvijā esot noticis plebiscits un tauta esot izteikusi vēlmi pievienoties Padomju Savienībai.

Jāpiezīmē, ka pēdējo sēžu Londonā pieraksti nav atrodami. Nav šaubu, ka Īdens, būdams gudrs diplomāts, aiziedams no aktīvas politikas, izpēmis šo netīro nolīgumu no arhīviem, kā to ir darījis arī angļu premjērministrs Mekmilans, izpēmdams dokumentu BM 3928 par krievu kazāku izdošanu 1945. gada 26. maijā, Austrijā.

1943. gadā, kad sarunas turpinās Polijas eksistences rāmjos, pie konferences galda atkal uzpeld Baltijas vārds. Bet angļi Latvijas un tās kaimiņzemju dēļ strīdu neceļ.

Sveši valsts vīri ir lēmuši par mūsu zemi, neprasot nekādus mūsu ieskus. Baltijas tautu pārstāvju degunu galā tie bija radījuši dokumentus, kas izlēma mūsu likteni. Pārstāvji gan bija akreditēti pie viņu valdībām, un Baltijas zemju kuģi bija šo valstu rīcībā un zelta valūta atradās viņu bankās.

Nolīguma saturu britu valdība paziņoja mūsu sūtnim tikai 8. augustā, slēdzot sūtniecību diplomātiskam darbam. Sūtnim Zariņam izdotās ārkārtējās pilnvaras vairs nederēja, jo nebija kur tās varētu lietot.

Angļi nepārprotami vēlējās glābt savu ādu uz Baltijas tautu rēķina, un Amerika, laikam, piemēdza acis.

Ir interesanti gads pēc gada lasīt ASV valsts sekretāra piesūtīto apsveikuma telegrammu mūsu vēstniecībai Vašingtonā, kas gadu gājumā izteic to pašu saturu. Šķiet, ka te ir vieta dziļākai analīzei. Kā vēstures gaitu ietekmējusi diplomātiskā pieeja rietumu valdībās?

Šeit, pēc mana ieskata, slēpjas tā atslēga, kādēļ šo dienu rietumu valsts vīri nerunā, jo ir kauns.

Britiem rūpēja savu rūpnieku prasības pēc Padomju Savienības parāda samaksas no mūsu zelta. Pēc vēsturnieka E. Andersona datiem, angļu bankās

atradās 14.312 kg zelta. Daļa no tā aizgāja arī uz Padomju Savienību.

KĀRLIS K. ZENAITIS.

LASTĪĀJU FORUMS:

VĒL VIENU REIZI...

Jāņa Dimanta vēstules - BŪSIM LĒPNI UZ SAVU VALODU (Žurnāls VAGA, 1989. gada maijā. Nr. 17.) - beigās ir pievienota šāda redakcijas piezīmē:

Nevaram piekrist, ka pārnovadniekos piemīt ne-labvēlība pret Latgali. Bet ir pareizi, ka par separatismu tiek apzīmēta tendence Latgales dialektu nostādīt kā valodu. Vienai tautai nevar būt divas valodas. Jo tad ir arī divas tautas. Un tas ir separatisms.

Ņīdiem ir divas valodas, bet tie vēl nav runājuši par separatismu, un neviens vēl nav apstrīdējis, ka Ņīdi nebūtu viena tauta. Šveicē valsts dzīvē ir oficiāli atzītas trīs valodas, neskaitot citu mazu grupu valodas, kas arī tiek respektētas. Tomēr šveicieši ir vistiprāk saliedētā nācija Eiropā. Nav dzirdēts, ka šveicieši būtu runājuši par separatismu. Līdzīgus piemērus vēl varētu minēt vairākus. Tas liecina, ka ne valodas, ne dialekti, ne arī izloksnes tautas nešķel. Tautas šķel aizspriedumi, neiecietība, zināšanu un izpratnes trūkums. So četrus elementus pārnovadniekiem pret Latgali nav trūcis pagātnē un, kā liekas, netrūkst arī tagad.

Jēdzienus: separatists un separatisms - nav izgudrojuši latgaļi. Minētie jēdzieni latviešu valodas pūrā ienākuši no "augstās" kultūras avotiem, sākot ar vecās Saeimas laikiem.

Varu droši apgalvot, ka starp latgaliešiem nav separatistu. Viss, ko latgalieši ir gribējuši panākt, lai to kultūrvēsturiskajam materiālam, ko tauta iznesusi cauri 300 gadu garajam nošķirtības posmam, ierādātu pienācīgu vietu visas latviešu tautas kultūrvēsturisko materiālu pūrā, kā līdzīgam vērtībā, un kā līdzīgam latviskumā.

Arī latgaļu tautiskais mantojums ir latvisks, ko, kā liekas, labvēlīgie pārnovadnieki vēl arvien negrib pieņemt. Ir pienācis laiks, ka arī latgalieši vairs negrib sevi atzīt par otrās šķiras pilsoņiem, kam it kā nebūtu savas vēstures, ne tradīciju, kā to līdz šim ir mēģinājušas rādīt visas lielās Latvijas vēstures grāmatas. Pie latgaļu kultūrvēsturiskā mantojuma pieder arī valoda/dialekts, lai "Vaga" redakcija sauc to kā patīk. Kamēr valodnieki šo jautājumu nebūs atrisinājuši, mēs, tie mirstīgie, latviešu valodas runas veidus varam apzīmēt arī pēc sava prāta.

Prof. E. Blese apgalvoja, ka latgaļu dialekts esot cēlies no vidus dialekta, slāvu, galvenā kārtā, krievu valodas ietekmē. Prof. Blese latgaliski neprata, un, kā liekas, nav turējis par vajadzīgu arī tuvāk iepazīties. Bet viņa kategoriskajam apgalvojumam ir bijušas nopietnas sekas. Šai simplifikācijai ir piekērušies daudzi pārnovadnieki un, izpratnes trūkumā, to ir pārnēsuši arī sociālās attiecībās. Jaunās paaudzes valodnieki, kā trimdā, tā arī Latvijā arvienu biežāk sāk apgalvot, ka latgaļu runas veids ir tiešs seno latgaļu runas veida turpinājums, kas veidojies paralēli vidus dialektam un kas varētu saturēt sevī neskaitāmas vēsturiskas liecības no tiem laikiem, par kuriem rakstītu datu nav.

"Katra valoda ir pilnīga kādas tautas vēsture, ja tikai cilvēku prāti to varētu izskaidrot," saka vācu lingvistikas filozofs Wilhelm von Humbolt (1767. - 1835.). Tāpēc nomest valodu/dialektu nozīmētu nomest vēl neatklātas kultūrvēsturiskas vērtības, kas mūs no seniem laikiem ir raksturojušas kā tautu.

Tāda nomenklatura ir arī tikusi pasākta. Kā liecības par to mūsu rīcībā ir lieli dokumenti, kas dzīvos paaudzēm ilgi. Kā piemēru varam minēt Latviešu tautas dziesmu 12 sējumus. Pāršķirstot šīs biezās grāmatas, nav grūti konstatēt, ka viena trešā daļa no tautas dziesmām nāk no Latgales un ka neviens pantīš nav uzrakstīts pareizā ortogrāfijā, kaut gan

ortogrāfiju Izglītības ministrija jau bija apstiprinājusi 1929. gadā. Daži pantiņi tik tālu sakropļoti, ka tos nav iespējams izlasīt pat labam dialektā pazinējam. Līdzīgā situācijā ir arī daudzas tautas pasakas, kas iespiestas Tautas pasaku 15 sējumos. Tā tad, latgaļu tautas gara mantas ir apzināti sakropļotas un padarītas nepētījamas. Šai nejaukajai situācijai nekur nav dots paskaidrojums, kaut gan šo darbu ir strādājuši Latvijas Universitātes visprominentākie profesori.

Tūdaļ paceļas jautājums: kur tad jēga par separatismu radās? Runājot vēsturiski, latgalieši bija pirmie, kas konkrēti pacēla jautājumu par visu provinču apvienošanu vienā valstī, Ja jau pārnovadniekiem ir tik liela labvēlība pret Latgali, kāpēc tie negrib pieņemt arī latgaļu kultūrvēsturisko pūru tādu, kāds tas ir. Patīk vai nē, tas viss ir latgaļu valodā/dialektā. Bet tiklīdz kāds no latgaliešiem šo situāciju ir mēģinājis skaidrot, tas tūdaļ ir saņēmis tituli: separatists. Biju pārliecināts, ka klišeja par separatismu un separatistiem, kas dzima vecās Latvijas Saeimas primitīvo politiku prātos, ir mirusi un aizmirsta. Izrādās, ka tas tomēr tā nav. Tāpēc "Vaga" redakcija varēja papētīt un pateikt atklātībai, kas radās pirmais: Latgales separatists vai tas netaisnais soģis. Pārmest separatismu tikai latgaliešiem ir netaisnība.

T. PUISĀNS.

BOJĀTAS DAINAS.

Izlasījis un pārslasījis MLB Zīpotāja septembra numurā interesanto, intriģējošo rakstu "Dainu valoda", pabrīnījos, kā tāds pazīstams folklorists kā A. Memenis, jau pašam pirmam paraugam izvēlējies dainu, kas prasīt prasās pēc piesiešanās:

- 1) Kur bijāt, Dieva dēli,
- 2) Nosvīduši kumeliņi?
- 3) Saules meitai kāzas dzēra,
Pērkons jāja vedībās.

1) Šai dainā nav runa par Dievu, kam bijuši dēli, bet gan par Dievadēliem un Saulesmeitām, reizē sugas un īpašvārdiem, kopā rakstāmiem. Salīdzinājumā: Jāpatēvs nav tas pats, kas Jāpa tēvs, jo Jāpaos Jāpatēvam var būt arī Pēteris vārdā, un tam var būt dēls vārdā Miķelis. Vecā māte nav tas pats kas vecmāte un vecmāte u. t. t. Bet turpat tālāk daina ar pareizu rakstību:

Dievadēli jostu kāra,
Saulesmeitas vainadziņu.

Maza atmiņa - studenta gados Latvijas Universitātē pazinu studenti uzvārdā Dievabērns, un tā nebija Dieva bērns (tam, varbūt, reliģisti nepiekritīs).

- 2) Jāšaubās, ka
Nosvīduši kumeliņi

kaut arī metriski nevainojami, būtu nominatīvs. Nozīme šai rindai, kā to liecina varianti, liekas, būtu

Ar nosvīdušiem kumeliņiem,
instrumentāls, kam dainas alternatīvā galotne ir "is", un tā šī rinda būtu rakstāma

Nosvīdušis kumeliņis

Tālāk gan tam divi neapstrīdama nominatīva paraugi

Atjāj divi Dieva dēli,
Abiem melni kumeliņi.

kaut arī otra rinda diezkā nesēž.

Ar melnajis kumeliņis

manām ausīm izklausītos dainiskāk.

Es redzēju jūriņā

Div' sarkani ogu krūmi

Šī daina rāda, ka bieži skaitļa vārdi un ar tiem saistītie īpašības un lietas vārdi netiek locīti, tie paliek nominatīvā, arī tad, ja to neprasmēts.

Div' sarkanus ogu krūmus

ir metriski tikpat nevainojami.

- 3) Saules meitai kāzas dzēra...

Dainas ceturtā zilbe ir vienmēr Īsa! Tāpēc garās datīva galotnes "ai" un "ei" aizvieto Īsais alternatīvai "i", un šī rinda skanētu

Saules meiti kāzas dzēra...

Es būtu izvēlēties citu dainu, vai Memena raksta ietvaros to pārrakstījis šādi:

Kur bijāt, Dievadēli,

Nosvīdušis kumeliņis;

Saulesmeiti kāzas dzēra,

Pērkons jāja vedībās.

Vēl divas bojātas rindas uz Memena lēses:

Strauta malā (malu!) ganīdama

un

Vidū jūrā (jūras!) uz akmeņa.

Bojātām dainām ir nenoliedzama pedagoģiski svarīga loma krājumos, bet ne, bez paskaidrojuma, šādos rakstos. Mēnem no 20 četrīndām 5 ir bojātas, tas ir 25%. Latviešu Tautas Dziesmas, III, 1957., Rīgā, no 8287 pierakstiem bojāto ir 124 - ap 1,5%. Tā tad Mēnem bojāto turpat 17 reizes vairāk par caurmēru, kas var radīt aplamu ieskatu par dainu gluži pedantisko metrisko precizitāti.

E. RUPNERS.

KAS TRIMDU VIENO, KAS ŠĶEL?

Šinī jautājumā labu atbildi var atrast "Latvija - Amerikā" 79. numurā. Tur redaktors, ar personīgu rūgtumu, pieskaras dažādiem sabiedriskiem notikumiem.

Pirmkārt, par LNAK pašreizējā darba novirzīšanos it kā pareizās slīdēs.

LNAK ir demokrātiski ievēlēta un kompetenta organizācija, kuņas atbildīgie vadītāji paši zin, kādā virzienā tā iet.

Otrkārt, izsmejoši vārdi, kas bija dzirdāmi par AVE SOL vēl joprojām ir pielīpuši "LATS" organizācijai un tās darbiniekiem. V. Liepiņa gandrīz vai izsmiešana, nezin kādu iemeslu dēļ, nav sevišķi komplimentāra redaktoram. Arī komentāri par 18. novembra runātāja izvēli nepārliecina. Rodas iespaids, ka tur, Latvijā, visi vadošie darbinieki ir tikai čekisti un tautas nodevēji.

Nevajadzētu aizmirst, ka tikai turienes patrioti ir un būs galvenie noteicēji, ja Dievs dos, par brīvās Latvijas nākotni. Trimdas atbalsts viņiem ir nepieciešams. Esam par maz, lai ar pūļa varu ko panāktu. Šajos laikos ar diplomātiju ir vairāk kas iespējams, jo taisnība taču ir mūsu pusē.

Ir nepieņemams virziens, ko var salīdzināt ar Austrumvācijas līdzšinējā vadītāju, veco fanatīki Honekeru, tikai pretējā virzienā. Arī Honekers domāja, ka viņa ceļš esot vienīgais, nerēķinoties ar tautas lielākās daļas domām.

Šinī kritiskajā laikā tautas vienotība ir vis svarīgākā. Esam tik maz palikuši, ka ne trimdā, ne Latvijā nevaram atļauties jeb kuņu ķīļa dzīšanu.

Z. ILDENS.

2x2

1989. gada 26. decembris - 2. janvāris
Mičigenā

LĀCPLĒSIS

Katrā latviešu tautai svarīgajā brīdī pēdējos 100 gados Lāčplēsis vienmēr kļuvis par spēcīgu simbolu un vienojošu spēku: Tautas atmodas laikmetā A. Pumpura eposā Lāčplēsis, 1905. un 1918. gadā caur Raini un viņa lugu UGUNŠ UN NAKTS, un 1988. gadā M. Zālītes un Z. Liepiņa rokoperā LĀCPLĒSIS. Šajā mums visiem svarīgajā 2X2 nometnē pievērsisimies tautas atmodai Latvijā kopējās un ievirzēs, kuņas tuvāk iepazīsimies ar pēdējo gadu attīstību Latvijā un mūšseno tautas kultūras mantojumu.

Darītniekiem šogad būs iespēja piedalīties 2 ievirzēs. Lūdzam izvēlēties, kuņā vēlaties piedalīties no rīta un kuņā pēcpusdienā.

Rīta ievirzes:

VIDES AIZSARDZĪBA - Kas ir sērskabes lietus?

Kāpēc Rīgai nav notekūdeņu attīrīšanas iekārtu? Ko dara VAK Latvijā? Ārzemēs? Dalībnieki iepazīsies ar vides aizsardzības kustību Latvijā un ar galvenajām ekoloģiskajām problēmām Latvijā un pārējā pasaulē.

PAIDAGOĢIJA - Dalībnieki kopīgi risinās īpašas grūtības, kas rodas latviešu skolās, gatavojot mācību vielu, motivējot skolniekus un risinot valodas problēmas. Varēs sagatavot plānu vai mācību vielu savām skolām. Izmantos pašreiz vispopulārākās pedagogiskās teorijas.

LATVISKĀ DZĪVES ZIŅA - Dalībnieki tuvāk iepazīsies ne tik vien ar latviešu folkloras mantojumu (tautas dziesmas, teikas, tradīcijas, ticējumi), bet arī ar latviskās dzīves garīgo elementu.

LITERATŪRA - Laikmetīgās literatūras lasīšana, temu analizēšana, darbu tulkošana.

LATVIEŠU VALODA 20. G. S. BEIGĀS - Gandrīz visi latvieši prot otru valodu bez latviešu valodas. Kā divvalodniecība iespaido domas, sarunvalodu, literatūru un t. t.? Kāda ir latviešu valoda tehnoloģijas laikmetā? Lekcijas, pārrunas, un dalībnieki paši veiks pētījumu.

MAKSĻAS STUDIJA - Nodarbošanās ar dažādiem mākslas paveidiem. Kas māksliniekiem varētu būt labāk kā nedēļa radošā atmosfērā meža vidū?

Ieviržu vadītāji lūdz dalībnieku piedalīšanos arī pēcpusdienā.

Pēcpusdienas ievirzes:

POLITIKA - Varēs iedziļināties kolekcijās izklāstītajās tēzēs un pārrunāt vispārējo attīstību Latvijā un PSRS; tuvāk iepazīties ar Latvijas preses izdevumiem.

ROKS/FOLK - Mūzikāli noskaņoti jaunieši (vai kam tik interesē) aicināti paņemt ģitāres un citus instrumentus uz nometni, lai mācītos viens no otra populāras rok- un folkdziesmas. Dalībnieki galvenokārt nodarbošies ar dže-mēšanu.

RELIĢIJA - Kas notiks ar trimdas baznīcas dzīvi pēc 10 gadiem? Ko dara atjaunotās draudzes Latvijā? Diskusijas par šiem jautājumiem un par citām pasaulē attīstītajām reliģijām.

Dalības maksa (par uzturu, naktsmājām un programmu) \$ 250 līdz 5. decembrim; pēc tam \$ 280. Nometne notiks Kalamazū apkaimē, Mičigēnā. Dalībnieku vecums no 18 - 39 g. Tuvāka informācija par nometni un ieviržu vadītājiem sekos. Varat arī zvanīt Mārtiņam Hildebrantam, tel. 301-589-1212.

Lūdzam nosūtīt pieteikšanās anketu ar \$100 iemaksu Rasmāi Ārumai, 122 Durand, dz. 3, East Lansing, MI 48823. Tel. 517-332-2873. Čeki rakstāmi - "Divreizdivi".

Vēlos piedalīties _____

ievirzēs.

Vārds _____

Uzvārds _____

Adrese _____

Tel.: _____

NĀKAMIE A. OZOLIŅA KONCERTI.

8. un 9. decembrī, Vinipegā, ar Vinipegas simfonisko orķestri.

10. decembrī, Brandonā, Manitobā.

13. un 14. decembrī, Londonā, Ontario.

3. un 4. janvārī, Roy Thompson koncertzālē, Toronto, Ontario.

28. februārī, Halifaksā, Jaunskotijā.

19. maijā, Roy Thompson koncertzālē, Toronto, Ontario.

ao.

PIEEJAMI T. ĶENIŅA SKANDARBI.

Mūsu izcilā komponista MŪZIKAS ANTOLOĢIJAS ALBŪMS, ko izdevis RADIO CANADA INTERNATIONAL, ar 13 viņa skaņdarbiem četrus kompaktdiskos, intervijām un biogrāfiski-analītisku brošūru, - TAGAD DABŪJAMS.

To var pasūtīt:

Anthology of Canadian Music - Talivaldis Kenins (ACM 33), Enterprises Radio-Canada, P. O. Box 6440, Station "A", Montreal, P. Q., H3C 3L4

Cena: \$ 119.98 plus \$ 4.50 sūtīšanai.

Naudas pārvedumi vai garantēti čeki rakstāmi Kanadas dolāros.

Albūmu var iegādāties ar atlaidi -

Centre de Musique Canadienne à Montréal, 430 Rue St. Pierre, Bureau 300 (Starp Notre Dame un St. Paul ielām), Montreal, Qué., H2Y 2M5, tel. (514) 849-9175 un 849-9176.

Cena \$ 80.- plus \$ 3 pasta izdevumiem.

K.

TORONTO LATVIEŠU KONCERTAPVIENĪBA

rīko

TĀLIVALŽA ĶENIŅA

KONCERTU

trešdien, 29. novembrī, plkst.20,

Jane Mallett teātrī, St. Lawrence Centre for the Arts, 27 Front St.E Toronto, Ontario.

Piedalās:

Pauls Šķetris, bass
Artūrs Jansons, altvijole
Juris Ķeniņš, čells
Sandra Mogensena, klaviers
Pēteris Zariņš, klaviers
Sv. Andrēja draudzes koris
Sv. Jāņa draudzes vokālais ansamblis

diriģenti Brigita Alka un Arvīds Purvs

Koncertā kā piānists piedalīsies arī pats komponists.

IEEJA: \$ 15.00

\$ 8.00 studentiem

Apmeklēt aicina

RĪKOTĀJI.

VALDA MUKTUPĀVELA

un

Toronto folkloras ansambla LAIPA

FOLKLORAS PĒCPUSDIENA

"Mani balti bālēliņi"

svētdien, 1989. gada 5. novembrī,
plkst. 15:00, Latviešu Centrā, 3955
Provosta ielā, Lašīnā.

Dziesmas,

dejas,

senu skaņu rīku
pavadījumā.

IEEJA: \$ 10.00

\$ 7.00 studentiem un pensionāriem

Informācija: 342-9192

Apmeklēt aicina

MONTREALAS FOLKLORAS ATBALSTA GRUPA.

MONTREALAS LATVIEŠU SABIEDRISKAIS CENTRS
un
MONTREALAS LATVIEŠU BIEDRĪBA

rīko

s e s t d i e n, 9. decembrī, plkst. 14,

LA CHAPELLE DU BOU PASTEUR koncertzālē,
100 Sherbrooke East ielā,
netālu no Sherbrooke ielas METRO stacijas

ZIEMSVĒTKU IESKAŅAS

K O N C E R T U

ar viesiem no Latvijas -

tenoru INGUS PĒTERSONU
soprānu INESI GALANTI un
pianistu MARI SKUJU.

IEEJA: pret labprātīgiem ziedojumiem,
sākot ar \$ 10.00.

Apmeklēt aicina

RĪKOTĀJI.

35. LNJAK KONGRESS MONTREALĀ.

7. un 8. oktobrī, Nouvel viesnīcā, Montrealā notika Latviešu Nacionālās Jaunatnes Apvienības Kanadā (LNJAK) 35. kongress, kuŗa darba sekā bija pilnsapulce, darbojās vairākas darba grupas, notika referāti un sarīkojumi. Kongresā bija reģistrējušies ap 50 jaunās audzes dalībnieku. Vēl pāris desmiti bija ieradušies tikai uz rokgrupas PERKONS (no Latvijas) koncertu un ballīti, bet ap 100 montrealiešu apmeklēja I. Akurāteres un E. Liepiņa koncertu (abi no Latvijas).

Par LNJAK valdes priekšsēdi atkal ievēlēja Haroldu OZOLU (ar aklamāciju). Viņa vietniece būs Nora LUKSA. Ievēlēja arī pārējo valdi un revīzijas komisiju. Pieņēma vairākas rezolūcijas, kas visas saistās ar apvienības turpmāko darbu. Kongresu vadīja G. Silders, bet pierakstīja L. Adlere.

Kongresa gaita bija visai neparasta, ar dažādiem, šķiet, neparedzētiem pārtraukumiem. Par tā izkārtošanu Montrealā bija rūpējies Kārlis Freibergs, bet par programmas daļu - H. Ozols.

Šī gada LNJAK kongresu raksturoja pašplūsma un neziņa par to, kas, kur un kad īsti notiks, jo rīkotāji dažādu apstākļu dēļ nepieturējās pie izsludinātās (pēdējā brīdī) kārtības, kaut gan bija pieejama īpaša kongresa ROKAS GRĀMATA, kuŗā varēja lasīt konspektīvu darbības ziņojumu, iepriekšēja kongresa protokolu un rezolūcijas, kā arī vadlīnijas par to, kā kongresi vispār būtu vadāmi, un 1979. gadā pieņemtos LNJAK Statūtus. Rīkotāji minēja iemeslu: jaunieši lielpilsētā nokļūstot paši savās gaitās; tos esot grūti savākt vienu viet. Tūdaļ gan jāpiezīmē, ka ap 20 jauniešu LNJAK lietu pampavisam nopietni un ir savos pienākumos ieinteresēti. Te viņus ievērojami atbalsta ASV ALJA darbinieki, kuŗu pieredzējušās balsis (Viktorija Tomsonē un Juris Bļodnieks) drošināja šaubīgos un nedrošos, gados jaunākos kanadiešus.

Apvienības pilnsapulce notika 3 daļās, dalīta pa abi kongresa dienām, katru sanākšanas laiku ar vairāku stundu nokavēšanos. Tajā piedalījās no 15 - 25 dalībnieku, kas ar darba seku tika galā itin veiksmīgi, pateicoties vadītāja G. Sildera neitrālai un stingrai vadībai.

Ziņojumus sniedza valdes priekšsēdis H. Ozols un kasiere L. Adlere. Apvienības kase valdei sagādājuši sevišķas grūtības. Tā kā nav bijuši pieejami agrākie dokumenti, grāmatas sāktas vest pilnīgi no jauna. Tomēr kases pārskats nedeva skaidrību. Pēc tā apvienības kasē būtu jābūt ap 6 tūkstoši dolāru, bet īstenība citāda - kase tukša! Revīzijas komi-

sija bija sīki apskatījusi iepriekšējā gadā pieņemtās rezolūcijas un atzinusi, ka vairums īstenotas (Te nu jaunie pārspēja vecos! LNAK te varētu mācīties.). Visus šos ziņojumus pieņēma vienbalsīgi vai ar balsu vairākumu. Uzdeva kasierei izdarīt labojumus viņas pārskatā (pēc tā LNJAK gada apgrozība bijusi nepilni 27 tūkstoši dolāru. Salīdzinājumā - vairāk kā puse no LNAK gada budžeta!).

Apsprieda un pieņēma 9 rezolūcijas, kuŗas iepriekš bija pārrunātas darba grupā par apvienības turpmāko darbību. Še uzdeva pētīt iespēju, vai 18. novembrī varētu sarīkot protesta demonstrāciju Otavā. Ja saimniecība atļauj, apvienībai jāiegādājās dators un jāīre savas biroja telpas vai nu Toronto Centrā, vai Latviešu namā. Iekārtojama "karstā" telefona līnija, caur ko interesenti varētu saņemt ziņas par notikumiem Latvijā un par LNJAK sarīkojumiem. Valdei jāuztur kontakti ar aktivistu grupām Latvijā, kas cīnās par neatkarīgu Latviju. Valdei arī jāmeklē iespējas, kā palīdzēt studentu izmaiņā (So uzdevumu uzskatīja par sevišķi lielu, un daži kongresa dalībnieki apšaubīja tā vajadzību.). Nākamajā SMLJ (Šī Māksla ir Jauna) sarīkojumā, ko patlaban kārtro Skandāls, aicināma uzstāties JUMPRAVA. Izvedama jaunu biedru vervēšanas akcija, kuŗas darbības rezultātā būtu jāpanāk, ka apvienībā iestājas 300 jaunu biedru (!).

Vārdu pa vārdam nolasiņa visas 15 VLJK kongresa, kas šogad notika Somijā, pieņemtās rezolūcijas un tās apstiprināja.

Ilgu laiku paņēma dažādo valdes posteņu pienākumu iztirzājums. Kad tas bija paveikts, varēja ķerties pie vēlēšanām - sapulces trešajā posmā. Par apvienības valdes priekšsēdi ievēlēja līdzšinējo - Haraldu O z o l u (ar aklamāciju). Viņa vietnieka postenim kandidēja G. Silders un Nora Luksa. Abiem bija jāsaaka vēlēšanu runas. Luksa amatu pamatoti vēlējās, Silders tikpat pamatoti nē. Balsotājiem tas palīdzēja, un tie izšķīrās par Noru L u k s u. Sekretāres amatu uzņēmas Silvija Tint, bet kasiere - Ojārs Kness. Biedrības pienākumus pildīs Linda Steinberga. Sarīkojumu organizēšanu un mantu pārdošanu kārtos G. Silders. Svarīgo politiskās nozares vadību uzticēja Jurim Vinteram, jo līdzšinējais Andis Zilāns amatam vairs nevarēja kandidēt gadu dēļ. Vēl valdē ievēlēja Sarmu Spurmani un Gunāru Brantu. Nevarēja atrast darbiniekus LNJAK publikāciju - STANGA un KNĪPSTANGA redaktoru posteņiem. Tie būs jāaizpilda valdei.

Revīzijas komisijā ievēlēja Pēteri Ruģeli, Lauru Adleri un Andri Leksu.

Darba grupas nedarbojās paredzēto laiku. Visnopietnākais darbs tika paveikts grupā "Ceļi uz Latvijas neatkarību", ko vadīja Silvija Tint, kuŗā bija 10 dalībnieku un kas tikās tikai 1 stundu.

Saistoša bija video lentas izrāde par latviešiem Sibīrijā, ko uzņēmis I. Leitis, ceļojot ar divriteni no Rīgas uz Vladivostoku. Redzējam, kā latvieši vēl arvien svin Jāpus, citi 24. jūnijā, citi pēc vecā laika - 6. jūlijā. Dzirdējam viņu balsis un dziesmas. Vecie ļaudis stāstīja par Staļina tīrīšanas akciju 1937. gadā un nevarēja saprast, kādēļ tā notikusi, kāpēc čakli zemes rūķi aizvesti un iznīcināti. Skatītāji bija 10, kādēļ, šķiet, būtu lieti to izrādīt Montrealā vēlreiz.

Rokgrupas PĒRKONS priekšnesumu un balli izbaidīja ap 100, piedaloties visiem kongresa dalībniekiem. Vakars bija notikums, kas tos, galvenokārt bija atvīlinājis uz Montrealu. Piemērotajās telpās un mūzikas troksnī tie jutās necerēti labi.

Ļoti saistošu un laikmetīgu priekšlasījumu par piesārņoto Latviju deva G. Brumelis, ilustrējot to ar izmeklētām un piemērotām slīdītēm, kuŗas uzņēmis savā šīgada (Turpinājums 25. lpp.)

HOW IT IS IN LATVIA.

When I boarded the Georg Ots boat in Tallin, bound for Helsinki yesterday, my Latvian friends repeated a request I had heard throughout my week in Riga. "Please, tell them the truth about what is happening here!"

It was an almost desperate request, made all the more real in light of Saturday's ominous Communist Party Central Committee statement from Moscow about the situation in the Baltic States. While many of the people in Latvia had anticipated some kind of reaction from Moscow after the dramatic events of August 23, the threatening tone of the Central Committee statement was a shock.

I was sitting in the apartment of Valdis Steins, a board member of the Popular Front in Latvia (LTF) Saturday night when a phone call came telling Steins to turn on his TV. As the stern faced Soviet announcer read the Central Committee statement in Russian, Steins translated for me, his voice cracking with anger and emotion. "Now it's begun" he said, "perestroika and glasnost are over. They are reverting to outright lies and fabrications to justify a crackdown."

The reaction was the same the next day throughout Riga. Incredulity, that Moscow would revert to Stalinist tactics and so blatantly misrepresent the true situation in the Baltic States; apprehension, that the West might begin to believe this new Kremlin line about "the threat of ethnic conflict" in the region.

All week I had been told by Latvians that there was no ethnic conflict here. I surely saw no signs of tension. Lauma Riekstina, a pediatrician from the Riga suburb of Jurmala, told me that the majority of Russians in Latvia - excluding Soviet apparatchiks and the 40,000 or so retired Soviet army officers living here - were oblivious to the political events taking place around them. They just wanted a roof over their heads and food on the table. They could care less whether they lived in Soviet Latvia or an independent Latvian Republic. In fact, Dr. Riekstina and others I spoke to all emphasised that most Russians would prefer the latter if it meant a more prosperous, Western lifestyle.

I was told of a typical incident during the massive "Baltic Chain" on August 23. A car full of local Russians inadvertently came upon the endless line of people on a county road in Latvia. They stopped the car, jumped out and excitedly asked if Latvia was now free. "Yes" one of the participants kidded them, "you can go home now!" - "Go home?" the Russians exclaimed, "are you kidding? It's time to celebrate!"

Even after Saturday's Central Committee announcement, there was no visible sign of tension in Riga. On Sunday morning I walked over to the Latvian Teacher's Association Building, where the National Independence Movement of Latvia (LNNK) held its regular weekly meeting. Outside, in the streets, it was business as usual. Latvians and Russians strolled through Riga's lush parks, eating ice cream and pushing baby carriages. Militia were nowhere to be seen. Inside, at the LNNK meeting, there was an air of inevitability, as if the Central Committee announcement was something they had long anticipated. Some, like LNNK leader Juris Dobilis, found the Central Committee statement somewhat ironic, in that it had brought about new sense of unity and common purpose in Latvia. While both the LNNK and Popular Front of Latvia (LTF) share the same goal of Latvian independence, they differ on tactics. The LTF leadership includes Communist

Party members and seeks to work through the Soviet system to accomplish results. The more radical LNNK is openly antiCommunist and distrusts the "enlightened" Communists within the LTF.

This split was accentuated on August 23. Where the LTF had sponsored the massive Baltic Chain through Estonia, Latvia and Lithuania, the LNNK had organized a separate, unsanctioned rally at the Freedom Monument in Riga. On August 23rd, two LTF spokespersons angered the LNNK when they publicly criticized the LNNK rally on radio, stating that the LTF neither endorsed nor supported the illegal rally. The 20,000 who gathered at the monument were openly dismayed by the LTF position.

Juris Dobilis viewed the Central Committee announcement as a "kick in the rear end" of the more moderate LTF. "The Communists in the LTF thought they were safe by going by the book and working with the authorities. But it didn't matter. Today we have all been tossed into the same boat by Moscow. Now all Latvians, be they Communists, moderates or radicals, are viewed as enemies by Moscow."

This sudden sense of unity was dramatized on Sunday afternoon when the Latvian Deputies to the USSR Supreme Soviet responded to an invitation from LTF President, Dainis Ivans, to attend an emergency meeting at the headquarters of the LTF in Riga's Old Town. Hundreds cheered outside the LTF headquarters as the Deputies, one by one, condemned the Moscow statement. Even Ivars Kezbers, Ideological Secretary of the Latvian Communist Party had joined more radical Latvian activists in criticizing Moscow. That evening, Latvian TV broadcast interviews with Russian workers in Riga. One after another they expressed anger and incomprehension at Moscow's version of events in Latvia. "Why don't they come here and talk to us" one said, "then they'll see there is no Ethnic conflict in Latvia."

Before leaving Riga, I tried to assure my friends that the West would not be taken in by Moscow. But now that I've arrived in Helsinki, I'm not sure. Today's London Daily Telegraph features an editorial expressing concern about the "increasing intolerance displayed to Russian settlers" by the Balts. Whoever wrote that line hasn't visited Riga. In the streets and in the offices of the pro-independence movements, every Latvian I spoke to knew full well that Latvia will never achieve independence without the support and cooperation of local Russians. They have made an outstanding effort to reach out to the Russians and solicit their support and understanding. Some of the most radical activists in both the LTF and LNNK are themselves ethnic Russians.

As the Latvian Deputies to the USSR Supreme Soviet wrote in an August 27 telegram to Gorbachev, "there is no political crises in Latvia." Nor is there an ethnic conflict. The struggle is between Riga and Moscow. The conflict, if it comes, will be another in a long series of tragic events that has been imposed on the Latvian people from afar. Perhaps it is too much to hope that the West will step in and prevent Moscow from cracking down on the Baltic States. But they should understand where the true blame lies.

OJARS KALNINS,
Public Relations Director,
American Latvian Association.

© Translations by Ilze Mueller (1989):

LONELINESS.

An old geezer enquires about his pigeons
ya know they were sort of bluegray
the old geezer stops every single soul
ya know they were silvery kind of
the old geezer doesn't complain he just asks
he just wants a bit of talk
the old geezer curls up and goes home
the geezer himself is his home
and he hasn't got any pigeons
and he never had any either.

MĀRIS ČAKLAIS.

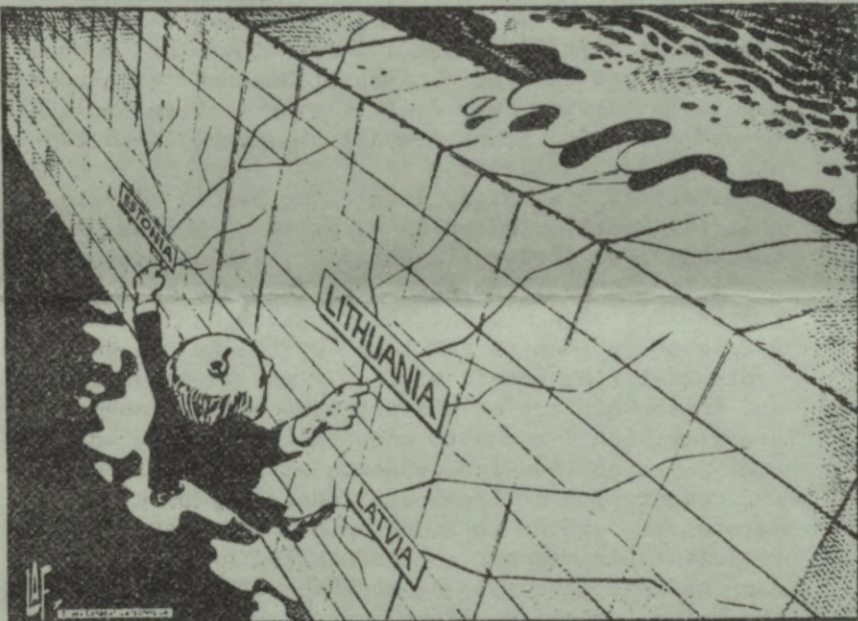
WORDS FOR HOME.

I It must be just below the threshold. I'm so close my head spins, my mouth gets dry and I'd like to dip a mugful of water right here from the bucket whose outline has faded by now. Just below the threshold. Plantain roots crossing like tiny veins in a palm and sharp splinters of rocks. A forgotten toy, a fragment of broken plate with a strange design - tracing it with a finger you can tell about everything that has been in the past and is yet to happen. It must be just below the threshold. Among the tears, the rubbish, the nettle seeds and the footprints. It's just a matter of looking for it. My head spins from the closeness.

II A call across the courtyard, just a call across the courtyard, the evening sky scratched by the spires of the copse, trees study their reflection in the sky, then cover the mirror with darkness as though in mourning. Since that night when I gazed at the sky I can no longer raise my eyes upward, only toward the threshold, I am dazzled by the light of the threshold. A call across the courtyard, just a call across the courtyard, the threshold in darkness and the moon in the sky like a tiny crack in the door.

ANNA RANCĀNS

HOW OTHERS SEE IT:

LAF, Canadian Cartooning Co., Montreal

Tolerance on both sides

Your editorial "Soviet Estonia - Nationalism erodes tolerance" (Aug. 12) calls for tolerance for the rights of others. This is really commendable, but it applies equally to both sides. Pray tell us why the Estonians should tolerate the conquerors and converse in their language when the migrants are not considering and respecting the rights and the culture of the natives?

Can it be considered a tolerant attitude when a Russian official or a store clerk is addressed in the native Estonian, the answer usually (in Russian) is a snarled "Speak human language!"

The Estonians along with the other Balts are struggling for survival before they are outnumbered by the numerous migrants from the east. When a language disappears, a nation ceases to exist. Would you consider it a normal situation when all immigrants, regardless of their origin, have a right to force their language on the original inhabitants and have a right to vote in elections from the date of their arrival in the country?

V. Stengels
Ottawa

Ottawa Citizen, Aug. 26, 1989

Contributions and comments to this section are most welcome. Copies of published articles are available upon request. Please send a self address envelope.

Ed.

RED ARMY BRUTALIZES BALTIC CONSCRIPTS.

Conscripts from the Baltic States of Estonia, Latvia, and Lithuania that are drafted into the Red Army and sent away from their homelands to distant places within the Soviet Union, are mercilessly brutalized at the hands of their superior officers and other conscripts. This persecution is a form of retribution in response to the Baltic peoples' demands for independence, which was lost when the Soviet Union illegally occupied their countries in 1940.

- Baltic conscripts are tormented, beaten, physically tortured, raped, and murdered.
- Many Baltic conscripts have disappeared under suspicious circumstances and their whereabouts are unknown.

- Many Baltic conscripts have committed suicide as a result of their unceasing persecution, whereas others have required psychiatric hospitalization.
- Baltic conscripts, unable to withstand the persecution, desert the Red Army. When caught, they are tried by the War Tribunal and characteristically receive lengthy prison sentences.
- Baltic conscripts of like ethnicity serving in the same unit are forbidden to converse in their native tongue.
- Baltic conscripts cannot send letters home to friends and family in their native language.

The following Baltic conscripts are known to have suffered at the hands of the Red Army: **BEATEN TO DEATH** - Raitis Marauskis, Juris Klaviniēks, Juris Kancans. **DIED UNDER SUSPICIOUS CIRCUMSTANCES** - Ainars Reinis, Igors Guberskis, Agriš Vīksna, Ints Ozols, Martins Svilans. **DISAPPEARED; WHEREABOUTS UNKNOWN** - Egils Pukitis, Ilmars Saleniēks, Klimovics. **BEATEN AND RAPED** - Viesturs Kaneps, Miervaldis Staharovskis.

Mothers of Baltic conscripts who have been persecuted in the Red Army are asking that Baltic men be allowed to serve within their homeland. Other Baltic conscripts are planning to burn their draft papers as a protest to the drafting of Baltic men into the army that occupies their country.

YOU CAN HELP Baltic conscripts by voicing your concern with Prime Minister Brian Mulroney who will be meeting with Soviet President Gorbachev in Moscow this November.

Write -

Rt. Hon. Brian Mulroney, Prime Ministers Office, House of Commons, Ottawa, Ontario, K1A 0A6, ph. 1-613-992-4211.

For further information please contact: CANADIAN COMMITTEE FOR HUMAN RIGHTS IN LATVIA P. O. Box 1534, Guelph, Ontario, N1H 6N9 ph. -1416-569-1379

Contributions towards the publishing costs of this section and the publication will be appreciated. Mail them to Montreal Latvian Society, 291 Lorraine Dr., Baie d'Urfé, Qué., Canada H9X 2R2, ph. 514-457-9832

LNJAK KONGRESS... (Turpinājums no 22. lpp.)

Latvijas apciemojumā. Viņš uzdrošinājies nokļūt vietās, kur agrāk retais varējis spert kāju, runājis ar cilvēkiem, kas devuši svarīgu informāciju. Viņa sniegums lietišķs, neizpušķots, liek domāt par traģisko vides piesārņošanas stāvokli. Turklāt viņš atzīst, ka pie pēdējā dažkārt vainīgi bijuši arī paši latvieši.

Diemžēl, klausītāju atkal bija tikai ducis. Tā kā Brumelis dzīvo tepat kaimiņos - Toronto, viņu vajadzētu aicināt uz mūsu Centru. Viņam ir ko teikt. Viņš vēlas iesaistīt interesentus arī savā Vides Aizsardzības Kluba (VAK) atbalsta grupā.

8. oktobra vakarā notiek divadzīgs koncerts, kas sevišķi iepriecina montrealiešus (skaitā ap 70), bet mazāk saista jaunos (viņi, laikam, māksliniekus jau dzirdējuši agrāk citā vietā un laikā).

Pirmā daļa ir pavisam nopietna. Tajā dzied pazīstamā leva Akurātere. Dzied izjusti un dzidri. Viņa savu programmas daļu rūpīgi salikusi. Tai vērpjas cauri tautas sāpju pavediens - ietērpts pašas izjūtās, dzejnieku vārdos un komponistu mūzikā. Viņa šur tur aicina dziedāt līdz arī publiku. Stundu ilgais priekšnesums kāpinājumu sasniedz Imanta Kalniņa komponētajā Leonīda Breikša lūgšanā. Pati viņa veltījusi divi dziesmas mīlestībai. Un ir labi, ka mazāk pazīstamu dzejnieku un komponistu vidū ir arī pa pazīstamam, kā Ingrīda Viksna un Andris Kārklīšs.

Viņa dzied:

"Kas klusu cieš, tas nebūs viens,
jo daudzi tagad klusu cieš"
un ieliek katrā vārdā sevi visu.

Žēl, ka nebija programmas lapiņas. Tā būtu bijusi labs suverīns un būtu bijis iespējams paturēt prātā programmas īpatnības.

Folkloristes sirsnīgā un simpatiskā balss nepazūd un paliek atmiņā. Jācer, ka mēs viņu Montrealā dzirdēsim atkal.

Kā pārkoņa lietus atnāk otrā programmas daļa, kurā kā zibens bulta sprēgā Edgars Liepiņš un ko pavada viņš pats ar mutes harmoniku un vesels bariņš veiklu mūzikanu, kas prot rīkoties ar visdažādākiem instrumentiem. Liepiņš savu priekšnesumu balsta uz latviešu folkloras elementiem, priekšnesumā ieliekot visu savu būtņi. Viņš klausītājus burtiski savaldzina un tur savās rokās. Priecina, skumdina, izjoko. Labs aktieris, kas savu izvēlēto materiālu pārvalda no a līdz z. Pusotras stundas no galvas šauj kā ar patšauteni visādas gudrības- gan nopietnas, gan nerātnas... Lai visu to aprakstītu, vajadzētu, ptu... smadzenes un fotogrāfisku un speciālu maņu atmiņu, kāda ir šim skatuves meistaram. Šoreiz viņam daudz palīdz piemērotā zālē, kurā kontakts ar klausītājiem ir tik tiešs un nesalaužams, ka viņš tajā valda kā karalis, kas paša sludināto tautas prieku citos pārnes bez īpašas piepūles.

Arī Edgars Liepiņš Montrealā jādzird atkal. Cerams, ar jaunu programmu. Nelaiمة tikai varētu būt viena - cik bieži spēsim tādus spēkus uzņemt? Un viņi nav vienīgie, kas vēlas mūsu pusē iegriezties...

Nouvel viesnīcas vadītājs esot kāds lietuvietis, tādēļ simpatizējot latviešiem. Tas kongresa rīkotājiem daudz palīdzējis. Arī brīva alutiņa sagādē. Cik nu pēdējā palīdzība bijusi vēlama un teicama, par to varētu debatēt. Šķita pavisam nepieņemami, ka apvienības pilnsapulces laikā tās dalībnieku rokās bija alus kanniņas (Vai tas būtu vecmodīgs aizspriedums?). Tikpat nepieņemams šķita sapulces lēmums, ka valdes locekļu pilnvaras izbeidzas līdz ar vēlēšanām, neuzliekot tiem nekādu atbildību pārmaiņu periodā. Šāda nelaicīga atvaļināšana no pienākumiem šķiet sabiedriski neprātīga. Citādi jaunieši šķita pavisam prātīgi un spēja savas lietas kārtot atjautīgi.

M. ŠTAUVERS.

Prāts mani cenšas panākt,
bet es skrienu ātrāk

EDGARS Liepiņš

Pulcēsimies Latvijas valsts dibināšanas 71. gada atceres svinībās, Torontol

ATCERES AKTS

s e s t d i e n, 18. novembrī, plkst. 16, Toronto Universitātes Aulā (Convocation Hall), 31 King's Circle (College un McCaul ielu stūrī).

Svētbrīdis - māc. Arvēds Celms.

Svētku runa - Latvijas sūtniecības 1. sekretārs Jānis Lūsis.

Mūzikāli priekšnesumi.

Ērģelniece - Ruta Aze - Rounganis.

Visus ielūdz

RĪCĪBAS KOMITEJA.

LŪGUMS

MLB ZIŅOTĀJA redakcijai šobrīd nepieciešama plašāka lasītāju saimes atsaucība. Izdevuma izdevējam - Montrealas Latviešu Biedrībai katrē patlaban nav pietiekami līdzekļu, lai segtu visus izdošanas un spiestuves izdevumus.

Kvebekas valdība ir atkal MLB ZIŅOTĀJAM piešķirusi \$ 2.000.- gadskārtējo atbalstu, bet to varēsīm saņemt tikai tad, kad MLB būs inkorporēta provinces iestādēs. Inkorporācijas dokumenti ir sagatavoti. Še mums it sevišķi izpalīdzēja Roberts KALNIŅŠ. Tos iesniegsim novembra sākumā. Paies laiks, kamēr dabūsim apstiprinājumu.

Starplaikā laipni lūdzam lasītājus:

1. nokārtot izstāvošās abonementu maksas.
2. ziedot iegādātās mašīnas parāda un citu tehnisko izdevumu segšanai.
3. piedalīties šā gada kopējā Ziemsvētku un Jaungada apsveikumā.
4. dāvināt MLB Ziņotāju Ziemsvētkos gan jauniem lasītājiem šajā kontinentā, gan Latvijā.
5. nokārtot maksājumus par 1990. gadu.

Ceram, ka Jūsprāt, MLB ZIŅOTĀJS ir pelnījis šādu atbalstu. Kā to liecina ik mēneša ziņojumi, to tā ir atzinuši daudz lasītāju. Par to tiem atkārtots paldies!

Aicinām talkāt visus pārējos, jo izdevumam patreiz ik mēnesi vajaga \$ 2.000.-. Tos salsāt redakcijai nenākas viegli.

Gaidām Jūsu atsaucību, lai varam Jums teikt paldies.

REDAKCIJA.

TĒRVETEI 32 GADI.

Šo gadu atcere sākās ar mācītāja G. Hūna vadītu dievkalpojumu. Tad viesi izklīda, kur kurais, baudīdami Tērvetes dabas jaukumus, lai pēc pāris stundām pulcētos kopīgam, čaklu roku sagādātam mielastam.

Priekšnesumus ar uzrunu atklāja nenogurdināmais draudzes priekšnieks V. Paegle. Svētku runu filozofiskā garā teica I. Steprāns, it kā par Tērveti. Vai tā bij - nezinu. Kad pēc runas viens klausītājs man jautāja, par ko runātājs runājis, man bij godīgi jāatzīstas, ka nezinu. Tērvetes vārdu, gan 13. g. s., gan 20. g. s. ietvaros šad un tad padzirdēju, bet visumā dominēja if-ošana, nosacījuma teikumi, kas sākas ar "ja", angliki -

"if", piemēram, ... ja vācieši nebūtu 13. g. s. ieradušies, tad ..., ja skatāmies no šāda viedokļa, tad... (ja tantei būtu riteņi, tā būtu automobīls) kā to bieži redzam TV laika un ekonomiskos pareģojumos. Dzirdējām par dažādām formulām, pēc kādām var vērtēt notikumus, gan franču, gan vācu zinātnieku sagudrotus un par visādiem viedokļiem.

Pateikdamies runātājam, draudzes priekšnieks piemitināja: "... es domāju, ka jūs ko vairāk par Tērveti pastāstīsiet."

Mūzikālos priekšnesumus sniedza 3 paaudzes - Mērnīku laiki no jaunākās, Zenta Tilga no vidējās un vecais Melderis no vecākās.

Labi skanēja Mērnīku laiki, kad tie dziedāja visi četri bez pavadījuma; kad dziedāja viens un pavadīja trīs, nonāca turpat, kur Ornaments un citi elektroniskie ansambļi: lai cik skaļi arī solisti nedziedātu, pārkliegt pavadījumu tam neizdevās. Gribējās solistam teikt: "Nesaldē nagus, laidies dibenā!"

Hipotētiski, ja Zenta Tilga man būtu prasījusi, ko lai tā dzied, es, atcerēdamies viņas spēcīgo un plašo, viegli plūstošo balsi un tās drāmatisko potenciālu, būtu atbildējis: kaut ko tādu, kā kāršu āriju no Karmenas vai Dalilas āriju no operas Samsons un Dalila. Viņa dziedāja tautas dziesmas. Skanēja jau labi, bet balss potenciāls palika neizsmelts.

Nav nemaz tik sen, kad Otavā viesojās Ornaments un Silvija, "ansambļa lielākais dārgums", dziedāja rindu patriotisku dziesmu, nobeidzot ar Tīrzmālietes "Es dziedāšu par tēvi, tēvu zeme". Labi un iespaidīgi nodziedāja. Šo dziesmu dziedāja arī mūžīgais dziesminieks Alberts Melderis. Ja arī viņa 83 gadus vecā balss brīžam pārtrūka, iekārcās, aizrāvās sāpūs, tad iztulkojumā Silvija Melderim līdz netika. Te bij spēks, varenība, vesela izjūtu gamma. Pārlicība, kādu tas ielika savā dziedājumā, liecināja, ka tas ar visu savu būtību patiesi dzied par savu Tēvuzemi, vēl vairāk - tas ar to dziesmā sarunājas. Bravo! Mēs ilgi, ilgi aplaudējām.

Diemžēl, sintētiskais pavadījums, kas skanēja kā kājmināmās ērģelītes, nebija solistu dziedājumiem piemērots. Tas neatbalstīja dziedātājus, nepapildināja un neizskaidroja tekstu. Tas traucēja! Un kad vien iznāk runa par klavierpavadījumiem, man vienmēr prātā nāk un ausīs skan Ēmila Dārziņa pavadījums Spāniešu Romancei -

Nakts sumināts gaiss kļuš špāc,
Gvadalkvira skrej un krāc...

E. RUPNERS.

KĀRLIS IRBĪTIS 85 GADNIEKS.

Dzimis 1904. gada 14. oktobrī, šis pazīstamais latviešu lidmašīnu konstruktors, savu jubileju visā klusībā nosvinēja kopā ar savu agrāko līdzstrādnieku Kārli Dreijeri un abu dzīves biedrēm.

Kopš pensionēšanās 1971. gadā, jubilārs rakstījis grāmatu par LATVIJAS AVIĀCIJU, angļu valodā, kura kopš 1987. gada izplatīta dažādās pasaules malās. Daži grāmatas eksemplāri nonākuši Latvijā, kur nesen nodibinātās Latvijas Aviācijas Biedrības biedros guvusi neiedomājami lielu ievērību. Šī biedrība nu ir panākusi grāmatas tulkošanu un izdošanu. Daži eksemplāri nonākuši ražošanas apvienībā VEF. Tās ģenerāldirektors Ivars Bražis atsūtījis apsveikumu un ielūgumu abiem ar sievu uz VEF rēķina viesoties 7 dienas Latvijā.

Skaistu, latvisku, ēdas vākos ietvertu, apsveikumu ar 29 parakstiem atsūtījuši bijušie un vēl aktīvie aviācijā iesaistītie latvieši. Vislielāko prieku jubilāram sagādāja kāda VEF veterāna - pensionāra darināts suvenīrs - masīvā dzintara gabalā iesprausta VEF emblēma ar ķēdītē piestiprinātu plāksnīti: "Dižajam latvietim - vefietim - Kārlim Irbītim - Airokonstruktoram, 1989. gadā." Tā nu suvenīrā ietvertie VEF burti, spoži mirdzošā metalā darināti, pēc 57 gadiem, atgriezušies pie šīs emblēmas radītāja.

P. J.

MONTREALAS LATVIEŠU ORGANIZĀCIJU PADOME

r ī k o
s e s t d i e n , 18. n o v e m b r ī

LATVIJAS DIENU MONTREALĀ.

Plkst. 14:00, St. André Hubert Bourne baznīcā,
4360 Broadway ielā, Lašīnā,

APVIENOTAS DIEVKALPOJUMS.

Dievvārdi - māc. Gunārs Hūns.

Svēto Rakstu lasījumi - jaunās audzes
pārstāvji.

Karogu goda sardze:

LATVIEŠU SKOLA MONTREALĀ,
TAUTAS DEJU VIENĪBA AČKUPS.

Mūzikālie priekšnesumi:

MONTREALAS LATVIEŠU JAUKTAIS
KORIS.

KOLEKTE: dievkalpojuma sarīkošanas izdevumu
segšanai.

Plkst. 16:00, Latviešu Centrā, 3955 Provosta ielā,
Lašīnā,

SVĒTKU AKTS.

Uzruna.

Apsveikumi.

TAUTAS BALVAS un citu apbalvojumu pa-
ziņošana.

SVĒTKU RUNA - māc. Māris ĶIRSONS.

Mūzikālā daļa - Montrealas latviešu
jauktais koris.

IEEJA: pret labprātīgiem ziedojumiem.

Ikvienam latvietim piedalīties aicina

RĪKOTĀJI.

MONTREALAS PIEVĀRTE.

Kad kokiem patīk tērpties skaistās rudens krāsās, vasaras rosības un izdarības Montrealas latviešu saimei it kā noslēdzās. Vasaru mītu durvis aizverās līdz pavasarā saule sāks sildīt un tās atvērt. Šāda atvadīšanās diena DV vasaras mītnē Dzintari, Ezerkalnos (vai pareizāki, Kalna ezeros!) pienāca septembra beigu posmā. Šī gadījuma "nosvinēšanai" sabrauca ap 50 dalībnieku no Montrealas, Braunsburgas, Tērvetes un paši vietējie. Dievamzēl, nevaram nemanīt, ka vietējo ar ik gadu paliek mazāk un mazāk. Cits aizceļojis, cits smilšu kalnā, cits veselības dēļ palicis slinks. Tie, maizes klaipa, kas vēl turās, kā nu kūjais, tomēr diezgan bravūrīgi, bet stipro dzērienu dalītāji sūdzās un gaužās, ka neesot vairs tā, kā agrāk. Nu, protams, ka nē.

Bez cienasta jau iztikt nevar, un par to rūpējās Ērika Vītiņa ar palīdzēm: piedāvā dažādi zīestas maizes, cepumus, kafiju un šo to citu. DV nodaļas priekšnieks J. Norvels pateicās čaklākiem (un to bija jo kupls skaits) darbiniekiem un pasniedz atzinības ziedu vai kādu citu izkalpotu dāvanu. Runu nebija, bet Reveliju Eiženam piebaksot ar mūziku, padziedājām diezgan daudz dziesmu. Pa starpām A. Skaidrais darbināja savu mūziku. Un tā parunājoties, padejot un apspriežot dienas notikumus, pavadījām pievakari, lai teiktu Dzintariem ardievas līdz maijam.

Nākošā dienā atkal cita atvadīšanās, un tā šoreiz Tērvetē ar Pļaujas svētkiem. Lai nu kurš sējis un pļāvis, bet pie svinēšanas jau ap 50 sanāca gan. Firms mielasta māc. G. Hūns aicināja

dievkalpojumā Bērnu nometnes telpās. Dievlūdžēju gan nebija tik daudz kā tītara cepeša cienītāju, bet pietika arī te. Dievkalpojums bija ar dievgaldu.

Cienasta dvēsele bija draudzes priekšnieka dzīves draudzene, kam palīgos skraidīja viena otra čakla palīdzē. Nezinu, kuŗu gadu jau Pļaujas svētkos tiesājam tītaru, bet labu laiku gan. Brīnums, kā bez tā varējām iztikt Latvijā? Šoreiz manīja, ka pazudis "kārtējais" rupjmaizes klaips. Vai nav cepēju? Vai vecu vecā rupjmaizīte nav vairs godā? Klingēris jau gan bija, bet vēl vecā drauga, rupj- maizes klaipa.

Draudzes priekšnieks bija devīgs, ļāva izvēlēties vīnu vai alu, bet ne abus. Viņš arī teica dažus vārdus un pateicās tērvetiešiem. Azāids noslēdzās ar kafiju un milzu daudzumu cepumu.

Otrā dienā pārtrauca "ūdens piegādi", un tā nu Tērvete varēs snaust un atpūsties ziemas gulā, lai tad sāktu atkal pavasara pusē.

Tā vien sūdziet, ka Tērvetes klusumam un tikai "latviešu stūrītim" dienas būs skaitītas. Zemes īpašums aiz Tērvetes robežām, uz ūdenskrituma pusi, pārdots, un pašreiz lielas kravas mašīnas darbojas un veido ceļu uz ūdenskritumu. Laikam jau tur uz to pusi sāksies zemes gabalu pārdošana, jaunu kaimiņu ievākšanās un, protams, dzīvāka satiksme pavisam Tērvetes ceļiem. Kas tur būs un kā izveidosies, to rādīs nākotne.

AGRUMU PĒTERIS.

So MLB Zīpotāja numuru izdalām lasītājiem 30. oktobrī. Pārējos eksemplārus pastā - 31. oktobrī.

Pienācis brīdis pieteikties kopējam ZĪEMSVĒTKU un JAUNGADA SVEICIENAM, ko publicēsim MLB ZĪPOTĀJA decembra numurā, kā to esam darījuši tik daudzus gadus.

Šis populārais pasākums ik gadu ir audzis un ienesis biedrības darbam ievērojamus līdzekļus. Tādēļ, MLB arī šogad cer, ka MLB Zīpotāja lasītāju atsaucība tam būs laba un pat vēl pieaugs.

Pieteikšanās termiņš šim kopējam SVEICIENAM ir 22. novembris.

Līdz tam pat laikam tiem iepriekšējā gada SVEICIENA dalībniekiem, kas šogad tajā vairs negribētu piedalīties, tas jāpaziņo redakcijai. Tas tā ērtības labad, lai ietaupītu laiku, atkristu lieka iztaujāšana un novērstu pārpratumus.

PIEDALĪŠANĀS SVEICIENĀ ir pret ZIEDOJUMU, ko nosaka pats dalībnieks vai dalībniece.

Šis kopējais sveiciens nav domāts kā atpirkšanās no apsveikuma kartiņu sūtīšanas, un tajā var piedalīties jebkurš interents.

Pieteikties, nododot ziedojumu, var MLB Zīpotāja redakcijā, pie MLB kasieres A. Porietes-Bedard un pie jebkuŗa MLB valdes locekļa.

Nenokavējiet savu piedalīšanos!

Ar gandarījumu varam jau tagad ziņot, ka šī gada sveicienam jau pieteikušies jauni dalībnieki. Paldies! Piedalīties aicina MLB valde un MLB Zīpotāja redakcija.

MONTREALAS LATVIEŠU BIEDRĪBA

r ī k o

sestdien, 11. novembrī, no plkst. 10:00 līdz 16:00,

Latviešu Centrā, 3955 Provosta ielā, Lašīnā,

gadskārtējo

MĀJAS CEPUMU, ĒDIENU un GARDUMU, LIETISKĀS MĀKSLAS un ROKDARBU

P I R D Z I Ņ U .

- o Rudzu maize, piparkūkas, pīrāgi.
- o Saldmaizītes, tortes, cepumi.
- o Ievārījumi un augļi, marinētas saknes.
- o Apsveikuma kartītes.
- o Keramikā, audumi, rokdarbi.
- o Servjetes, rakstāmpapīrs, video un skaņu lentas.
- o Lietotie grāmatu duplikāti MLB bibliotēkā.
- o PUSDIENU maltīte.
- o Tēja un kafija.
- o IEEJAS IZLOZE - \$ 1 par lozi.

Kaut kas būs katram interesentam. Nāciet un aiciniet it sevišķi līdz savus kanadiešu draugus un paziņas, ciemiņus no Latvijas. Piedalieties paši jo kuplā skaitā!

IEEJA brīva.

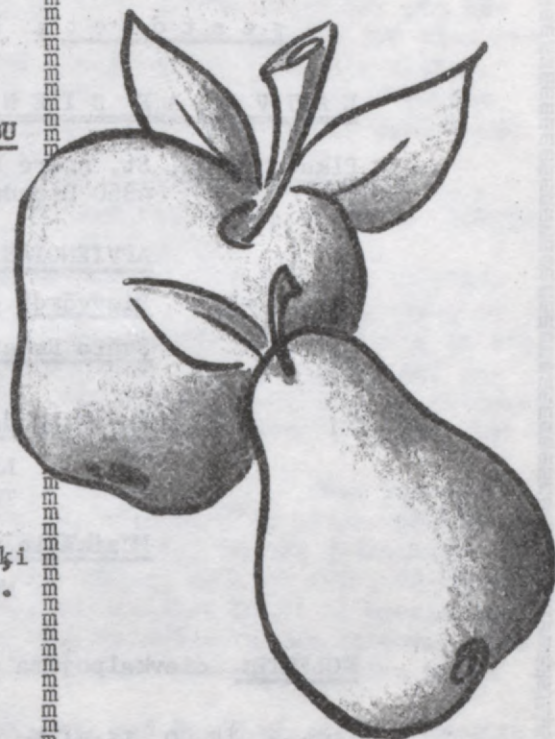
Atbalstiet šo MLB sarīkojumu ar savu piedalīšanos mājas cepumu un citu tirgus mantu sagādē. Piesakiet savu palīdzību un darbu šīs mūsu reprezentācijas dienas norisēs, lai mūsu viesiem netrūktu labsajūta un prieka.

Pieteikšanās un plašāka informācija pie: -

- Elgas Čops, tel. 684-2522,
- Gitas Lukstiņas, tel. 685-2218,
- Margas Lūses, tel. 488-7615,
- Veltas Ozolas, tel. 626-3501 un
- Dagmāras Ziediņas, tel. 694-2817.

Piedalīties, darboties un apmeklēt aicina

RĪKOTĀJI.

• Tirdziņā būs pērkami arī
E l z a s G A U D I Ņ A S
a k v a r e ļ i.

• Mantas tirdziņam var nodot
Centrā arī piektdien, 10. no-
vembrī, no plkst. 19 - 20.

• Sazināties ar rīkotājām!
Ikvienu līdzdalība ļoti gai-
dīta.

MONTREALAS LATVIEŠU
KREDITBIEDRĪBA

11%

Ši gada oktobra mēnesī noguldījumi virs 2.000,00 dolāru ienesa 11% peļņu. Procentes tiek atjaunotas katru mēnesi un aprēķinātas pēc ceturkšņa zemākās bilances. Noguldītājiem ir arī brīvs dzīvības apdrošinājums līdz 2.000,00 dolāru atkarīgi no noguldītāja vecuma un noguldījuma bilances.

Hipotēku un personīgu aizņēmumu procentes ir zemas.

Tuvākai informācijai lūdzam zvanīt 634-4082 otrdienās no 17:00 līdz 20:00.

AR NOGULDĪJUMIEM PALĪDZĒSIM
PAŠI SEVI!

Kreditbiedrības valde

IEPAZĪSTINIET AR MLB ZĪNOTĀJU SAVAS PAZIŅAS!

DV MONTREALAS NODAĻAS VANADŽU KOPA rīko
savu gadskārtējo

ZIEMAS SVĒTKU TIRDZIŅU

sestdien, 25. novembrī, Centrā,
3955 Provosta ielā, Lašīnā.

TIRDZIŅŠ atvērts: no plkst. 11 - 17.

KAFEJNĪCA atvērta: no plkst. 11 - 18.

Laipni lūdzam apmeklēt šo sarīkojumu. Tirdziņā varēsīt iegādāties -
audumus, apsveikuma kartes, grāmatas,
KALUPE darinātās rotas lietas, ZILGMES
keramiku un daudz citu lietu.

Būs arī vanadžu ceptas piparkūkas.
Kafejnīcā varēsīt baudīt siltus ēdienus,
sviestmaizītes un arī pašu ceptas kūkas.
Būs arī stiprāks padzēriens.

Ar Jūsu līdzdalību esam varējušas uz Lat-
viju nosūtīt vairākas pakas daudz bērnu ģime-
nēm. Un daudz mazu paciņu tiem, kam tās ne-
pieciešamas.

Gaidām Jūsu atbalstu šim sarīkojumam!

Ielūdz

VANADŽU KOPA.

• 14. oktobrī, Centrā, notika ev.-lut. Trīsvienības draudzes gadskārtējais rudens BAZĀRS, kas bija reti kupli apmeklēts. Kā parasts laimestos bija vairāk kā 500 dažādu priekšmetu. Dalībnieki lozes izpirka 40 minūtēs. Tā viens otrs vēlīns atnācējs palika tukšā. Draudzes dāmas bazāra viesus cienāja ar siltām vakariņām un dažādiem citiem gardumiem. Iepriecināja sirsniņģā gaisotne. I.

VĒLOS

Piedalīties Latviešu Jaunatnes Dziesmu Svētku Padomes Mūzikas nometnes

LABVĒĻU FONDĀ

kā

GODA LABVĒĻIS - \$ 250 un vairāk _____

VEICINĀTĀJS - \$ 100 un vairāk _____ ATBALSTĪTĀJS - \$ 50 un vairāk _____

Ziedoju Fondam - _____

Līdzekļus izmantos III Mūzikas nometnes sagatavošanas izdevumu segšanai, II Mūzikas nometnes iztrūkuma deldēšanai, kā arī stipendijām, lai nometnē varētu uzņemt katru interesentu, kas tajā vēlētos piedalīties.

Čeki rakstāmi uz **LATVIAN YOUTH SONG AND DANCE FESTIVAL**

vārda un adresējumi - 291 Lorraine Drive
Baie d'Urfé, Qué.,
Canada
H9X 2R2,
tel. 514-457-9832.

III MŪZIKAS NOMETNE

notiks 1990. gadā, no 17. - 27. jūnijam,
Orfordas Mūzikas Centrā, Mt. Orfordā,
Kvebekā, Kanadā.

Reģistrācija - \$ 50; dalības maksa - \$ 500.

Lūdzam mūziķus un kamerkoristus, kā arī citus interesentus jau tagad atļicināt laiku šim svarīgajam notikumam, kurā vēlas piedalīties arī lektori un dalībnieki no Latvijas; kā arī parūpēties par stipendiju sagādi, lai varētu nometnē piedalīties. Sekojiet tālākai informācijai presē.

Plašāka informācija: -

Latviešu Jaunatnes Dziesmu Svētku Padomē,
291 Lorraine Dr.,
Baie d'Urfé, Qué.,
Canada H9X 2R2
Tel. 514-457-9832.

Šajā nometnē orķestris un kamerkoris sagatavos programmu, ar kuru piedalīsies 9. Latviešu Dziesmu Svētkos Kanadā, kas notiks 1991. gadā, Toronto.

PADOME.

"LATVIJAS 50 GADI"

Latvieši vēsturiskā skatījumā
US \$49 KAN \$55

"Eimonikas spēle kontrabass dūc"

"ORNAMENTS"

Tautas muzikas ansamblis
US \$39 KAN \$44

"KAS MĒS ESAM KO MĒS SPEJAM?"

Kā latvieši dzīvoja/strādāja Vācijā.
US \$29 KAN \$34

Pasūtītot visas trīs lēntas 15% atlaide;
pasūtītot līdz 30 novembrim - 10% atlaide

Video lēntas pasūtīnāmas:
(sūtīšanas maksa US/KAN \$2.50)

ATLANTIC AUDIO VISUAL Co.

115-119 Roosevelt Ave. 3620 Lorne Crescent. PH#1
Belleville, NJ 07109 Montreal, Quebec H2X 2B1
Tel. (201) 751-9784 Tel. (514) 288-0866

PATEICĪBA.

Mīļš un sirsnīgs paldies MLB Zipotāja darba draugiem, kas mani atcerējās manas nedomāti nopietnās slimības laikā. Gan ar telefona sarunām, gan personīgu apmeklējumu slimnīcā un mājās, gan ar skaistiem ziediem, dāvanām un ātras izveseļošanās vēlējumiem.

Tāpat mīļš un sirsnīgs paldies visiem draugiem, kas mani tik pārsteidzoši apmeklēja slimnīcā, mājās ar ziediem, dāvanām un ar personīgu palīdzību manas slimības laikā.

Dziļā pateicībā itin visiem
P. KREIPĀNS

LOLITAS RITMANES DZIESMU SPĒLE "Tas vakars piektdienā"

Skaista
dāvana
visiem!

VHS -VIDEOLENTU

Cena US \$55.95

Līdz 13. Dec. 1989.g.

Ietaupiet \$15.00

3 par US \$152.85

US \$
Čeku rakstīt: LAIMONS JURIS G

P.O. BOX 528, TOPANGA, CA. 90290
USA

JŪRAS MĀTE

Dziesmas Baltijas jūrai

Piektvakara puduris un Kolibri
Lietuviešu ansamblis Sodauto

Skaņu lenti izdevis Piektvakara puduris

\$10 + \$1 sūtīšanai

KRIŠJĀNIS BARONS

Ulze Bērziņa poēma ar tautasdziesmām

E. Freimane, N. Muižnieks, L. Ozola,
P. Raudseps

Čeki rakstāmi Maijai Asbergai
21 Reynolds Street
Canton, MA 02021

S A B I E D R I S K Ā S D Z Ī V E S L A I K R Ā D I S :

Biežāk lietoto Sv. Jāņa igauņu baznīca, kur notiek ev.-lut. dievkalpojumi, 4345 Marcil.
telpu adreses: Ev.-lut. Trīsvienības draudze nams - 3438 Rosedale Ave., tel. 489-3224.
Latviešu Sabiedriskais Centrs - 3955 Provosta ielā, Lašīnā, tel. 634-4082.

4. novembrī, plkst. 18:00, Latviešu Centrā, DV Montrealas nodaļas LĀCPLĒŠU DIENAS un GADA SVĒTKU sarīkojums ar Andas Sprūdžs piedalīšanos.
5. novembrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
5. novembrī, plkst. 15:00, Latviešu Centrā, Montrealas Folkloras Atbalsta Grupas Folkloras pēcpusdiēna (Skatiet paziņojumu 21. lpp.).
7. novembrī, plkst. 19:30, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Organizāciju Padomes darba sēde. Padomes locekles lūgtas sūtīt uz sēdi savus pārstāvjus.
9. novembrī, plkst. 12:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības kārtējā sanāksme.
11. novembrī, plkst. 10:00, Latviešu Centrā, MLB gadskārtējais Mājas cepumu un gardumu un dažādu rokdarbu un lietiskās mākslas priekšmetu TIRDZIŅŠ (Skatiet paziņojumu 28. lpp.!).
12. novembrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
15. novembrī, plkst. 19:30, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Sabiedriskā Centra valdes sēde.
18. novembrī, plkst. 12:00, St. André Hubert Bournet baznīcā, LATVIJAS DIENAS MONTREALĀ dievkalpojums, Montrealas Latviešu Organizāciju Padomes izkārtojumā. Piedalās Montrealas latviešu jauktais koris (Skatiet paziņojumu 27. lpp.!).
plkst. 16:00, Latviešu Centrā, LATVIJAS DIENAS MONTREALĀ Svētku akts, Montrealas Latviešu Organizāciju Padomes izkārtojumā. Svētku runu teiks māc. M. Ķirsons no Filadelfijas (Skatiet paziņojumu 27. lpp.!).
19. novembrī, plkst. 10:30, Notre Dame bazilikas Jēzus Sirds kapelē, Montrealas latviešu katoļu draudzes kārtējais dievkalpojums.
23. novembrī, plkst. 12:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības kārtējā sanāksme.
25. novembrī, plkst. 11:00, Latviešu Centrā DV Montrealas nodaļas vanadžu gadskārtējais ZIEMSVĒTKU TIRDZIŅŠ un KAFEJNĪCA (Skatiet paziņojumu 28. lpp.!).
26. novembrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu Mirušo piemiņas dievkalpojums ar dievgaldu.
3. decembrī, plkst. 11:00, draudzes namā, ev.-lut. Trīsvienības draudzes I adventes dienas dievkalpojums.
7. decembrī, plkst. 12:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības kārtējā sanāksme.
9. decembrī, plkst. 14:00, LACHAPPELLE DU BOU PASTEUR koncertzālē, 100 Sherbrooke East ielā (netālu no Sherbrooke METRO stacijas), ZIEMSVĒTKU IESKAŅAS KONCERTS ar viesiem no Latvijas - tenoru Ingus Pētersonu, soprānu Inesi Galanti un piānistu Māri Skuju. Rīko Montrealas Latviešu Sabiedriskais Centrs un Montrealas Latviešu Biedrība (Skatiet paziņojumu 22. lpp.!).
17. decembrī, plkst. 10:30, Notre Dame bazilikas Jēzus Sirds kapelē, Montrealas latviešu katoļu draudzes kārtējais dievkalpojums.
17. decembrī, plkst. 14:00, Latviešu Centrā, ev.-lut. Trīsvienības draudzes ZIEMSVĒTKU EGLĪTES sarīkojums ar Latviešu skolas Montrealā piedalīšanos.
21. decembrī, plkst. 12:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības kārtējā sanāksme.
24. decembrī, plkst. , Sv. Jāņa igauņu baznīcā, ev.-lut. Trīsvienības draudzes Ziemsvētku vakara dievkalpojums.
31. decembrī, plkst. , Sv. Jāņa igauņu baznīcā, ev.-lut. Trīsvienības draudzes VECGADA VAKARA dievkalpojums ar dievgaldu.
31. decembrī, plkst. 20:00, Latviešu Centrā, Centra JAUTRA JAUNGADA SAGAIĀŠANA. Plašāks paziņojums nākamreiz.

Laipni lūdzam ziņas SABIEDRISKAJAM LAIKRĀDIM iesniegt rakstiski. Ieteicams, ka atsevišķos paziņojumus iesniedzēji sagatavo paši. Lūdzam ievērot iesniegšanas termiņu - ik mēneša 15. datumā! Izņēmumu gadījumos pieņemam vēlīnus paziņojumus. Ja vien iespējams, sniedziet ziņas par nākamajiem divi mēnešiem.

Lūdzam rīkotājus sarunāt reportāžas rakstītāju savam sarīkojumam. Labprāt šādas reportāžas iespēžam, lai sabiedriskā dzīve Montrealā būtu iespējami pilnīgi dokumentēta. No piederīgiem gaidām mirušo dzīves gaitas aprakstus, lai varam tos pieminēt, aizsaulē aizējot.

Tautieši !

palīdzu pirkt un pārdot mājas un citus nekustāmus īpašumus

Jānis Spurmanis

REMAX aģentūras latviešu pārstāvis

d. (514) 483-6400

m. (514) 694-1986

TORTES godiem, viesībām un pašu priekam.

PASŪTINĀJUMI:
tālrunis 457-9832.

Personas, kas vēlas iegūt ātru un pareizu informāciju par jaunākiem notikumiem Latvijā, var zvanīt latviešu sūtniecībai Vašingtonā - tel. 202-726-8213. Sarunu izdevumi jāsedz pašam informācijas pieprasītājam (ai).

1989. XI 1.425 e.

MŪZIKĀLĀ TEĀTRĀ

TANGO LUGANO VIDEO
LENTAS \$75

Pasūtīnājumi: Latviešu Jaunatnes Dziesmu Svētku padomē - 291 Lorraine Dr., Baie d'Urfé, Qué., Canada H9X 2R2

DOMU TALKA

ALTERNATIVES

(Think Tank)

KOMUNIKĀCIJA

DEMOKRĀTIJAS PAMATS

T. T. ALTERNATIVES
P. O. Box 998
HAMILTON, ONT.
L8N 3R1

COLLINS CLARKE

MACGILLIVRAY
WHITE

FLOWERS
by
Furguson

Funeral Directors

• 5610 Sherbrooke St. W.,
Montreal — Business Office
514 - 483-1870

MLB ZINOTĀJA administrātorai A. Porietei - Bedard, 113 Highgate Avenue, Pointe Claire, Québec, Canada, H9R 2X5, telefons 514-697-6624.

Ar šo nosūtu abonementa samaksu (\$22.50 vai 17.50 sk. likmes!) par _____ gadu/iem \$ _____
Gaisa pasta piemaksu ASV - \$5.-, citos kontinentos - \$12.-
Ziedoju izdevuma tehnisko izdevumu segšanai
Ziedoju spiestuves mašīnu iegādei
Vēlos saņemt sekojošus agrākos MLB Zinotāja numurus: _____ à \$ 2.-
Dāvinu MLB Zinotāju
Iesakū nosūtīt paraugburtnīcas
Ar šo nosūtu iestāšanās maksu Montrealas Latviešu Biedrībā - \$ 5.-
Ar šo nosūtu MLB biedru maksu par _____ darbības gadu (à \$ 10.-)
Ar šo nosūtu LNAK dalības maksu par _____ gadiem (à \$ 5.-)
Ziedoju MLB darba un pasākumu veicināšanai

Čeki rakstāmi uz MONTREAL LATVIAN SOCIETY vārda.

Pavisam kopā

(Maksātēja vārds, uzvārds, pasta kods, telefona numurs)

(paraksts)

MLB ZINOTĀJS.

ISSN 0227 - 2433

IZDEVĒJA: Montrealas Latviešu Biedrība, 291 Lorraine Drive, Baie d'Urfé, Qué., Canada H9X 2R2, tālrunis 514-457-9832.

REDAKTORS: Mārtiņš Štaubers. ADMINISTRĀTORE: Anita Poriet-Bedard, 113 Highgate Ave., Pointe Claire, Qué., Canada, H9R 2X5, tālrunis 514-697-6624. EKSPEDICIJA: Valta Ozols. DARBINIEKI: Jānis Birze, Elga Cops, Edgars Kajaks, Mīna Kajake, Austra Konovalova, Anna Kreipāne, Pēteris Kreipāne, Voldemārs Ozols, Ilga Štaubere un vēl daudzi citi.

MLB ZINOTĀJA ABONEMENTA MAKSA: \$ 22.50 gadā; MLB biedriem, pensionāriem un kaķa invalīdiem - \$ 17.50 gadā; gaisa pasta piemaksa uz ASV - \$ 5.-, uz citiem kontinentiem \$ 12.-. Atsevišķas agrākās burtnīcas pret \$ 2.- ziedojumu. Lappušu maksa: 1/4 lpp. - \$ 20.-, 1/3 lpp. - \$ 25.-; 1/2 lpp. - \$ 30.-; 3/4 lpp. - \$ 50.-; pilna lpp. - \$ 55.-; klīšeju un paziņojumu sagatavošana \$ 15.-. Iespējama arī foto uzņēmumu publicēšana. Čeki rakstāmi uz MONTREAL LATVIAN SOCIETY vārda. MLB ZINOTĀJS, tāpat kā MLB, ir bezpeļņas pasākums; visus ienākumus redakcija izmanto tā izdošanas vajadzībām.

MLB ZINOTĀJS iznāk ik mēneša sākumā. Materiāli tākošajam numuram iesūtāmi vai nododami redakcijā līdz ik mēneša 15. datumam. Par izdevumā publicēto rakstu saturu atbild to autori. Redakcija var rakstus ievēlēt. Raksti un ziņas nepauž ne MLB valdes, ne redakcijas, nedz tās darbinieku ieskatu iztirzātos jautājumos. Rakstu autoriem jāuzdod pilna adrese, telefona numurs un jāparakstās. Anonīmus rakstus redakcija ignorē.

MONTREAL LATVIAN SOCIETY NOVEMBER 1989 NOVEMBRE
SOCIÉTÉ DES LETTONS DE MONTRÉAL BULLETIN MENSUEL MLB ZINOTĀJS

Envoyé par la Société des Lettons de Montréal; Sent by Montreal Latvian Society: 291 Lorraine Drive, Baie d'Urfé, Canada H9X 2R2, telephone 514-457-9832.